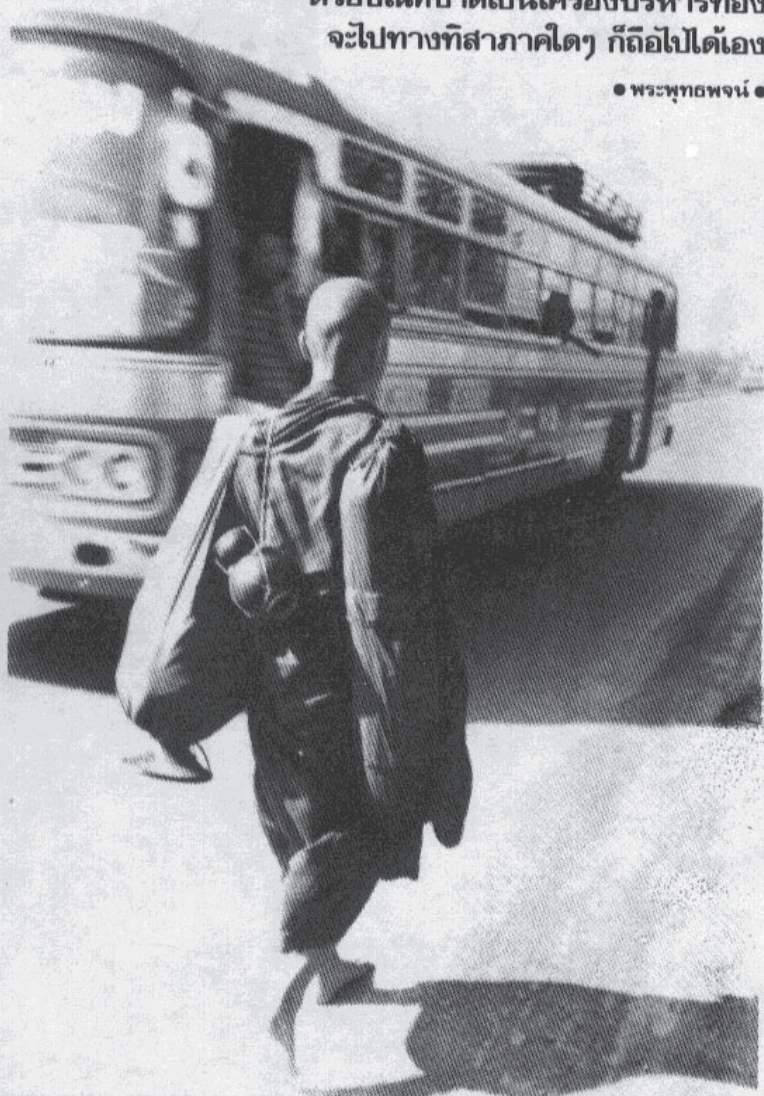

นกมีปีกจะบินไปทางทิศภาคใด
ก็มีแต่ปีกของตัวเป็นภาระบินไป
ภิกษุก็ฉันนั้น
เป็นผู้สันโดษด้วยจีวรเป็นเครื่องบริหารกาย
ด้วยบิณฑบาตเป็นเครื่องบริหารท้อง
จะไปทางทิศภาคใด ก็ถือไปได้เอง

● พระพุทธพจน์ ●

เจริญชีพด้วยการก้าว ตามรอยพระยุคลบาท ของสมเด็จพระพุฒาจารย์

• • •

หลักปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนา
จากเทพในรายการ
“ธรรมะจากพระโพธิรักษ์”
ออกอากาศ ณ สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
วันที่ ๑๖-๒๐ ส.ค. ๒๕๒๒

เรียบเรียงโดย
รศ.อาภรณ์ พุกกะมาน

จัดทำนายโดย
ธรรมทัศน์สมาคม
โทร. ๐-๒๓๓๕-๔๕๐๖

พิมพ์ที่โรงพิมพ์
บริษัทฟอภัย จำกัด
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
น.ส.ลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

คำนำ

ความสนใจศึกษาพระพุทธศาสนาของข้าพเจ้าได้มาจาก นิสิยรักหนังสือและรักการอ่านมาแต่เด็ก เริ่มต้นตั้งแต่เรื่องชาดกต่างๆ พุทธประวัติตำนานต่างๆ ทั้งไทยและเทศเป็นพื้น เมื่อเติบโตขึ้นเริ่มอ่านประวัติชีวิตและผลงานของบุคคลต่างๆ ต่อมาได้เริ่มแสวงหาหลักของพระพุทธศาสนา เพื่อยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ

หลักที่คิดว่าเป็นพื้นฐานที่ได้เรียนรู้ สรุปได้คือ

๑. ละเว้นความชั่ว

๒. ทำความดี

๓. ทำจิตให้ผ่องใส

บางตำนานก็ว่า

๑. ละเว้นอกุศล

๒. ทำแต่กุศล

๓. ทำจิตให้บริสุทธิ์

ตำนานใน มหาปทานสูตร ๑๐/๕๓ ชัมมบท ๒๕/๔๐ ว่า

๑. ไม่ทำความชั่วทั้งปวง

๒. ทำความดี

๓. ขำระจิตตนให้ผ่องแผ้ว

เจริญชีพด้วยการก้าว ๓

อ่านดูแล้ว หลักพระพุทธศาสนาก็ชัดเจน ไม่น่าจะมีปัญหา แต่น่าแปลก ! ทั้งๆ ที่เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ มีวัดวาอาราม พระสงฆ์ และนักศึกษาทางพุทธศาสนามากมาย การแสวงหาหลักของพระพุทธศาสนานี้เป็นไปอย่างชา ช้า และไม่กระจำ สำหรับข้าพเจ้าผู้ยังมีปัญญามัว

ก่อนที่จะทำหรือปฏิบัติสิ่งใด ข้าพเจ้าจะต้องรู้ว่าทำอะไรเพื่ออะไร

ดังนั้น ก่อนที่จะปฏิบัติธรรมตามหลักของพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้าจึงจะต้องรู้ก่อนว่า “จะทำอะไร” แน่นนอน “ทำความดี”

ความดีเท่าที่เห็นรอบตัวเป็นคุณธรรมพื้นฐานในสังคมที่ทุกคนพยายามทำ เป็นคุณธรรมความดี จริยธรรมทางโลกเพื่อความเป็นอยู่สุขในชุมชน ในสังคม

ความดีเหล่านั้นคนส่วนใหญ่ก็ทำกันมาตลอดชีวิต แต่เขาเหล่านั้นพ้นทุกข์หรือไม่ ?

ความดีเหล่านั้น ศาสดา บิศา มารดา ครู ทุกคนสอนเหมือนกัน เป็นพื้นฐานศาสนาทุกศาสนา

แต่พระพุทธเจ้าสอนมากกว่านั้น ละเอียดยกว่านั้น เพื่อความสูง ความบริสุทธิ์กว่านั้น

ความดีอันสูงบริสุทธิ์แบบพุทธะนี่คืออะไร ? ทำได้อย่างไร ? มีใครทำได้บ้าง ? เหล่านี้เป็นคำถามที่ข้าพเจ้าพยายามแสวงหาคำตอบ

๔ เจริญชีพด้วยการก้าว

ความดีคืออะไร ?

กุศลคืออะไร ?

ความชั่วคืออะไร ?

อกุศลคืออะไร ?

คำตอบ คำอธิบาย มีมากมาย

ตัวอย่างมีมากมาย ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ผู้สูงสุด และพระอรหันต์ ท่านเหล่านี้เป็นตัวอย่างแห่งคุณธรรม
ความดีเลิศสูงสุดยอด มีปริมาณมากมาย มากมายจนกระทั่งเราคน
ธรรมดาผู้โง่เขลาไม่รู้ว่าจะเริ่มตามท่านตรงที่ใด จุดใด เรื่องใด เมื่อใด
จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ความดี-ความชั่ว กุศล-อกุศล มีขอบเขตตัดตอนที่ไหน ?

ความดีสำหรับคนคนหนึ่ง อาจจะยังไม่ใช่ความดีแท้สำหรับ
อีกคนหนึ่ง

ความชั่วสำหรับคนคนหนึ่ง อาจจะเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่
ยอมรับ ประพடுத்தกันเป็นปกติธรรมดาก็ได้

ใครจะเป็นผู้กำหนดขอบเขตความดี-ความชั่ว ? ให้อำนาจ
พิจารณาของตนเองหรือ ? ?

ปัญญาพื้นฐานในการพิจารณาวิเคราะห์ แยกแยะความดี-
ความชั่วของคนแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงมีการตีความ “ความดี”
“ความชั่ว” เข้าข้างตน ตามใจตน มากกว่าที่จะถือแนวทางของ

พระพุทธองค์มากขึ้น จนในปัจจุบันการตัดสินใจ “ดี” “ชั่ว” ได้ออก
ห่างคำสอน และแนวทางดำเนินชีวิตที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน
ไว้มากมาย

ปัญหาเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการแสวงหา
หลักของพระพุทธศาสนา เพื่อการประพฤติปฏิบัติตามสมเด็จพระ
บรมครูเอกของโลกองค์นี้เป็นไปได้โดยยาก เพราะไม่รู้ว่าจะ
เริ่มต้นที่ใด

อย่าว่าแต่ “ก้าว” เลย แม้แต่ “ยืน” ก็ยังไม่เป็น แต่ข้าพเจ้าก็
ยังไม่หยุดการแสวงหา

เมื่อได้ทราบว่าพระพุทธสาวกองค์หนึ่ง “เจริญ” ด้วยการ
“ก้าว” แล้ว แสดงว่าอย่างน้อยที่สุด ท่านต้อง “ยืน” เป็นแล้ว ท่าน
จะต้องสอนวิธี “ยืน” วิธี “ก้าว” สู่ความ “เจริญ” ได้แน่ๆ
เพราะท่านเป็นคนเป็นๆ มีชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันนี้ (ในขณะที่เรา
ทุกคนก็มีชีวิตอยู่และยังแสวงหาอยู่) ยืนยันได้ เห็นตัวตน พุทธจา
ไต่ถาม ศึกษาจากท่านได้โดยตรง ไม่ต้องคิดสมมุติ ไม่ต้องตีความ
คันเดา ไม่ต้องอาศัยผ่านคนกลาง ตัวกลาง ไม่ต้องอาศัยเกาะผ่าน
วัตถุของเก่าโบราณ

ข้าพเจ้าจึง “วิ่ง” ไปหาท่าน เพื่อศึกษาวิธี “ยืน” ก่อนที่จะ
“ก้าว” ท่านทำของท่านมาแล้วด้วยตัวของท่านเอง ท่านต้องบอก
ทางบอกวิธีได้แน่ๆ

พระพุทธสาวกองค์นี้ ท่านยืนยัน ประกาศก้องแจ่มแจ้ง เต็มเต็ยว
ชัดเจน แจ่มแจ้ง จริงใจ ว่าท่านดำเนินทุกอย่าง “ตามรอยพระยุคล-
บาทของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ด้วยการประพฤติปฏิบัติ
“ศีล” ด้วยความพากเพียร วิริยะ อุตสาหะ มั่นคง เข้มแข็ง แน่วแน่
จริงจัง เพื่อลดละอกุศลแต่ละอย่างไปเรื่อยๆ จนท่านพ้นจาก
อิทธิพลของความหลงติดยึดที่โลกมอมเมาพาเป็นไปได้นามากมาย
หลายเรื่อง ท่านอยู่เหนือ “ความทุกข์” (ที่เราชาวโลกยังทุกข์ทน
อยู่) อย่างเด็ดขาด แม้กระทบสัมผัสอีกจิตใจท่านก็หมดความ
หวั่นไหว มีความสงบระงับ พร้อมบริบูรณ์แล้วด้วย ศีล-สมาธิ-ปัญญา
และสัมมาอริยมรรคองค์ ๘

ไม่มีโลภะ (ความอยากเสพย์ อยากได้มาให้ตน)

ไม่มีโทสะ (ไม่มีจิตผละเกลียดชังสิ่งนั้น)

ไม่มีโมหะ (เข้าใจในโทษภัยหรือความมีเป็นปกติของสิ่งนั้น
ในโลก)

ข้าพเจ้าได้คำตอบที่แสวงหา ได้หลักที่จะเกาะยึดเพื่อการ
ปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในระดับเบื้องต้น
เหมาะสมและเพียงพอสำหรับฐานะของข้าพเจ้าในปัจจุบันแล้ว แต่
ข้าพเจ้าก็จะศึกษาปฏิบัติต่อไป เพื่อความเจริญยิ่งขึ้นของชีวิต

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ พระคุณเจ้าพระโพธิรักษ์
แห่งพุทธสถาน “สันติอโศก” ที่ท่านกรุณาอนุญาตให้ข้าพเจ้า
ถอดเทปการแสดงพระธรรมเทศนาของท่าน เพื่อใช้ประโยชน์ใน

การวิจัยเรื่อง “จรณะ ๑๕” และขอขอบคุณ “มูลนิธิธรรมสันติ” ที่เอื้อเฟื้อช่วยจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรูปหนังสือชื่อ “เจริญชีพด้วยการก้าว” ในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ผู้ที่ยังวนเวียนอยู่ในกองทุกข์ (อย่างข้าพเจ้า) ผู้ที่เสาะแสวงหา (อย่างข้าพเจ้า) คงจะได้คำตอบอย่างที่ข้าพเจ้าได้ เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุข สันติแก่ตน แก่ครอบครัว แก่สังคม แก่ประเทศชาติ และแก่โลกต่อไป

ชีวิตของพระพุทธศาสนาและชีวิตของโลกอยู่ในกำมือของเราทุกคน

• อาภรณ์ พุกกะมาน

เจริญชีพด้วยการก้าว ตามรอยพระยุคลบาท ของสมเด็จพระพุทธองค์

ข้อปฏิบัติพุทธศาสนา มีหลักเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด การปฏิบัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยหลักง่ายๆ ท่านถือว่า **ศีล-สมาธิ-ปัญญา** ซึ่งฟังกันมานานแล้วก็ไม่รู้เรื่อง จึงจะขอขยายความให้ฟังง่ายๆ ขึ้นไปตามหลัก เรียกว่า “**จรณะ**”

จรณะ คือความประพฤติ คือข้อปฏิบัติเพื่อบรรลุความรู้ใน พุทธศาสนา (วิชา) การปฏิบัติดี การดำเนินไปดีนี้มีหลักเหมือนที่กล่าวมาแล้ว เพียงแต่ขยายความออก คือ สังวรศีล สัมรวมอินทรีย์ โภชนมัตตัญญุตตา ชาคริยานุโยคะ เป็นหัวข้อ **จรณะ ๔** หัวข้อนี้เป็นหลักสำคัญที่จะนำมาประพฤติ นำมาปฏิบัติเหมือนๆ กันกับ **ศีล-สมาธิ-ปัญญา**

ถ้าปฏิบัติ จรณะ ๔ นี้แล้วจะเกิด *ศรัทธา* เกิด *hiri* เกิด *โอตตปปะ* เกิด *พหุสัจจะ* เพิ่มขึ้นไปในใจ เหล่านี้จะเกิดจริงๆ จะมีความรู้ มีศรัทธาขึ้น มีหิริ มีความละอายต่อบาป มีโอตตปปะ มีความเกรงกลัวในบาป มีพหุสัจจะ มีความรู้ มีความเข้าใจในสัจจะ ในสัจธรรมต่างๆ มากขึ้น มากขึ้น

แล้วเราจะยังวิริยะ ยังพากเพียรมากขึ้นไปอีก เราก็คงจะเกิด **สติ** เกิด **ปัญญา**

เมื่อ **สติ** และ **ปัญญา** ที่เกิดนั้นบริบูรณ์ สิ่งที่เกิดจริง เป็นจริง ขึ้นมาก็ได้แก่ความเป็นฌาน คือ ฌาน ๑ ฌาน ๒ ฌาน ๓ ฌาน ๔ ครบบริบูรณ์ เป็นจรณะ ๑๕

นี่คือภาษาที่เป็นภาษาหลัก การอธิบายเป็นภาษาง่ายๆ จะตาม มาภายหลัง

ผู้ใดปฏิบัติ จรณะ ๑๕ จนบริบูรณ์ เป็นจรณะสัมปັນโน ผู้นั้น ก็บรรลุ ได้ *วิชา ๕* ประการด้วย เป็น *วิชา* จรณะสัมปັນโน ครบ เป็นผู้บริบูรณ์ถึงพระอรหันต์ทั้งหมดได้ ความบรรลุพระอรหันต์ก็มี เพียงเท่านี้

หลักขั้นต้นของจรณะ มี ๔ ข้อ คือ

สังวรศีล

ตำรวมอินทรีย์

โภชนมัตตัญญูตา

ชาคริยานุโยคะ

เหมือนกันกับศีล

ศีล ตั้งขึ้นปฏิบัติให้เกิด จิต

จิต จะได้แก่ ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ พหุสัจจะ ได้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งมี วิริยะ มีสติ เป็นจิตทั้งหมด แล้วต่อจากนั้นจะเกิดจิตตัวสำคัญยิ่งคือ ปัญญา เกิดปัญญา โดยการปฏิบัติ ศีล หรือการสังวรศีล นี้เอง

แล้วต่อจากนั้นจึงจะเกิดจิตขั้นลึกซึ่งต่อไปอีก คือ ฌาน ซึ่งก็เป็นจิตที่ได้มาเพราะการสังวรศีลเหมือนๆ เดิม หรือปฏิบัติศีล-สมาธิ-ปัญญานั้นแหละ แต่ทำสูง ละเอียดย ชับซ้อนขึ้นไปอีก โดยเรียกกันว่า อธิศีล (ศีลสูงกว่าเดิม) อธิจิต (สมาธิสูงกว่าเดิม) อธิปัญญา นั้นเอง

ศีล เกี่ยวข้องอย่างไรกับการสำรวมอินทรีย์ กับโภชนะ-มัตตัญญูตา กับชาคริยานุโยคะ มีการเกี่ยวข้องกันอย่างไรจึงจะไปเกิดจิต ถึงขั้นเรียกได้ว่าเกิดจิตอันยิ่ง (อธิจิต) ที่ภาษาศัพท์เขาเรียกกันว่า สมาธิ

สมาธิ หมายความว่า ถึงจิตอันยิ่งหรือจิตอันดีขึ้นไป สูงขึ้น เจริญขึ้น และจะถึงขั้นฌาน และสุดท้ายสมาธิสูงสุดจะถึงขั้นวิมุตติ คือ จิตหลุดพ้นเลยทีเดียว

คำอธิบายง่ายๆ ก็เริ่มต้นที่คนเราเกิดมาก็ติด ติดทุกอย่าง ติดมากมาย แม้ความชั่วที่คนอื่นมาหลอกมาล่อ มามอมเมา ยั่วยุ

คนเรามักจะติด ความชั่ว ความเลว ทั้งๆ ที่รู้ว่าชั่วก็จะติดจนต้อง
ไปลิ้ม ไปเสพ ต้องไปคลุกคลี เกี่ยวข้อง (สังสัคคะ) ต้องไปวุ่นวาย
เสียเวลา เสียเงินทอง เสียกำลัง (กาย) เสียกำลังปัญญา

เพราะฉะนั้น ท่านให้ตรวจตนเอง เรียกว่า ให้ตรวจกรรมฐาน
ว่าตนเองติดอะไร ฐานหรือฐานะ หมายความว่า ตนเองตัวเองมีฐานะ
อย่างไร

ฐานะของคน ควรจะเป็นคน เป็นมนุษย์ เป็นคนดี แต่คนเราก็
ไปหลงเรื่องผีนรกที่เขาหลอก ทั้งๆ ที่รู้อยู่ แต่ไม่เชื่อคนดี ไม่เชื่อครู
ไม่เชื่ออาจารย์ ไม่เชื่อพระ ไปเชื่อคนด้วยกันหลอก ทั้งๆ ที่แปลง
กล่าวอยู่ว่า

พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ (ขอเอาพุทธเป็นที่พึ่งพา)

ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ (ขอเอาธรรมเป็นที่พึ่งพา)

สังฆัง สรณัง คัจฉามิ (ขอเอาสงฆ์เป็นที่พึ่งพา)

แต่เมื่อพระบอกว่า นี่เป็นเรื่องผีนรกนะ นี่เป็นเรื่องอบายมุข
นะ ก็ไม่เชื่อพระ ไปเชื่อคน เชื่อเพื่อนๆ ฆราวาสด้วยกัน คนที่ได้
หลอกให้เราไปหลงกับอบายมุขต่างๆ ไปติดอบายมุขไปกินเหล้ากินยา
ไปเล่นการพนัน ไปเรื่องผู้หญิงผู้ชาย ไปคลุกคลีเกี่ยวข้องกันมาก
ไปผิดผิดผิดเมีย มีมากชู้มากเมีย ถือว่ากำไร ถือว่าดี ไปติดมหรสพ
การละเล่น เทียวกลางคืน สนุกเฮฮา เสเพล คบเพื่อนที่เกเร ที่พา
ไปในทางชั่ว แม้จะรู้ว่าชั่วก็ยังไปติดมัน

คนติดการพนันก็หัวปักหัวปำ เอาเวลา เอาเงินเอาทองไปถมมัน เอาแรงกาย แรงปัญญา ไปเสียกับมัน อย่างนี้ต้องรู้ให้ได้ว่า ตัวติด ต้องหยุดให้ได้ ถ้าใครไม่ติดก็ได้ฟรี การหยุด ต้องหยุดให้สะอาด บริสุทธิ์ถึงใจ หมายถึง การละชั่ว ประพฤติดี ถ้ายังไม่บริสุทธิ์ถึงใจ ยังไม่ขาวรอบ ยังไม่บริสุทธิ์ผุดผ่อง สะอาดถึงใจแล้วละก็ ยังไม่ใช่ธรรมที่เรียกว่าได้วิมุตติ

ถ้าคนเราละชั่ว ประพฤติดี จนสะอาดถึงจิต กายก็สะอาด วาจก็สะอาด จิตก็สะอาด บริสุทธิ์ผ่องใสหมด เรียกว่า หลุดพ้น หรือ วิมุตติ หรือนิพพาน การปฏิบัติให้บริสุทธิ์ถึงจิตจริงๆ หมายความว่า ไม่ติด หรือ เลิกติดแล้ว ส่วนคนที่ติด เช่น ติดการพนัน ติดเล่นไพ่เล่นโป เป็นต้น จิตใจจะร้อนรน ไต่ย่นไต่ย่นไม่ได้ ไม่เล่นไม่ได้ ติด ต้องไปเล่น

สำหรับคนที่ติด การจะเลิกได้จะต้องตั้งกฏ ตั้งศีล ตั้งหลักให้ แก่ตนเอง หรือตั้งข้อสมาทาน หรือข้อวัตรก็ได้ ภาษาเรียกมีมาก เกี่ยวกับหลักนี้ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่คือกฏหรือหลักที่เราจะเอามา ตั้งบังคับตัวเอง เพื่อจะให้เลิกติด หรือหลุดพ้น รวมเรียกว่า ศีล หรือ ศีลา หมายความว่า แท่งหิน

ถ้าตั้งศีลขึ้นแล้ว ต้องตั้งให้แน่นเหมือนแท่งหินตั้ง แล้วเอา ไม้จริง เรียกว่า สัจจะ เอาจริงเอาจัง ตั้งเป็นสัจจะ อย่าให้เหมือน ไม้หลักปักเลนหรือไม้หลักปักขี้ควาย โอนไปเอนมาตามลมตามคน อย่างนั้นไม่ใช่ศีล ไม่ใช่ศีลา

ศีล ต้องเป็นแท่งศิลาหนัก ตั้งให้แน่น ให้จริง เป็นสัจจะ แม้จะต้องข่มฝืนก็ต้องมีข่มฝืน เป็นทมะ แม้จะต้องอดทน ก็ต้องอดทน เรียกว่า ขันติ การปฏิบัติจึงจะถึงที่สุดได้ เป็น จาคะ เรียกว่า สลัดออก เรียกว่าหลุดล่อนไป หรือเรียกว่าให้กิน คือเลิกนั่นเอง การจะเลิกได้ หลุดได้เช่นนี้ เราจะต้องเอาจริง มีสัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ นี่คือ ขรรวาสธรรม นี่เป็นธรรมะที่เราจะต้องปฏิบัติอย่างนี้จริงๆ

ผู้ปฏิบัติธรรมที่ไม่มีการเอาจริง จะไม่มีการบรรลุได้จริงๆ รู้ทั้งรู้ยังยากแแสนยาก ถ้าไม่เอาจริงแล้วไม่มีการบรรลุ ต้องเอาจริง นี่คือเคล็ดที่สำคัญที่สุด ต้องเอาจริง !

ต่อไปนี่คือคำอธิบาย ยืนยัน การปฏิบัติ ลด ละ จนเลิกขาด เรื่องอบายมุข มีการพนัน การกินเหล้ายา และการเที่ยวเตร่ เป็นต้น ของพระโพธิ์ริกษเมื่อครั้งเป็นขรรวาส

“ตั้งแต่เป็นขรรวาส อาตมาก็เคยเล่นการพนัน เล่นต้องเล่นเผ เล่นเอาเงินกองแดงๆ เกกันเป็นร้อยเป็นพัน เผนี่ชอบที่สุด บางทีเล่นจนไม่ได้กินได้นอน เล่นกันวันยังค่ำคืนยังรุ่ง แต่ก่อนก็เล่นกินก็กินเหล้ายา เที่ยวก็เที่ยว หาเงินเก่ง ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แต่ก่อนนี้ตั้งแต่เป็นขรรวาส ทั้งเล่นทั้งกิน เพราะมีเงินมาก หาได้เดือนละหมื่นสองหมื่น” (ตั้งแต่สมัยนายกฯ เงินเดือนหมื่นเดียว)

“พอตั้งใจจะปฏิบัติธรรม พอเรียนรู้ก็รู้ รู้ว่าสิ่งใดเลว เป็นกิเลส พอรู้ก็เลิก รู้ว่าเป็นการพนันก็เลิก รู้ว่าเป็นสิ่งชั่ว เป็นอบายมุขก็เลิก เรื่องการพนัน เรื่องอบายมุขไม่มีปัญหา พอรู้ว่าสิ่งนั้นชั่ว หยุดทันที ตัดทันที เลิกทันที ก็ทำได้ทันที อาตมาอาจจะมีการมีมาเก่าก็ได้ จึงเลิกได้ง่ายๆ แต่ถึงไม่มีบาปมีในบางสิ่งบางเรื่อง ก็ต้องปฏิบัติ”

“อาตมาเชื่อว่า พวกเราในฆราวาสที่นั่งฟังอยู่นี้ ไม่ติดอะไร นักหนาห rokok ไปถูกเขาหลอกมานะ ต้องเลิก ถ้ารู้แล้วเลิกเลย เลิกให้ได้ ถ้าเลิกไม่ได้ ถึงต้องตั้งศีล ตั้งกฎให้ตัวเองว่าจะหยุด ถ้าหยุดยังไม่ได้ที่เดียวสำหรับอบายมุขเรื่องใด ก็ต้องตั้งศีล ตั้งกฎ กำหนดลดลง ตั้งให้สามารถทำได้ แล้วเอาให้จริง เช่น กำหนดเป็นกาละทุก ๗ วัน หรือ เดือนหนึ่งที่หนึ่ง เป็นต้น แล้วแต่ใครจะกำหนดเอาเอง แต่ละคนไม่เท่ากัน อินทรีย์พละไม่เท่ากัน กำหนดเองเอาเลย”

นี่แหละเรียกว่าศีล เมื่อตั้งศีลให้ตนเอง แล้วก็สังวร หมายความว่า ระวังตัวระมัดระวังตน ทำให้ได้ตามที่เรากำหนดกฎเกณฑ์ให้แก่ตนเอง อันที่จริง สังวร แปลตามพยานุชนะว่า ประกอบไปด้วยความประเสริฐ แต่เมื่อแปลเอาความ สังวร ก็หมายความว่า ต้องตั้งใจจะระวัง ทำให้ได้ตามที่เราตั้งกฎเกณฑ์ให้แก่ตนเอง นี่เรียกว่า สังวรศีล

ศีลนี้แหละจะพาบรรลุนิพพาน ใครๆ คงไม่เคยได้ยิน คำยืนยันนี้พระท่านจะพูดเป็นภาษาบาลี ตอนหลังจากท่านให้ศีลว่า

สีเลนะ นิพพุตัง ยันติ ดังนั้น สีลนี้แหละจะทำให้เรามีนิพพาน
นี่เป็นหลักปฏิบัติแท้ๆ ของศาสนาพุทธ สีลนี้แหละจะพาเราไปสู่
นิพพาน สีลจะพาเราดีขึ้นเรื่อยๆ

สีเลนะ สุกตัง ยันติ

(สีลจะพาเราไปสู่ดีขึ้นระดับหนึ่ง)

สีเลนะ โภกสัมปทา

(สีลจะพาเราดีพร้อมยิ่งขึ้นอีกระดับหนึ่ง)

สีเลนะ นิพพุตัง ยันติ

(สีลจะพาเราไปถึงนิพพาน)

สีลนี้แหละจะพาไปสู่นิพพาน ฉะนั้น สีลจึงคือเครื่องชำระ
อันวิเศษ (คัสมา สีลัง วิโสธเย)

พอตั้งหลัก ตั้งกฎขึ้นแล้วก็ต้องเอาให้จริง แล้วเลิกมา ลดมา
ให้ได้จริงๆ ลดมาอย่างเดียวไม่พอ เราต้องพยายามเลิกให้ได้หมด
ให้ครบที่สุด ถึงใจ จะต้องบริสุทธิ์ บริบูรณ์ ผ่องแผ้ว เช่น คนกิน
เหล้า ภายก็ไม่กิน วาก็ไม่พูดถึง แม้ใจจะอยากรอนๆ อยู่บ้างก็
พยายามทนไป และต้องพิจารณา คิดให้ออก คิดเสมอ เวลาถูก
ความอยากรบกวน คิดให้ออกกว่า

มันคืออะไรหรือ ?

มันเป็นเทวดาหรือ ?

มันเป็นพระพรหมหรือ ?

มันเป็นอะไรใหญ่นักหนาหรือ ?

มันเป็นเจ้านายเราหรือ ?

ทำไมจะต้องยอมเป็นข้ามัน ?

มันใหญ่กว่าเราอย่างไรหรือ ?

พิจารณาให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่โลกหลอกกัน เป็นรสนิยมโลกๆ นิยมกัน หลอกกัน ภาษาบาลี เรียกว่า อัสสาทะ แล้วก็ติดหลอกกัน พิจารณาหาโทษของมันให้ได้มากที่สุด (โทษ ภาษาบาลีเรียกว่า อาทีนวะ) เราต้องพิจารณาหาโทษ หากภัย หาข้อเลวข้อเสียของมันให้ได้

การที่เราได้เห็นภัย เห็นโทษของความอยาก ของความหลงใหล ที่เรติดอยู่ เรียกว่าญาณ หรือปัญญา ผู้ปฏิบัติจะ

เกิด ภยะญาณ เกิดเห็นภัย รู้ภัยชัดจริงขึ้น

เกิด อาทีนวะญาณ เกิดเห็นโทษ รู้โทษชัดจริงขึ้น

เกิด นิพพิทาญาณ เกิดการเบื่อหน่าย จางคลาย

เมื่อเห็นภัยเห็นโทษมากขึ้นๆ เราก็จะมีการเร่งในใจเกิดขึ้น จะมีอาการเกี่ยวโยงเป็นเหตุเป็นผลไปสู่ในจิตเกิดขึ้น เรียกว่า ปัจจยาการ คือ ความเชื่อถือ เห็นจริง (ศรัทธา) จะเกิดวิริยะ จะเกิด สติมากขึ้น จิตที่ดีขึ้นแบบเกี่ยวโยงกันอย่างนี้แหละ เป็นต้น (สมาธิหรือปฏิจจสมุปบาท) จะเกิดขึ้นๆ แก่ผู้ปฏิบัติ เพราะปัญญา ตัวรู้ของจริง ตัวเห็นของจริง (หรือเรียกว่า ญาณ นั่นเอง) มีทับทวี

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๗

สนับสนุนขึ้นมาเรื่อยๆ เมื่อเห็นภัยเห็นโทษมากขึ้น เราก็จะพยายามเปลื้องออกมากขึ้น จิตก็จะปลดปล่อย จะเกิดหลุด จะเกิดว่างขึ้น

เกิดมฤตยูจิตกัมยตาญาณ จะเปลื้องออกๆเรื่อยๆ

ต่อจากนี้ต้องพิจารณาผลที่เกิดจากการที่เราตั้งศีล ตั้งกฎขึ้นมาเพื่อการลดการละยิ่งขึ้น ยิ่งขึ้น เราต้องพิจารณาดูใจเราเองว่าเกิดจิตว่าง หน่ายคลาย วางออก ปล่อยออก คิดน้อยลง ร้อนรนน้อยลง ความอยากดูตึงน้อยลง ความติดจะลดลง ลดลง ต้องพิจารณาทบทวนเรื่อยๆ

เกิด ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ การพิจารณาทบทวนมากๆ

เกิด สังขารุเปกขาญาณ ความเฉยของจิต จิตจะไม่ปรุงเป็นทุกข์เป็นสุข จะมีแต่จิตปรุงรู้สิ่งจริง ตามความจริงที่เราสัมผัสสิ่งนั้นๆอยู่ พิจารณามากๆ จะเห็นความเฉยของจิต จะรู้แจ้งในความเฉยนี้ได้ถูกต้องขึ้นเรื่อยๆ (ความเฉยที่แปลจากคำว่า อุเบกขา นี่ต้องตั้งใจเรียนรู้ให้ดีๆ)

รวมความว่าเกิดปัญญาญาณต่างๆ นี่เป็นปัญญาทั้งสิ้น (คือปัญญาเกิดจากจิตเกิด จิตเป็น และเป็นปัญญารู้สิ่งที่เรามีจริง เราเป็นจริง) นี่เป็นหลักปฏิบัติ เป็นเรื่องปฏิบัติจริงๆ จิตจะเกิดการเนยการปรุงต่างๆ ไม่ค่อยมี

อุเบกขาเกิดจิตจะเฉย (ซึ่งจะไม่ใช่การเฉยที่ไม่รู้ไม่ทำอะไร หรือ เฉย เฉื่อยๆ ซาๆ เซ้งๆ หรอก !)

๑๘ เจริญชีพด้วยการก้าว

เห็นสิ่งนั้นก็เฉยๆ ไม่มีรสชาติ (ไม่มีรสชาติสุข-ชาติทุกข์) ใจของเราไม่มีรส (ปรุปรุเป็นสุขเป็นทุกข์) ใจของเราไม่มีตัณหา ใจของเราไม่ร่อย ไม่ชอบ ไม่ชัง ไม่อยาก ใจของเราละ วางลง จางลง วางลงเห็นได้ชัดๆ

ตอนแรกเราจะหมดชอบ หมดร่อย หมดคิดสิ่งนั้นๆ นี้เรียกว่า ไม่มีชอบสิ่งนั้นได้ แต่เราอาจจะมีชัง สมมุติว่า เราเลิกเหล้าได้แล้วเราอาจจะชังเหล้า ดังนั้น ก็จึงเลิกชังเหล้าเสีย เห็นเหล้า สัมผัสเหล้า ก็จึงเฉยให้ได้ หรือเห็นคนอื่นกินเหล้าก็จะไปดูถูกเขาเพราะชังเหล้าแล้วก็เลยชังต่อไปถึงคนกิน อย่างนี้เรียกว่า มานะ ในใจเกิดกิเลสมานะ เห็นว่าตัวดีแล้ว ไปดูถูกคนอื่นเขา ช่มคนอื่น จึงยังเกิดการชังอยู่อีก ชังคนอื่น ชังคนที่ยังกินเหล้า แม้จะ “วางจิต” ไม่ชังเหล้าได้แล้ว เราจึงต้องทำตนอนุโลม คือ รู้ความจริงตามความเป็นจริงว่า ในโลกแม้จะยังมีสิ่งที่เป็นของไม่ดี จะมีคนที่ยังไม่ดี มันก็จะต้องมีอยู่บ้างละ เราก็ทำใจเฉยกับสิ่งนั้น เฉยกับคนคนนั้นเสียอย่าถือสา ถ้าเราจะไม่ช่วยแก้ไขสิ่งนั้น ไม่ช่วยแก้ไขคนคนนั้นให้ดีขึ้น ก็จึงเฉย จงปล่อยวางจริงๆ หากจะแก้ไขจะช่วยสิ่งนั้น คนนั้นก็ขึ้นชั้นสูงขึ้น เรียกว่า **ชั้นของพระโพธิสัตว์**

แต่ขั้นแรกนี้ เราต้องเรียนรู้และทำขั้นอรหัตต์ ขั้นวิมุติ ให้ได้แก่ตัวเองก่อน เรียกขั้นแรกว่า อนุโลม ขึ้นสูงกว่า ปฏิโลม ต้องให้ถูกระดับขั้น ให้เกิดจริงเป็นจริง

เจริญชีวิตด้วยการก้าว ๑๙

เกิดสัจจานุโลมิกญาณ คือ เห็นอนุโลมเกิดแท้ๆ

เกิดอาการเฉย ไม่โกรธ ไม่ชัง ไม่มีชอบ ไม่อยาก ไม่รัก ไม่ติด ไม่ดึง ไม่ดูด เฉยขึ้นมาอย่างแท้จริง เกิดการตัดสิ่งที่ยังอยู่ในจิตออกได้ เรียกว่า ตัดโคตรจิต แล้วเราจะรู้ตัวเองว่า จิตของเราหมดกิเลส (สำหรับเรื่องนั้นๆ) แล้ว เราตัดสิ่งที่ไม่ได้ออกจากจิตแล้ว ตัดโคตรความชั่วของมันออกแล้ว เรียกว่า เกิดปัญญา (ญาณ) รู้จิตของตนเองว่าหมดโคตรภฏ (โคตรจิต)

เกิด โคตรกฺขญาณ เกิดปัญญารู้จิตของตนเองว่า หมดแล้วในสิ่งนั้นๆ การหมดสิ่งเหล่านี้แบบนี้ เรียกว่า ความบรรลุถึงโคตรกฺขญาณ ก็บรรลุแล้ว

การจะรู้จักวิธีการปฏิบัติอย่างละเอียดทบทวนประสบการณ์หรือมรรคปฏิบัติ จนเกิดรู้ภาระงานในสภาพมรรคของตน รู้ภาระงานในสภาพผลของตนจนเรียกว่า

เกิดมรรคญาณ รู้แจ้งชัดในแนวทางในวิธีการที่ตนเองได้ปฏิบัติมาจริง

เกิดผลญาณ รู้แจ้งชัดในผลของตน สัมผัสผลอยู่ แม้จะบอกไม่ออกเล่าไม่ถูก ก็แน่ใจรู้จริงว่าเป็นผลวิมุติธรรมแท้ๆ เพราะหลุดแล้ว ว่างแล้ว ไม่มีความพ่ายแพ้ต่อเหตุปัจจัยนั้นๆ อยู่ อย่างรู้ๆ เห็นๆ แม้จะสัมผัสเหตุปัจจัยนั้นๆ อยู่ ก็รู้อยู่ได้งๆ จริงๆ ไม่หวั่นไหว ไม่ลังเล ไม่เวียนวน

๒๐ เจริญชีพด้วยการก้าว

ที่รู้แจ้งได้และชัดเจน มั่นใจ หมดความสงสัย หมดลังเล ก็
เพราะได้พิจารณาซ้ำ ทบทวนเสมอในหลักเกณฑ์ทฤษฎี (ปริยัติ)
และได้เทียบเคียงดูกับกายกับจิต แจ้งเวทนาอารมณ์ แจ้งการมีจริง
ทรงไว้จริงของตนในตน (ธรรมในธรรม) อย่างละเอียดลออ ที่ได้
จากการ “ปฏิบัติ” มาเรื่อยๆ จนเห็นแจ้ง “ผล” เห็นจริงใน “ผล”
มีจริง มั่นคงแน่นอนใน “ผล” นั้นๆ (ปฏิเวธ) ก็เพราะ

เกิดปัจจเวกขณะญาณ เป็นการรู้เห็นจำเพาะลงชัดแท้
อันเป็นผลมาจากได้เรียนรู้ถูกต้อง ได้ทำจริงจนครบเหตุ ครบปัจจัย
ได้ไตร่ตรอง ทบทวนอย่างดีจนเห็นแน่แท้

ขั้นนี้เป็นขั้นสูง เป็นของขั้นที่สุด เป็นตัว “อรหัตตผล” แท้ๆ
ถ้าใครเข้าใจ “ที่สุด” ของแต่ละเรื่อง แต่ละกิเลส หรือแต่ละขั้นก็
จะรู้ของตนถึงได้

ธรรมดาผู้หลุดพ้นเล็กๆ น้อยๆ ด้วยการปฏิบัติอย่างอื่นที่
ไม่ใช่มีแนวทางอย่างนี้ จะไม่เป็น ไม่มีญาณชนิดนี้ ยิ่งผู้ไม่ได้เรียนรู้
ทฤษฎีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างนี้ ก็ยังจะเกิดญาณอย่างนี้
ไม่ได้ แม้รู้อย่างนี้แต่ไม่ทำจริง หรือแม้จะทำ จะขยันทำด้วยซ้ำ
แต่ทำไม่ถูกจริงก็จะไม่เกิดจนกระทั่งแจ้ง ละเอียดลออได้เช่นนี้

ขนาดพระอริยธรรมดาๆ ผู้ที่หลุดพ้นธรรมดาก็จะพอระลึก
รู้ตัวเท่านั้น พอรู้ว่าจิตขาดแล้ว ก็จะรู้นิดหน่อย ที่จะไปรู้แจ้งกระทั่ง
ถึงมรรค ถึงผล ถึงมรรคญาณ เกิดปัญญารู้ทางปฏิบัติถึงผลญาณ
เกิดปัญญารู้ขั้น รู้ตอนแห่งความจบ ความสมบูรณ์ของตนถูกแท้ๆ

ตรงชั้นตรงระดับนั้น พระอริยธรรมใดๆ ที่ไม่เข้าใจใน “สัมมา-
อริยมรรค” อย่างละเอียดลออ ยังไม่ค่อยทำละเอียดกันเลย และจะ
ไม่รู้ลึกซึ่งแบบกายพอ จึงปฏิบัติได้ไม่รวดเร็ว

ผู้เรียนรู้ขั้นตอนถูกต้องจะเห็นว่า เรื่องอบายมุขทั้งหลาย การ
พนันก็ดี สิ่งเสพติดก็ดี เรื่องผู้หญิงผู้ชายมากหน้า หนักหน้าก็ดี
เรื่องมหรสพ การละเล่น แม้แต่การเที่ยวกลางคืน การคบมิตรชั่วๆ
เซเพล หรือความเกียจคร้านนั้น เราลดลงได้ ลดได้จริงๆ หากเรา
พยายามตั้งใจให้ดี ตั้งกฎ ตั้งศีลให้ดี ให้แก่ตัวเองและลงมือทำจริงๆ
แล้วพยายามพิจารณาให้เห็นจริงว่า เราลดลงได้ ตั้งใจทำแล้วก็จะ
ลดลงได้

การจะลดลงได้ต้องเริ่มจากการกดข่ม เรียกว่า สมถะ คือ ทำ
การพรากมา ลืมมา เลิกมา ละมา ตั้งใจสู้ อดทน ฝืนข่มเอา
ก็เป็นวิธีสำคัญที่จะต้องฝึกหัด ต้องทำ หรือจะเอาอะไรอื่นเป็น
สิ่งจูงใจ (กสิณ) ให้พรากมา ให้ลืม ให้เลิก ให้ละมา ถ้าสิ่งจูงใจนั้น
ไม่เป็นพิษไม่เป็นภัย ไม่เป็นโทษ ยิ่งกว่าสิ่งที่เราจะเลิกจะละนั้นๆ
ละก็เป็นอันพอใช้ได้เหมือนกัน แต่เดี๋ยวนี้สิ่งจูงใจ (กสิณ) ของ
อาจารย์ที่พาไปสู่วิถีเสขนิคใหม่ หรือหลงทางอื่นๆ ขึ้นนั้นมีมากมาย
เหลือเกิน ต้องระวังดีๆ

ส่วนการพิจารณาให้เห็นให้ได้ การตามรู้ตามเห็นจริงให้ได้ว่า
สิ่งที่เราไปติดอยู่เป็นความชั่ว เป็นอกุศลธรรม เป็นสิ่งไม่สมควร

เป็นของน่าเกลียด น่าตัดแท้งๆ พิจารณาให้ชัดเจนในใจให้เห็นจริงๆ ว่ามันเป็นอกุศล เป็นสิ่งชั่ว สิ่งเลว สิ่งไม่ดี พิจารณาให้เห็นโทษ เห็นภัยให้ได้มากๆ แล้วจิตจะวางออกมา หน่ายออกมาได้ จนเห็นมรรคเห็นผลของการเลิกออกมาได้ เกิดญาณแท้ๆ แน่ใจจริงๆ ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว เป็นต้น การเลิกได้ ละได้ พრაภาตมาได้ หมดจิตที่ติดลงได้ ด้วยรู้ด้วยเห็นจริงอย่างนี้นั่น เรียกว่า วิปัสสนา

เราต้องพิจารณาเสมอ ยิ่งสัมผัส ตาไปเห็นเข้า จมูกไปได้กลิ่นเข้า หูได้ยินเสียงคนพูดถึง หรือกลิ่นไปแตะเข้า หรือกายไปสัมผัสเข้าก็ตาม เราจะต้องพิจารณาให้ทันที มีสติเต็ม มีธรรมวิจยะ คือมีการพิจารณา มีการพยายามรู้เท่าทัน พยายามรู้ แยกให้เห็นว่า เป็นสิ่งดีสิ่งชั่วอย่างไร แยกออก มุมไหนชั่ว ชั่วอย่างไร พยายามให้ละเอียด ยิ่งละเอียดเท่าไร ยิ่งเกิดปัญญามาก

การกระทำแบบนี้เรียกว่าวิปัสสนา ต้องใช้ความเพียรมาก ต้องใช้วิริยะจึงจะค่อยๆ ลดลงได้ ถ้าลดได้น้อยหนึ่งก็จะดีใจ แล้วก็ลดความดีใจลง พากเพียรทำต่อไปเรื่อยๆ จะเกิดการสงบระงับ จิตจาง หลุดพ้นออกมาได้เรื่อยๆ นี่เป็นการกระทำที่แท้จริง ปฏิบัติอย่างนี้จริงๆ ให้รู้ว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้ชั่ว แล้วลด แล้วเลิก

ข้อสำคัญต้องตรวจตัวเองเสียก่อน การตรวจตัวเองนี้สำคัญมาก การปฏิบัติธรรมไม่ต้องไปมุ่งรบกวนคนอื่น ไม่ต้องไปโทษคนอื่น ไม่ต้องไปเพ่งร้ายคนอื่น ไม่ต้องไปเพ่งโทษคนอื่น

การเพ่งโทษคนอื่นทำให้เกิดกิเลสมากขึ้น พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า การเพ่งโทษคนอื่นสร้างอนุสัย สร้างอาสวะให้ตนเองมากขึ้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี เราควรดูตัวเรา ตรวจตัวเรา *สิ่งใดไม่ติดก็ไม่ต้องปฏิบัติ ไม่ต้องไปตั้งกฎ ตั้งศีล อันไหนติดจึงจะต้องตั้งศีลขึ้น* เอาให้จริง

นี่เป็นหลักเบื้องต้น เราต้องกระทำโดยสูตรอย่างนี้ เมื่อตั้งศีลแล้ว ต้องสำรวมอินทรีย์ คือ ระวังหู ตา จมูก ลิ้น กาย พร้อมทั้งใจ สำรวมอินทรีย์ทั้ง ๖ สำรวม ระมัดระวัง ตาไปเห็น จมูกได้กลิ่น หูได้ยินเสียง ลิ้นได้รส กายไปสัมผัส หรือแม้แต่ใจของเราที่นึกอยู่ในใจ สำรวมระมัดระวัง อย่าให้เกิดความอยาก อย่าให้เกิดการคิดรน อย่าไปติด ทำลืมออกมาเสีย หรือให้เห็นด้วยปัญญาว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้ชั่ว เลิกมาให้ได้ เรียกว่า สำรวมอินทรีย์

เรียกได้ว่าการพิจารณา มีการประพัตติด้วยโพชฌงค์ ๓ โพชฌงค์ ๗ มีสติ รู้เท่าทันให้ได้ มีธรรมวิจยะหรือธรรมวิจย จึงคือการพิจารณานั้นเอง พิจารณาหาเหตุหาผล หาโทษหาภัยให้ได้ มีวิริยะ มีความเพียรให้มากเป็นสำคัญ แล้วจะเกิดปีติ ปัสสัทธิ อูเบกขา ตามมาเอง นี่เป็นหลักปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นหลักจริงๆ อย่างที่กล่าวมาแล้วนี้

เมื่อสำรวมอินทรีย์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ในเรื่องอบายมุข แล้วล้างได้หมดเป็นเบื้องต้น ใครทำได้เป็นพระโสดาบัน แต่ต้องให้ขาดถึงจิตเป็นจิตวิมุตติ จิตหลุดล่อน จิตสะอาด บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว เป็นสำคัญนะ !

เป็นต้นว่าเห็นสิ่งที่เคยติดก็เฉยๆ จิตว่างๆ ไม่รัก ไม่ชอบ ไม่โกรธ ไม่ชัง เช่น เหล้า ใครกินก็ไม่โกรธ แต่ก็รู้ว่ามันไม่ค่อยดี ถ้าจะสอนเขาได้ก็สอน ถ้าสอนเขาไม่ได้ก็เฉยๆ ไม่โกรธ ไม่มียกตน ข่มเขาด้วย จึงจะเรียกว่าวิมุติ ปิดอบายให้ได้ หมอตอบายภูมิหรือ หมอตอบายมุขเป็นเบื้องต้น

จิตวิมุติหลุดพ้นในอบายมุข เรียกว่าเบื้องต้นเป็นพระโสดาบัน ถ้าปิดได้สนิท เลิกได้ เป็นจิตว่างหมด บริสุทธิ สะอาด ผ่องแผ้ว (ในเรื่องอบายมุข) ยิ่งทำได้ละเอียด ได้สูง ยิ่งเก่ง

ขั้นต่อมา ท่ามกลาง ท่ามกลางก็ใช้หลัก สีล-สมาธิ-ปัญญา หรือสังวรศีล ตำรวมอินทรีย์ และโภชนมัตตัญญูตา

โภชนมัตตัญญูตา ก็หมายถึง สิ่งที่เราจะต้องคลุกคลีด้วย เป็นเครื่องอุปโภคและบริโภค เรียกว่า เครื่องกินเครื่องใช้ ต้องรู้จัก กำหนดกะเกณฑ์ลง อย่าไปหลงโลกหลอก โดยเฉพาะเรื่องเครื่องกิน เครื่องใช้

เพราะฉะนั้น เมื่อปิดอบายได้แล้ว ผู้ปฏิบัติธรรมขั้นต่อมา จะต้องละเรื่องกิน เรื่องใช้ เรื่องเกี่ยวกับชีวิต เรื่องที่เคยเป็น เคยอยู่ ธรรมดาๆ นี่แหละ ซึ่งจะต้องนำมาคิดอ่านตรวจตนจริงๆ

เราตรวจตนเองอีกคิดอะไรมาก คิดเรื่องกิน คิดเรื่องใช้ คิดเรื่องข้าวของวัตถุ อุปโภคบริโภค คิดอะไรหนัก เช่น ผู้หญิงคิดเครื่องแต่งตัว ต้องเลิก ต้องตั้งสัจจะขึ้นว่าจะไม่ซื้อลิปสติกอีก จะไม่

ซื้อเสื้อสวยอีก มีพอใส่แล้ว ไม่ขาดไม่ฉีก เป็นต้น ตั้งกฎให้ตนเอง หรือแม่ผู้ชายก็เหมือนกัน

ต่อไปนี่คือคำอธิบายยืนยันการปฏิบัติ ลด ละ จนเลิกขาด ใน เรื่องเครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ที่เกินความจำเป็นของชีวิต เรื่องที่อยู่ เรื่องการกิน เรื่องการใช้เวลาดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ขยัน และ การทำงานของพระโพธิรักษ์ เมื่อครั้งเป็นฆราวาส

เรื่องเครื่องใช้

“อาตมาเองก็ดาราเหมือนกัน สมัยเป็นฆราวาสเสื้อยืดตัวหนึ่ง ราคา ๔๐๐-๔๕๐ ก็ซื้อ เสื้อมองตากู๊ดตอนออกใหม่ๆ กรุงเทพฯ ไม่มีขาย ต้องสั่งซื้อจากปีนัง ก็ซื้อทุกสี สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีทั้งนั้น”

“มันหลง คนเขาหลอกว่าสวย ว่างาม ว่าใหญ่ พอใส่แล้ว รู้สึกว่าขนพอง ที่จริงมันไม่ใหญ่หรอก เท่าเก่านะ จะแพบด้วยซ้ำไป (กระเป๋าแพบแน่ๆ) แต่ไม่ได้ ! ถูกหลอกให้ซื้อมันก็ต้อง “โง่” ซื้อ ให้ได้ ! ใส่แล้วก็นึกว่าตัวเองใหญ่!! เสื้อยืดธรรมดาราคาแพง ยี่ห้อต่างๆ มองตากู๊ด แบนลอน ฯลฯ อะไรมาก็อยู่กับเขาหมด”

“พออาตมามาปฏิบัติธรรมก็รู้ ก็เห็นเรื่องจริง พอรู้จริง รู้แท้ เข้าเลยไม่เอาแล้ว บ้าเสื้อผ้า เลิก ! เอาเสื้อเข็ดไว้ใส่ทำงาน ๕ ตัว กับกางเกง ๕ ตัว นอกนั้นแจกหมด แจกทั้งนั้น ไม่เหลือไว้ แจกจริงๆ ไม่ใช่แจกเล่นๆ เหลือไว้ ๕ ตัวจริงๆ”

“ตั้งแต่บัดนั้นมา ครั่งปฏิบัติธรรมตอนเป็นฆราวาสอยู่นั้น
อาตมาเหลือเชื่อเจ็ดใช้ ๕ ตัว แล้วก็ใช้ ๕ ตัวนั้นแหละครบจน
กระทั่งเลิกทางโลกเด็ดขาด ออกมาบวช ปฏิบัติจนสบาย จนเลิก
ทางโลกเรื่องอื่นๆ ได้เด็ดขาด ออกมาบวช นอกนั้นแจ่มหมดจริงๆ
ไม่เอาไว้ แม้แต่รองเท้าก็เหลือไว้ ๒ คู่”

“อาตมานี้ทำงานทางโทรทัศน์ ทำงานที่เขาหลอกเรียกขานว่า
เป็นดารา เขาหลอกว่า ต้องแต่งตัวมากๆ ก็หลง “บ้าจี้” ทำไปตาม
เขาจี้ พอตอนหลังปฏิบัติธรรมไป ลดละกิเลสไปได้ ก็ลองดูว่าเป็น
ดารา ไม่แต่งตัวสวยๆ จะหาเงินไม่ได้หรือ ? ก็ปรากฏว่ายังหาเงิน
ได้อย่างเก่า ไม่เห็นลดเลย ไม่ลดจริงๆ หาได้อย่างเก่า แต่เราไป
ถูกหลอกว่าแต่งตัวไม่เท่ ไม่โก้ แล้วคนจะไม่นับถือ หรือว่าจะหา
เงินไม่ได้ไม่ใช่เลย ! หาได้อย่างเก่า ไม่ได้น้อยกว่าเก่า มีแต่มากกว่า
เก่าด้วย เพราะอาตมามีเวลาเหลือ มีทุนเหลือ ก็เอามาสร้างสรรได้
มากกว่าเก่าจริงๆ”

เรื่องที่อยู่

“อาตมาชอบแต่งบ้านแต่งเรือน สร้างบ้านขึ้น หาซื้อข้าวของ
เอามาแต่ง มาประดับตกแต่งมากมาย ที่บ้าน มีไฟส่อง ไฟสี ไฟ
สอดไส้ มีน้ำตก น้ำพุ ต้องตกแต่งปลูกไม้ประดับเล่น มีแล้วก็ต้อง
มีไฟส่อง ไฟสี อยากอวดเขานะ มันโก้ มันอยากอวดใหญ่ มีสระ
เล็กๆ ก็ไปหาซื้อไฟได้น้ำ อันไม่โตหรอก อันละ ๘๐๐ อันละ ๑,๐๐๐

ก็ต้องซื้อเอามาใส่ให้น้ำพุ น้ำตกมันเลื่อมพราย สวยสง่า ทำเสร็จแล้วต้องเรียกเพื่อน ชวนแขกมากินข้าวบ้าน ไม่ใช่ว่าอะไรหรอก เรียกมาเพื่อจะได้โชว์ของตัวเองว่ามันสวย มันหรูนะ ! อียากอวดเขาก็เรียกเขามากินข้าวบ้านเรา เราก็เสียเงินอีก ซื้อข้าว ซื้อเหล้า ซื้อหาของมาเลี้ยง เสียเงินเสียทองไม่เข้าเรื่องเข้าราว เพราะอียากอวดข้าว ! นี่โลกมันหลอกเราอย่างนี้ กิเลสทับหูทับหัวใจ บานปลายทับทรวงทั้งสิ้น ก่อนปฏิบัติธรรมไม่รู้จริงๆ”

“จนตอนหลังรู้แล้ว เลิก บ้านก็ปิดกวาดให้สะอาดเท่านั้น ก็พอแล้ว ไม่เอาแล้วพวกนี้ เปลือง เลิก หยุด ! ที่พูดที่เล่านี้คือ เรื่องเครื่องใช้ทั้งนั้น โภชนะมัตตัญญูตา เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องใช้พาหิวง เป็นทุกข์ ที่ต้องฝึก ต้องเรียนรู้จริงๆ”

เรื่องการกิน

“ที่นี้เรื่องกิน อาตมารู้ว่าเรื่องกินนี่ก็เรื่องยุ่ง เพราะเราเป็นข้าล้น ข้าตา ข้าจามูก สัมผัส กลิ่นหอมน่ากิน ตาเห็นอย่างนี้ สวยน่ากิน แต่ละอย่างนี้ รสอย่างนี้ก็น่ากิน มันติด”

“อาตมาปฏิบัติตอนแรกก็กินผสมเลย อาหารอย่างไรรู้ตามเขา จัดมาให้ ของหวาน ของคาวไม่ว่าอะไรเอารวมใส่จานเดียวกันหมด”

“ตามธรรมดา แต่ก่อนนี้สำรับที่จัดมาให้อาตมารับประทานนั้น มีโอวัลติน ของคาว ของหวาน ข้าว กับข้าว น้ำพริก น้ำแกง มีอะไรต่ออะไรก็เอามา อาตมาก็ตักใส่จานนั้นทั้งหมด โอวัลตินก็เท

ลงไป ขนมาก็ใส่ลงไป ของหวาน ของคาว น้ำพริก น้ำแกง ไม่ว่าอะไรก็ใส่ลงไปด้วย ก็กินมันอย่างนั้นแหละ กินจริงๆ เอาอย่างนั้นจริงๆ นี่ตอนแรกปฏิบัติ กินอย่างนี้ กินโดยตัดรูปตัดรส รสที่เขาบอกว่า นี่แกงนะ นี่น้ำพริกนะ นี่ของหวานนะ ปนกันแล้ว มันรสเดียวกันหมด คนๆ และๆ เหมือนข้าวหมา คนและๆ นั้นแหละ เหมือนข้าวหมาเลย”

“กินอย่างนี้ อาตมาปฏิบัติตั้งแต่เป็นฆราวาสนะ นี่เล่าสู่ฟังปฏิบัติอย่างนี้จริงๆ กินจนกระทั่งมีความรู้ว่ โอ ! สมายดี เพราะเราโง่ ไปหลงว่านี่จะต้องผัด นี่จะต้องแกง นี่จะต้องต้มน้ำพริก มารู้ทีหลัง มาฉลาดทีหลัง”

“ตอนหลังๆ อาตมาก็เลิกกินเนื้อสัตว์ ไม่กินเนื้อสัตว์ เขาก็มีผัด มีแกงมากินอย่างเก่า ลดมื้ออาหาร กิน ๒ มื้อ กินเข้ากับเย็น กินเข้าออกจากบ้านแล้วก็ไปทำงาน พนักงานก็ลดอาหารมื้อเย็น กินแต่เช้ามือเดียว เย็นไม่กิน กินคาบเดียว กินมือเดียว กินแต่ตอนเช้า”

“ในขณะที่กินอาหารนี้ อาตมาจะเล่าสู่ฟัง ว่าเราไปติดอะไร ติดรูปอย่างไร ติดรสอย่างไร มันมาได้ปัญญาจากการกิน คือ พอไม่กินเนื้อแล้ว แม่ครัวก็ซื้อแต่ผักมาสำหรับทำกับข้าวให้กิน บางทีเขาซื้อผักกาดมาเขาก็เอามาแกง แบ่งแกงเสี้ยวสามหนึ่ง แบ่งไปผัดเสี้ยวสามหนึ่ง นอกนั้นก็สดๆ หรือไม่ก็ลวกมากินกับน้ำพริก ผักกาด

นะ ! ผักกาดเหมือนกันหมดเลย แกลงน้อยหนึ่ง ผัดน้อยหนึ่ง ต้มจิ้มน้ำพริกน้อยหนึ่ง”

“อาตมาเห็นเข้า เอ ! นี่เราจะทำหรืออย่างไร จะกินผักกาด ทำไม่จะต้องเป็นผัดด้วย ? ทำไม่จะต้องเป็นแกลงด้วย ? ทำไม่จะต้องเป็นน้ำพริกด้วย ? เพราะเราเอามาแล้วเราก็กินมันเหมือนกัน อย่างที่ได้เล่าแล้วว่า ผัดก็ตักใส่ แกลงก็ตักใส่ ผักจิ้มน้ำพริกก็ตักใส่ แม้แต่ของหวาน เราก็กินใส่รวมในจานเดียวกัน เอ๊ะ ! นี่เราทำหรืออย่างไร ? ไปหลงผัด หลงแกลง ก็จะกินผักกาดนั้นอย่างเดียวนั่นแหละ !”

“ปัญญามันเกิด เห็นความหลงสมมุติ หลงรูปผัด รูปแกลง รสผัด รสแกลง เมื่อรู้ก็บอกแม่ครัว หยุด ! ไม่ต้องผัด ไม่ต้องแกลง จะทำ ทำอย่างเดียว เพราะเขาทำอะไรมาทั้งหมดรวมกันหมดอยู่แล้ว แต่เขาอยู่หน้าเตาไฟ โอ้ย ! กว่าจะได้กิน ผัดเอ๋ย เอ้า ล้างกระทะ ! แกลงอีก เอ้า ! ล้างหม้อ เอ้า ! ต้มจิ้มน้ำพริกอีก ยุ่งกันใหญ่ !! ทุกข์อยู่ตรงนี้ เราทุกข์เพราะหลงรูป เพราะหลงรสว่านี่รสผัด ว่านี่รสแกลง นี่แหละความบ้าของคน มันโง่ เพราะฉะนั้น คนพ้นอวิชชาแล้ว ไม่ต้องแกลง ไม่ต้องผัด หรือจะผัดจะแกลงก็ให้ง่ายที่สุด ให้เบาที่สุด ให้พ้นภาระ ให้เบาภาระ เลิกยุ่ง บอกกับแม่ครัวเขาจะแกลงก็แกลง อย่างเดียว จะผัดก็ผัดอย่างเดียว ไม่ต้องทำอะไรมาก ให้เขาทำตามอย่างนี้”

“แล้วตอนหลังอาตมาก็กินข้าวสบาย อาหารอย่างเดียว กินสบายหนักเข้าทำไมเราจะต้องผัด ผักนะกินสดๆ ก็ได้นี่ ตอนหลังก็ไม่ให้เขาผัด หนักเข้าไปอีก อาหารของอาตมาก็กินไม่ยากเลย นี่เล่าถึงอาหารที่อาตมากิน นี่ ! ตอนเป็นฆราวาสนะ ท่านให้พิจารณา รู้อาหาร รู้ว่าเราเป็นทาสอาหาร ถ้าเราไม่เป็นทาสอาหารแล้ว เราก็อยู่เหนอมนั้น เราก็กินข้าวเพียงเพื่อยังชีวิต เพราะงั้นต่อไปก็บอกแม่ครัว เลิก ! ไม่ต้องทำกับข้าวให้อาตมา”

“เกลืออย่างหนึ่งใส่กระปุกไว้ น้ำตาลอย่างหนึ่งใส่กระปุกไว้ เองามาคั่ว บดพอแตกๆ ใส่กระปุกไว้ ถั่วลิสงมาคั่ว ตำใส่กระปุกไว้ ตั้งไว้บนโต๊ะ แม่ครัวไปซื้อมาแต่ผักสดจะได้ก็อย่างก็ช่าง ล้างน้ำใส่จานมา หั่นมา นอกนั้นก็ข้าว ทุกวันก็หุงแต่ข้าว กับซื้อผักสดๆ มาล้างสะอาดแล้วก็เอามาตั้งโต๊ะ อาตมาก็กินข้าวกับผัก ถั่ว งา เกลื่อน้ำตาล ได้อาหารครบ กินอย่างนั้นทุกวัน สบาย”

“วันหนึ่งไม่ถึง ๓ บาท แล้วอาตมาหาเงินได้เดือนหนึ่งสองหมื่นบาท อาหารกินวันหนึ่ง ๓ บาทและครั้งเดียว กลางวันก็ไม่กินอีก กินเช้าแล้ว กลางวัน เย็น ไม่กิน น้ำเปรี้ยว น้ำหวาน น้ำขวด น้ำปานะใดๆ หรือขนม ผลไม้ ของว่าง ของไม่ว่าอะไรไม่กินกันแล้ว ตัด เลิก อาตมาเลิกมาจริงๆ เลิก ไม่กินเล่นกินหัว เพราะฉะนั้นหลังจากกินข้าวอิ่มมือหนึ่ง วันละมือ หรือแม้ตอนที่ยังกินสองมือนี้ ไม่กินเล่นแล้ว มาเหลือมือเดียวก็ไม่มีการกินเล่น เลิก บาทหนึ่งก็ไม่ได้

เงินอาตมา โอเลี้ยงแก้วละ ๑๕ สตางค์ก็ไม่ได้ หรือแก้วละบาทก็ไม่ได้เงินอาตมา”

“วันหนึ่งๆ เสียค่าอาหารสำหรับเลี้ยงตัวเองนี่นะ ไม่เกิน ๓ บาท กินข้าวสองจาน ผักจานหนึ่ง เกลือ น้ำตาล ถั่ว งา ทุกวัน กินอย่างนี้จี๊สวย ท้องไส้ดีที่สุด สุขภาพร่างกายแข็งแรง ของไม่จำเป็น ไม่กิน เลิก”

“นี่ มืออาหารการกิน อาตมาปฏิบัติอย่างนี้ เราเห็นจริงๆ ว่า เราเป็นจี๊ซำปาก เป็นจี๊ซำลิ้น เป็นจี๊ซำจมูก เป็นจี๊ซำตา ตาเห็นอย่างนี้ รูปชนกนิน ที่จริงถูกเขาหลอก รสมันชนกนิน จมูกได้กลิ่นชนกนิน สัมผัสอย่างนี้กรอบดี อย่างนี้นุ่มดี ชนกนิน ต้องอ่านจิตใจของตัวเองเลย มีสำรวมอินทรีย์”

“พวกญาติโยมนี่เหมือนกัน เรื่องการกินนี่ต้องหัด ตอนแรกจะกิน ๓ มือก็ได้ เรื่องกินเล่นนี่ อย่ากิน ตัดเสียก่อน กิเลสนะ ที่พากินนะ กินกาแฟ กินน้ำหวาน กินน้ำเปรี้ยว กินโอเลี้ยง กินน้ำตาลคัม กินน้ำอ้อยหีบ กินขนมชะตัม กินอะไรๆ ก็ตามแต่กิเลสนะ เวลากิน กินให้พอ กินมือเดียวหรือสองมือก็ตาม แม้สามมือก็ตาม ตอนแรกนี่ก็ลดเรื่องกินจุกกินจิบ กินขนมกินชะตัม เลิก ขนมก็ทำมาจากข้าวจากแป้ง เลิก ไม่ต้องกินเล่น กินข้าวก็กินข้าว อย่าเป็นกิเลส ตัดกิเลส เลิกเลย ต้องเลิกจริงๆ เอาให้จริงให้ได้ แล้วจะเห็นกิเลสเด่น อยากกิน ของเคยกิน เคยชอบ กาแฟ น้ำหวาน โอเลี้ยง ขนม มะขามดอง มะยมดอง ฯลฯ ล้วนกิเลสทั้งนั้น เลิก !”

การสำรวจอินทรีย์ คือ สำรวจ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
ติดอันไหน รักอันไหน ชอบอันไหน ตั้งศีล ตั้งกฎเข้า อุดใจไม่กิน
ไม่เอา ไม่อยากได้ ต้องสู้ แล้วพิจารณาว่าไม่ได้ไม่ตาย ไม่กินอย่างนี้
ไม่ตายเอาจริงๆ ไม่ได้ไม่ตาย ไม่กินไม่ตาย กินอย่างอื่นแทน มันก็
เป็นอาหารเหมือนกัน มันทำให้เราอยู่ได้ ที่คนเราชอบอย่างใด
อย่างหนึ่งนั้นเพราะไปติดมัน

การติด ไม่เหมือนกันทุกคน บางคนติดอย่างนั้น บางคนติด
อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเรารู้ว่าเราเองไปติดอย่างนั้นอย่างนี้ ต้องเลิก ถ้า
เป็นของจำเป็นก็หันมากินอย่างอื่นแทนเอาจริงๆ แล้วเราจะลดลง

สำรวจอินทรีย์ สำรวจอย่างนี้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไป
ประสมมัน ไปรับรู้มันเข้า ก็พยายามห้ามใจ แล้วพิจารณาให้เห็นว่า
ลองดู มันจะตายไหม มันไม่ตายหรือ คนเราไม่ตายง่ายๆ หรือ
ลดลง ลดลง ลดลง ลดได้ ทั้งเครื่องกินทั้งเครื่องใช้ ลดลง ลดลง
เรื่อยๆ แล้วเราจะรวย

เรื่องการทำงาน หาเงิน กับการปฏิบัติธรรม

“อย่างอาตมาเนี่ย เห็นชัดๆ เลยว่า อาตมาทำงานตอนที่ปฏิบัติ
ธรรมแล้วนี่ รวย ! เงินทองไม่รู้มันเหลือมาจากไหน ตอนแรกๆ ที่
ยังไม่ได้ปฏิบัติธรรมนี้ เงินไม่พอใช้หรอก ขนาดหาได้เดือนหนึ่ง
เป็นหมื่นสองหมื่น ก็ไม่พอใช้ อีลู่ฉินแจกหมด”

เจริญชีพด้วยการก้าว ๓๓

“ทุกวันนี้ ไม่มีเงินสักบาท ก่อนนี้มีเงิน หาเงินเก่ง หาได้ ถึงออกไปเดี๋ยวนี้ก็ได้ ไม่ใช่ว่าอาตมาหาเงินไม่ได้ จึงมาบวช ไม่ใช่ ! ไม่ใช่ว่าขาดตกบกพร่อง ไม่ใช่ว่าหาเงินไม่เป็น ไม่ใช่ว่า พ่ายแพ้เกมของโลก ! ยิ่งจะให้ออกไปหาเงินเดี๋ยวนี้ อาตมากล้าพูด ว่า จะหาได้เก่งกว่าเก่าอีก จิตมันใส แต่ก่อนนี้จิตมันนุ่น”

“เข้าไปทำงาน แล้วก็ทำงานไปได้เรื่อย กลางวันไม่ต้องกิน ข้าว ไม่ต้องเสียเวลาก็ทำงานได้เรื่อย งานก็ได้มากขึ้น เงินก็ต้องได้ มากตาม เย็นกลับบ้านแล้วก็นอน นอนแต่หัวค่ำ”

“อาตมาไม่เที่ยวแล้ว เที่ยวกลางคืน ดูหนัง ดูละคร เลิกแล้ว ไม่กินเหล้ากินยา เลิกหมดแล้ว บางที่ ๕ โมง ๖ โมงเย็น นอนแล้ว ไปตื่นเอา ๕ โมง ๖ โมง ทำงาน ทำงานจนสว่างก็ได้งานอีกมาก ก็รายนะซี ! นี่คือเรื่องจริงๆ”

“คนเราไม่เอาเวลาว่างไปเที่ยว ไปจ่ายแรงไม่เข้าเรื่อง มีเวลา ก็พักผ่อน กลางวันทำงาน กลางคืนนอน นอน ๕ ชั่วโมง ๖ ชั่วโมง ก็ตื่นมาทำงานอีก ตื่นขึ้นมาดึกๆ ก็ทำงาน อ่านหนังสือ เขียน หนังสือ ทำงานก็เป็นเงินเป็นทองอีก ยิ่งได้เงินได้ทองก็ยิ่งรวย ยิ่ง ได้มากขึ้น”

“พอปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่รู้ว่าเงินเหลือมาจากไหน ก็ทำไมจะไม่เหลือเล่า กินเล่นกินหัว เหล้ายา ไฟ บิลเลียด เที่ยวเซเพล ฯลฯ ไม่เอาหมดแล้ว กินข้าวรวมแล้ววันหนึ่งราคาสามบาท เงินจะไม่เหลือยังงี้ ?”

“กิดคูสิด หาเงินได้ เดือนหนึ่งเป็นหมื่นๆ ก็แจกนะ ใครมาขอ ไปใช้เรียนหนังสือยังงี้ก็ให้ พอเริ่มแจก เด็กไม่รู้มาจากไหน ไม่เคยรู้จัก ไม่เคยพบ มาจากไหนก็ไม่รู้ มาขอ บางคนก็ให้เป็น เดือน บางคนก็ให้เป็นทอม ให้ แจก นี่ไม่ได้คุยโม้ตัวเองนะ พูดความจริงให้ฟัง ไม่ได้คุยเด่นคุยโก้อะไร แต่ว่าเล่าสิ่งที่ประสบมาแล้วให้ฟัง”

เรื่องโภชนาการที่ดี คือ เรื่องการพิจารณาของกิน ของใช้ เครื่องอุปโภคบริโภคเป็นกิเลส ต้องรู้ว่ามันชั่วเรา เราไปชอบมัน แล้วก็อยากได้ อยากมี อยากเป็น อยากหวง ต้องเอาจริงๆ สู้จริงๆ ลดลงมาจริงๆ เครื่องกินเครื่องใช้ลดลงมาเสียให้จริง จนกระทั่งได้อยู่เหนือการกิน อยู่เหนือการใช้ เสื้อผ้าก็เพียงห่อกาย อาหารก็กินเพียงยังขันธุ์ ยังร่างกายให้มีชีวิตอยู่ ทำงานได้วันต่อวัน วันหนึ่งคนหนึ่งกินคนเดียว อยู่ได้จริงๆ

“อาตมาทำงานทั้งวัน แต่ก่อนเป็นฆราวาสก็กินมือเดียว กินครั้งเดียวอยู่ได้สบาย แล้วทำงานทั้งวัน หาเงินได้อย่างที่วานี้ ใครบอกว่า กินมือเดียวจะไม่มีเรี่ยวมีแรงทำงาน ไม่จริง ! ปฏิบัติเข้ามาจริงๆ แล้วจะเห็นว่าจริง ! กินมือเดียวอยู่ได้จริงๆ แต่กิเลสก็ต้องลดได้จริงด้วยนะ ! ลดกิเลสด้วย เพราะกิเลสมันกินอาหาร ถ้าลดกิเลสยังไม่ได้ บางทีก็ไม่อยู่เหมือนกัน เมื่อกิเลสของเราลดแล้ว ไม่เปลือง กินวันละมืออยู่ได้สบายจริงๆ”

เจริญชีวิตด้วยการก้าว ๓๕

การปฏิบัติตรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสนี้เป็นการปฏิบัติ
ชั้นกลาง เรียกว่า ตักกามคุณ ๕ ตักกิลเสกามคุณ ไม่เป็นทาสตา หู
จมูก ลิ้น กาย

นอกเหนือจากการกิน การอยู่ การอุปโภคบริโภคแล้ว เรื่อง
อื่นๆ ก็เหมือนกัน เคยชอบของสวยของงาม เคยชอบเสียงเพลง
เสียงคนพูดดี พูดเพราะ เคยชอบกลิ่นหอม เคยชอบรสอย่างโน้น
อย่างนี้ ถูกปากถูกลิ้น เคยชอบนอนสัมผัสนุ่มๆ เนียนๆ ชอบนอน
ในห้องเย็นหรือใดๆ ก็ตาม เลิกมา เอาจริง นอนกับกระดาน นอน
ตามดินตามหญ้า พระพุทธเจ้าท่านเป็นถึงหน่อเนื้อเชื้อแก้ว
ท่านลงมานอนตามดินตามหญ้า นอนตามโคนไม้ รมไม้ เราเป็นใคร
กันเชียว! คิดดีๆ ปฏิบัติจริงๆ นักปฏิบัติธรรมต้องเอาจริง ไม่เอาจริง
ไม่บรรลุ ต้องปฏิบัติจริงๆ

ที่นี่ ฆาคริยานุโยคะ ต้องกำหนดการนอน กำหนดการตื่น ใน
การนอน นอนให้มีสติ เรียกว่าในนอนมีตื่น และฝึกไปจนใน
ตื่นนั้นมีพัก มีหยุด ซึ่งเป็นธรรมะขั้นสูงขึ้นไปเรื่อยๆ

การกำหนด ธรรมดาควรกำหนดเวลาตื่น ยิ่งนอนมากยิ่งติด
มาก ธรรมดาของนักปฏิบัติธรรมพอละกามลงได้บ้าง ละพยายามหลง
ไปได้บ้าง จะเริ่มติดถิ่นมีทระ ติดนอน ติดง่วง ยิ่งนอนก็ยิ่งอยาก
นอน ไม่มีหายง่วง ยิ่งง่วงเหงาหาวนอน นอนแล้วไม่หายง่วง นอน
แล้วยิ่งอยากนอน ยิ่งนอนเก่ง เพราะฉะนั้นเราจะต้องฝืน ต้องตัด

๓๖ เจริญชีพด้วยการก้าว

สำหรับคนปกติ วันหนึ่งนอน ๖-๘ ชั่วโมงก็มากเกินพอแล้ว อย่า
นอนกลางวัน กลางวันเป็นเวลาทำงาน นอนกลางคืน นอนให้พอดี
นอนพักให้สนิท

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า การนอน เมื่อน ความเสพย์ติดมัวเมา
สามอย่างนี้ไม่มีความเต็ม ความพอ ไม่มีความอิ่ม อย่าติดการนอน
อย่าคิดว่าจะแก้การนอนด้วยการนอนให้หายง่วง ไม่มีหายง่วง ยิ่ง
นอนยิ่งติด เราต้องลดลง กำหนดให้ตัวเองนอนให้ได้ ต้องฝึกจริงๆ
นักปฏิบัติธรรมต้องฝึกสมาธิโยคะ ต้องฝึกขั้นต้น ขั้นง่ายก่อน

ขั้นต้นที่สุดของเรื่องการนอน คือ ให้รู้นอน รู้ตื่น คนเราต้อง
ตื่นมากกว่านอน ไม่ใช่นอนมากกว่าตื่น ต้องกำหนดเวลาจริงๆ
แล้วเราจะเป็นคนมีงานการ จะเป็นคนที่ขยันหมั่นเพียร กำหนด
แล้วตื่นให้ได้ ฝึกจริงๆ ก่อนจะนอนกำหนดสติว่าเราจะนอน
ประมาณให้ยาวนานเท่าที่ต้องการ กำหนดตามความรู้พอเหมาะ
พอสมของเรา อย่าหัดตั้งนาฬิกาปลุก ตั้งนาฬิกาปลุกแล้วไม่เก่ง ต้อง
ตั้งนาฬิกาใจ หัดตั้งนาฬิกาใจ กะไว้ แล้วตื่นมาให้มันตรงกับนาฬิกา
ไม่ใช่ไปตั้งนาฬิกามาให้ปลุกเรา เราตื่นมาให้มันตรงกับนาฬิกา ต้อง
ทำอย่างนี้ ฝึกอย่างนี้ ฝึกจิตของเรา จนกระทั่งนอนเหมือนกับตื่น
แล้วกำหนดไว้ว่าเวลาอะไรมา เช่น เสียงที่ควรได้ยินต้องได้ยิน คน
จะมาหาให้รู้ ดังนั้นเป็นต้น

ต่อไปนี่คือคำอธิบาย ยืนยันการปฏิบัติ ลดละ จนเลิกขาด จาก
การเสพยาหรือนอนและผลการปฏิบัติตามจรณะข้อที่ ๔ ชาคริยานุโยคะ
ของพระโพธิรักษ์

“แต่ก่อนนี่ะ ตั้งแต่เป็นฆราวาส ห้องนอนอาตมาต้องติด
แอร์คอนดิชัน เครื่องทำความเย็นนะ พอปฏิบัติธรรมแล้วเลิก ไม่
เข้าห้องนั้นเลย มานอนห้องพระ นอนกระดาน ตอนแรกก็ใช้หมอน
ตอนหลังหมอนก็ไม่ต้องใช้ นอนกระดานแผ่นเดียว นอนง่าย ถึง
เวลานอนก็นอน พักผ่อนแล้วก็หลับลงไป ให้จิตมันพัก ให้กายมัน
พักหลังจากทำงาน แม้แต่การนอนก็นอนให้มันง่าย กินก็ให้ง่าย
นอนก็ให้ง่าย”

“อาตมาฝึกเล่นจิตตั้งแต่ตอนเป็นฆราวาส ฝึกหัดชาคริยา-
นุโยคะ อาตมามีน้องชายจี๊มาคนหนึ่ง จี๊มาขนาดหนัก จะกลับบ้าน
กลางดึก ดีหนึ่ง ดีสอง ดีสาม ดีสี่ ไม่แน่นอนด้วย แล้วลำบากคน
ในบ้านต้องมากอยตื่นรับ รับแล้วไม่ได้เรื่องด้วย จังแเง เลอะเทอะ
นำรำคาญที่สุด ใครๆ เขาก็ไม่อยากจะตื่นมารับ ใครตื่นมารับแล้ว
เป็นต้องพบกับสภาพไม่ได้เรื่องได้ราว เขาก็รำคาญกัน อาตมาเป็น
พี่ชายคนโตก็อยากจะปราบน้องชายคนนี้ พอปฏิบัติธรรมแล้วยัง
เห็นว่ามันไม่ใช่ไม่ได้”

“ก่อนนอน อาตมาตั้งไว้ที่จิตเลย อาตมาบอกทุกๆ คนไม่
ต้องยุ่ง อาตมาจะเป็นคนลงไปรับเอง แล้วอาตมาก็ตั้งนาฬิกาเอาไว้

ตั้งจิตเลย นี่มันเป็นเรื่องของจิตนะ จิตมันเก่ง น้องชายจะมาเมื่อไร
ไม่รู้ ไม่ต้องบอก พอเขามาจนถึงบ้านแล้ว เข้ามาในกระเส้าที่
อาตมาส่งจิตไว้เนี่ยละ อาตมาจะต้องรู้ทันที ก็ตื่นมาเปิดประตูรอไว้ให้
เขาก่อนเลย โดยอาตมาไม่ได้แสดงตัว เขาก็ไม่เห็นมีคนมาเปิด แต่
ประตูบ้านเปิดรับเขาก่อนเสมอทุกทีไป ไม่ว่าเขาจะมาถึงที่ทุมกียาม
อันไม่แน่นอนของเขานั้นแหละ เขาก็ไม่ได้ปลุก ไม่ได้ก่อดอดเรียก
แต่ประตูบ้านเปิดรับเขาก่อนแน่นอนทุกครั้ง เขาก็งี้!”

“นี่เล่าให้ฟัง ให้เห็นควบคู่กันไปว่า การที่ทำความจิตหรือฝึกจิต
นี่นะ ฝึกได้อย่างเก่ง เก่งตัดกิเลสก็ได้ เก่งที่ไม่ใช่เรื่องตัดกิเลสก็มี
และจิตมันก็อาจจะเก่งหลายอย่าง อย่างมีกระแสนี้ก็ได้ มีอะไร
ต่ออะไรเก่งหลายอย่าง รู้กระแสต่างๆ ได้อย่างไร ก็รู้ด้วยการฝึกจิต
นี้แหละ มันมีตื่นในนอน แล้วกำหนดได้ สั่งได้”

“นี่เป็นการเล่นจิต เล่นดั่งรู้ เหมือนกับที่พระอื่นๆ หรือนัก
ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ฤๅษีชีไพรเขาก็เล่นกัน จิตก็ฝึกได้อย่างนี้แหละ
เล่นได้แล้ว เราก็ตั้งไว้อย่างนี้ได้ มันเก่ง จิตนี้เก่ง แต่ต้องฝึกจริงๆ
ต้องหัด ต้องสู้ นักปฏิบัติธรรมที่ต้องการบรรลุจะต้องสู้ ต้องเอาจริง
ไม่เอาจริงไม่ได้ และอย่าหลงใน “เล่น” ละ !”

“ชาคริยานุโยคะ คือ การฝึกการหลับ การตื่น หัดนอน ตั้งสติ
ให้ดี โดยตรงก็จะเป็นผู้มีความรู้ลึกแหวไว สติมันคง สดชื่น ตื่น
เสมอ การจะนอนให้ดีที่สุด หัดนอนตะแคงขวา อย่างนอนหงาย
นอนหงายมันอื่อย แล้วจะนอนไม่รู้จักตื่น พระพุทธเจ้าสอนให้เรา

นอนสี่ไสยาสน์ คือ นอนตะแคงขวา นอนตะแคงเท้าซ้อนเท้า เหลื่อมเท้า อย่าให้ขาตกลงไปข้างๆ พื้น เอาเท้าซ้อนเท้า อย่าให้ ตาคลุมไปชนกัน จะเจ็บ ที่หัวเข่าก็มีกระดูก อย่าให้กระดูกชนกัน ให้เหลื่อมกันนิดหน่อย เรียกว่าเท้าเหลื่อมเท้า แล้วนอนให้เหยียด ตรง ขาและลำตัวเหยียดตรง มีอวางราบไว้ข้างๆ ตัว ถ้าหนุนหมอน ก็เอามือวางไว้ข้างหมอน”

“ตั้งสติให้ดี อย่าพลิก ถ้าจะพลิกต้องให้ตัวเองรู้สึกตัว มีสติ จัดแจงทุกที รู้สึกตัวเมื่อใดต้องตรวจตัวเอง ดูแขนขาตัวเองตกไป หรือเปล่า ถ้าตกไปแสดงว่าเราสติยังไม่ได้ แขน ขา ลำตัว อย่าให้ กระดิกไปจากรูปที่เราตั้งก่อนหลับเป็นอย่างไร รู้สึกตัวขึ้นเมื่อใดให้ รู้ว่าอยู่ในท่าเก่า นี่เรียกว่าสี่ไสยาสน์ ฝึกนอนอย่างนี้”

“ถ้านอนหงายเรียกว่าปรตไสยาสน์ ไม่เอา ฝึกนอนแบบนั้น ไม่ได้ คนธรรมดาเนื่อนอนหงายเสียส่วนมาก และนอนหงายก็อโรย มากจึงเสพติดนอน ไม่เอา นอนหงายนี้ไม่ฝึก นอนตะแคงซ้ายก็ ไม่ค่อยดี เรียกว่า กามโกลีไสยาสน์ เป็นเรื่องของคนอย่างโลกๆ นอนทับมือซ้าย เอามือขวาขึ้น ก็เปิดโอกาสให้ตนถนัด เรื่องโลก เรื่องกามอยู่นั่นเอง ไม่ดี ไม่เอา อีกประการหนึ่งนอนตะแคงข้าง ซ้ายจะทับหัวใจ นอนตะแคงข้างขวานี้ พระพุทธเจ้าพาทำแล้วทำเอะ ดิจริงๆ ฝึกเอะ อาตมาฝึกมาตั้งแต่เป็นฆราวาส”

ทุกคนต้องฝึก ต้องฝึกนอน ฝึกหลับ ฝึกตื่น กำหนดเวลา แล้วก็ กำหนดสติ จะพลิกกายต้องรู้ตัว อย่างนอนดึ้นไปดึ้นมา ไม่รู้ทำรู้ทาง

ไม่เอา เวลานอนจะขยับกายให้รู้ว่าจะขยับกาย จะขยับแขนขาให้
รู้ตัว กำหนด พยายามจริงๆ พยายามตรวจสอบตัวเอง กำหนดอยู่
ตลอดเวลาให้ได้ เรียกว่า ชาคริยานุโยคะ สติเราจะดี ความตื่นอยู่
จะมีเสมอ ชาคริยาหรือชาคริยะ แปลว่า ความตื่น ความระวัง
ความตื่นอยู่จะมีในตัวเสมอ ไม่ใช่เขา ไม่มีถิ่นมิทระกิเลส ไม่มี
ความง่วงเหงาหาวนอน ไม่มีความติดเสพยาการนอน

การปฏิบัติหลักใหญ่ ๔ ข้อนี้ เรียกว่า จรณะ ๔ ปฏิบัติแล้วจะ
รู้เหตุจะได้เห็นผล ความเชื่อถือแน่วแน่มากขึ้น เรียกว่า ศรัทธา เกิด
สิ่งใดที่ชั่ว-ไม่งาม-บาป แต่ก่อนไม่รู้ชัดอย่างนี้ จะรู้ชัดเจน
ขึ้น เราจะนึกละอายต่อความชั่ว ความไม่งาม ความบาป ความต่ำ
หรือว่าความไม่เข้าเรื่องนั้น เรียกว่า หิริ เกิด

ยังปฏิบัติไปจิตก็ยิ่งรู้ชั่ว รู้บาปชัดมากยิ่งขึ้นๆ ขึ้น เราจะมีจิต
ไม่กล้าทำความชั่ว หรือเกรงกลัวต่อความชั่ว ความบาป ความต่ำ
นั้นๆ จริงๆ มากขึ้นเรื่อยๆ เรียกว่า โอตตปปะ เกิด

เราตั้งใจปฏิบัติให้ดี ยิ่งได้ดียิ่งเคร่งครัด ยืนหยัดตามหลัก
ยิ่งเอาจริงยิ่งลึกยิ่งซึ้งในหลักนั้น อย่างนี้เป็นศีลอันยิ่งๆ ขึ้น (อริศีล)
เป็นความประพฤติที่สูงขึ้น สูงขึ้น เราก็อำนาจให้สูงขึ้น การกิน
การใช้ลดลงไปได้ เราจะยิ่งภาคภูมิใจ จะยิ่งดีใจ เรียกว่ามี ปิติ ชีวิต
จิตใจเราก็ตายใจขึ้น เรียบร้อยขึ้น สงบสบายขึ้น เรียกว่ามี
ปัสสัทธิ นั่นคือ จิตของเราก็ตายใจสูงขึ้น หิริก็ยิ่งจะสูงขึ้น โอตตปปะ
ก็สูงขึ้น พหุสัจจะก็จะสูงขึ้น

เราจะรู้ความจริงแท้ได้มาก ได้กว้างขวางขึ้น รู้ชีวิตมากขึ้น รู้กิเลสมากขึ้น ละกิเลสได้มากขึ้นด้วย ยิ่งละกิเลสได้มากขึ้น เราก็จะสูงขึ้น รู้ความจริงแจ้งของชีวิต ของสัจธรรมได้มากขึ้น เรียกว่า พุtusัจจะ

เราทำได้ผล วิริยะ ก็ยิ่งจะมีมากขึ้น คือ ความเพียร ก็จะมีมากขึ้น

สติของเราก็ดี เพราะความฟุ้งซ่านลดลง ความวุ่นวายในเรื่องไม่เข้าเรื่อง เราเลิกได้มากขึ้น จิตจึงอยู่กับเนื้อกับตัวมากขึ้น

ความที่จะไปติด ไปเล่น เลิกหายไปจากหัว ไม่ฟุ้งซ่าน จิตจะรวมตัว จิตจะมีกำลังแข็งแรง ตั้งมั่น จิตจะมีบทบาทที่เป็นประโยชน์มากขึ้น เรียกว่า สมภาธิ หรือ อธิจิต และจิตมันก็จะมีสติอยู่ในตัวสูงขึ้น

เมื่อมีจิตอยู่ในตัวมาก มีสติอยู่ในตัวมาก และสังวรศีล - ตำรวม อินทริย์-โภชนมัตตัญญูตา-ชาคริยานุโยคะ-ศรัทธา-หิริ-โอตตปปะ - พุtusัจจะ-วิริยะ-สติ ก็ต่างเป็นจริง มีจริง ให้เห็น ให้รู้ ชัดแจ้งมากมาย ยิ่งขึ้นอยู่เสมอ ปัญญาที่ยิ่งสูงขึ้น สูงขึ้น ไม่ใช่ปัญญาไปคิดเอาอะไรที่ไหน แต่เป็นอธิปัญญาเกิดจากจิตที่ไม่มีกิเลสยิ่งขึ้น ปัญญาที่เห็นแจ้งรู้จริงในความจริงยิ่งๆ ขึ้นมันจะเป็นพลัง เรียกว่าเป็นอินทริย์เป็นพลัง เป็นพลัง เมื่ออยากรู้อะไรก็รู้ได้แจ้ง รู้ได้เก่ง เพราะจิตของเราไม่ไปคิดถึงเรื่องอื่น เพราะเรื่องกิเลสต่างๆ ที่ได้ฆ่า ได้ประหาร มาตามขั้นตามตอนก็ลดลงหมดแล้ว เลิกแล้ว จิตจะใสสว่าง จิตจะ

เป็นพลังกลุ่มก้อน ไขให้รู้ ไขให้เห็นก็จะเป็นปัญญาที่เกิดแรง เกิด
มากจริงๆ แต่ไม่ใช่ปัญญาชนิดที่เอาแต่คิด เอาแต่รู้เรียนมาก

ดังนั้นแลผลที่เกิดจากเหตุ เพราะปฏิบัติสังวรศีล ปฏิบัติ
สำรวมอินทรีย์ ปฏิบัติโภชนมัตตัญญูตา ปฏิบัติชากริยานุโยคะ
จึงเกิดศรัทธา เกิดหิริ เกิดโอตตปปะ เกิดพหุสัจจะ เกิดวิริยะ เกิด
สติ เกิดปัญญา

มันร้อยเรียงสนับสนุนกันและกัน ส่งเสริมอุดหนุนกันแล้ว
กันเล่า และสุดท้ายก็คืออันหนึ่งอันเดียวกัน คือ ผู้มีศีลก็มี
ปัญญา ผู้มีปัญญาก็มีศีล ศีลอยู่ที่ใดปัญญาอยู่ที่นั่น ปัญญาอยู่ที่ใด
ศีลอยู่ที่นั่น

ดังพระพุทธพจน์ทรงยืนยันไว้ใน “โสมมทัณฑสูตร” พระ
สุตตันตปิฎก ศีลขันธวรรค ทีมนิกาย ข้อ ๑๕๓ ว่า

“ดูกรพราหมณ์ ศีลย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และปัญญา
เล่าก็ชำระศีลให้บริสุทธิ์เหมือนกัน ศีลอยู่ที่ใดปัญญาอยู่ที่นั่น
ปัญญา อยู่ที่ใดศีลอยู่ที่นั่น ผู้มีศีลก็มีปัญญา ผู้มีปัญญาก็มีศีล
บัณฑิตทั้งหลายย่อมกล่าวถึงศีลและปัญญาว่าเป็นของเลิศในโลก
เปรียบเหมือนคนล้างมือด้วยมือ หรือล้างเท้าด้วยเท้า ฉะนั้น ศีลย่อม
ชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และปัญญาเล่าก็ชำระศีลให้บริสุทธิ์
เหมือนกัน ศีลอยู่ที่ใด ปัญญาอยู่ที่นั่น ปัญญาอยู่ที่ใดศีลอยู่ที่นั่น ผู้มี
ศีลก็มีปัญญา ผู้มีปัญญาก็มีศีล บัณฑิตทั้งหลายย่อมกล่าวถึงศีล
และปัญญาว่า เป็นของเลิศในโลก ฉะนั้นเหมือนกัน”

ก่อนจะอธิบายต่อไป ก็ขอตั้งข้อสังเกตไว้ในตอนนี้สักหน่อย
หนึ่ง เพื่อให้เห็นทฤษฎี คีล-สมาธิ-ปัญญาชัดๆ กันอีกช่วงหนึ่ง

ซึ่งที่จริง จรณะ ๑-๑๑ คือ สังวรคีล-สังรวมอินทรีย์-
โภชนมัตตัญญูตา-ชาคริยานุโยคะ-ศรัทธา-hiri-โอตตปปะ-
พหุสัจจะ-วิริยะ-สติ-ปัญญา ก็คือ คีลอันยิ่ง หรือคืออริคีลแท้ๆ

และแล้ว จรณะ ๑-๑๑ หรืออริคีลนี้ก็จะส่งไปเป็นจรณะ
๑๒-๑๓-๑๔-๑๕ คือเป็น ฌาน ๑-ฌาน ๒-ฌาน ๓-ฌาน ๔ หรือ
ที่แท้ก็คืออริจิต ที่เรียกกันว่าสมาธินั่นเอง

จากจรณะ ๑๕ เมื่อถึงพร้อมก็จะส่งไปเป็นวิชา ๕ วิชา ๘
หรือวิชา ๓ อันเป็นความรู้แจ้งยอดเยี่ยมของพระพุทธศาสนา
หรือที่แท้ที่จริงก็คืออริปัญญา ขึ้นยอด คือ ญาณชั้นเยี่ยมวิเศษ
(ญาณทัสสนวิเศษ) เป็นที่สุดนั่นแล

เห็นไหมว่า หลักสำคัญของพระพุทธศาสนานั้น คือ คีล-
สมาธิ-ปัญญา จริงๆ แต่มีหลายระดับ หลายขั้น หลายช่วงตอน
ซับซ้อน ลึกซึ้งอยู่

ข้อสังเกตขอตั้งไว้แค่นั้น ต่อไปก็เป็นการอธิบายต่อ...

นี่แหละปฏิบัติคัดลดลงมา ลดลงมา ลดลงมา ไม่ต้องไปเป็น
กิเลส แล้วจะสูงขึ้นเป็นที่สุดได้ จนกระทั่งเราไม่ติดในลาภ ยศ
สรรเสริญ กามคุณ ต่างๆ ก็ไม่ติด แล้วก็สบาย เราก็จะมาอยู่ง่ายๆ
สบายๆ บ้านช่องเรือนชาน ข้าวของวัตถุไม่เอาแล้ว ไม่อยากอยู่
ไม่อยากอยู่กับผู้คน

แต่มันจะมีกิเลสในใจอีก กิเลสชั้นสูงเรียกว่ากิเลสของพระ
อนาคามี กิเลสนี้มีเศษอ่อนๆ เศษของเรื่องที่มีมันยังติดมาจากทาง
โลกนิดๆ หน่อยๆ มีรูป มีรส มีกลิ่น มีเสียง อะไรบ้างเล็กน้อย หรือ
แม้แต่สรรพสิ่งก็ติดมาบ้าง มาเป็นมานะ มาเป็นการถือตัวถือตน
ถือเขา ถือเรา ถือดี เป็นพระอริยะชั้นสูง เป็นพระอนาคามีแล้วก็จะ
ถือตัวว่าตัวเองดี

จะต้องมาเรียนเรื่อง อุทฺธัจจะ คือ มาเรียนเรื่องจิตที่ละเอียด
อุทฺธัจจะต่างๆ คือ จิตที่ทำงานเป็นกิเลสละเอียดอยู่ในจิตของเรา
หรือว่าอนุสัย อาสวะที่ละเอียดอยู่ในจิต พระอนาคามีต้องเรียนรู้จิต
ที่ละเอียดพวกนี้ ซึ่งต้องอาศัย อธิศีล-อธิจิต-อธิปัญญา ที่ละเอียด
จับจิตเป็น รู้อารมณ์ของจิตอย่างสำคัญ

จิตของเราเกิดอารมณ์ได้ขึ้นมาก็รู้เลยทันที จับรู้ว่าอารมณ์
อย่างนี้เป็นอารมณ์โกรธ อารมณ์อย่างนี้เป็นอารมณ์โลภ อารมณ์
ต่างๆ เรียกด้วยภาษาบาลีมากมายที่เราจะต้องรู้ซ่องลงไปหมด รู้จิต
อย่างละเอียดลออ เป็นโลหะมูล โทสะมูล โมหะมูล ขนาดหยาบ-
กลาง-ละเอียด ซ่อนตัว แปลงตัวอย่างไรๆ รู้ให้หมด

รู้จิตที่เริ่มได้เรื่องได้ราวได้งาน (งานลดกิเลส) ได้การแล้ว
จริงๆ แล้ว อย่างน้อยก็ทำให้กิเลสมันยอมลงมาได้แล้วบ้าง แต่เราก็ก
ยังไม่ถึงขั้นพอใจ ศีลใจทีเดียว ยังไม่ยินดีในผลนั้นนัก อย่างนี้เรียกว่า
จิตเราเป็นสังจิตตะแล้ว ถ้าได้ดีขึ้น ชัดขึ้น สดุดหลุดไปแล้ว จัดการ
มันได้แล้ว แต่ก็ยังมีอาการอื่นรบกวนอยู่ ยังไม่สมบูรณ์ ไม่สบาย

ยังลำบากอยู่บ้าง ยังจับรู้แน่แน่มันยังไม่ได้ ยังมีเศษส่วนฟุ้งซ่าน
อยู่บ้าง อย่างนี้เรียกว่าจิตเราเป็น วิกจิตตะ

สังจิตตจิต กับ วิกจิตตจิต นี่คือ ความรู้ยิ่งในจิต คู่หนึ่ง
คือมี เจโตปริยญาณ แท้ๆ ส่วนหนึ่งแล้ว

เมื่อจิตเปลี่ยนจากโลภะ โทสะ หรือโมหะ ดีขึ้นได้ (ในเรื่อง
ใดๆ) ก็รู้ รู้จิตที่ลึกซึ้งเข้าไปอีก และทำได้ลึกซึ้งขึ้นไปอีกเรื่อยๆ
มีจิตที่เป็นไปดียิ่งขึ้นเสมอ สูงขึ้นเสมอ ดังนั้นท่านเรียกว่า มหัคคตจิต
หรือจิตเราเป็นมหัคคตะ และถ้าจิตไม่เลื่อนขึ้น ไม่ดีขึ้น ไม่ลึกซึ้ง
ขึ้น สูงขึ้น จิตอย่างนี้ก็เรียกว่า อมหัคคตจิต หรือถ้าเรารู้เราเห็น
จิตของเราที่มันเป็นอย่างนี้ๆ อยู่แท้ๆ นั่นคือ จิตเราเป็น อมหัคคตะ

การรู้จิตอย่างนี้ๆ ได้แท้ๆ จริงๆ นี่ก็คือความรู้ยิ่งในจิตอีก
คู่หนึ่ง คือรู้มหัคคตจิตกับอมหัคคตจิต ซึ่งเป็นเจโตปริยญาณ
แท้ๆ เก่งขึ้นๆ อีก

ความรู้ยิ่งในจิตสูงขึ้นไปอีกก็คือ รู้จิตของเรานั้นดีขึ้นแล้ว
เราปรับจิต ทำจิตของเราให้ดีที่สุดเท่าที่เราทำได้ เก่งที่สุดก็ทำได้
แล้ว แต่แม้กระนั้นเรายังรู้อยู่อีกว่าจิตที่ดียิ่งกว่านี้ยังมีอีก แต่เรา
ยังทำให้จิตของเราดีตามนั้นไม่ได้ เราก็ต้องฝึกไปอีก อย่างนี้เรียกว่า
สอตุตรจิต หรือ จิตเราเป็นสอตุตระ และ ถ้าจิตมันดีขึ้นแล้ว เรา
ปรับจิต ทำจิตของเราให้ดีที่สุดก็ทำได้แล้ว ทั้งเราได้พยายามตรวจ
จิตของเราแล้วๆ อีกรๆ ให้แน่ ให้สุขุม ประณีต ยิ่งก็รู้อยู่ว่า จิตที่ดียิ่ง

กว่านี้ไม่มีอีกแล้ว (สำหรับจิตกิเลสเรื่องนี้ ในแต่ละปัจจุบันนั้นๆ) เราที่รู้จริง เห็นจริงของเรา อย่างนี้เรียกว่า อนุตรตรจิต หรือจิตเราเป็น อนุตรตระ

ดังนั้นก็เป็นเจโตปริยญาณ หรือเป็นความรู้ยิ่งในจิตที่สูงขึ้น ยิ่งขึ้นไปอีกกลุ่มหนึ่ง คือ สุตตรจิตกับอนุตรตรจิต

ความเป็นสมาธิขั้นสูงยิ่งจริงๆ อันเป็นเจโตปริยญาณ หรือ เป็นความรู้ยิ่งในจิตที่ดียิ่ง สูงยิ่งขึ้นไปอีกก็คือจิตที่เป็นสมาธิ ขั้นที่ เรียกในภาษาบาลีว่า สมาหิตจิต อันเป็นจิตสมาธิที่มีความหมาย ลึกซึ้ง ละเอียดสูงยิ่งในวิชาแห่งพุทธศาสนา ก่อนจะถึงขั้นเรียกว่า จิตวิมุตติสูงสุดในวิชาพุทธศาสนาได้ พระอนาคามี จะต้องมียิต ที่เป็นสมาหิตะนี้ให้สำเร็จได้จริงๆ จึงจะได้ชื่อว่ามียิตวิมุตติ เป็น อรหัตตผล ของพุทธวิชา

จิตที่เป็นสมาหิตะเป็นอย่างไรเล่า ก็คือจิตที่ดียิ่งขึ้นตาม ลำดับๆ ในเจโตปริยญาณแต่ละขั้นๆ นั้นเอง เราจะต้องมีจริงๆ ให้ได้ อย่างแข็งแรง มั่นคง หรืออย่างตั้งมั่นจริงๆ (สมภาพะ) แล้วก็จะต้องคำนึงว่า เราจะต้องเป็นประโยชน์เกื้อกูลอีกด้วย ดังนั้นคือ สมาหิตจิต หรือคือจิตสมาธิของวิชาพุทธศาสนาแท้ๆ

ถ้าจิตยังไม่แข็งแรง มั่นคง หรือยังไม่ตั้งมั่นจริง (อสมภาพะ) โดยเฉพาะ ยังไม่ถึงระดับเป็นประโยชน์เกื้อกูลได้แท้ ก็เรียกว่า อสมาหิตจิต หรือคือจิตยังไม่เป็นสมาธิสูงยิ่งของวิชาพุทธศาสนา แท้ๆ ผู้ปฏิบัติธรรมต้องรู้ ต้องเห็นจิตของตนอย่างนี้

สมาหิตจิต กับ อสมาหิตจิต ก็เป็นเจโตปริยญาณ หรือเป็น ความรู้ยิ่งในจิตที่สูง เกือบจะสุดท้ายสำหรับจิตปรมาตม์ของพุทธ- ศาสนาแล้วอีกกลุ่มหนึ่ง

ต่อจากนี้จึงจะเรียกได้ว่าเป็น วิมุตติ คือเป็นจิตบรรลु บริสุทธิ จิต จิตหมดกิเลสบริบูรณ์

ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ก็เรียกว่า อวิมุตติ คือ ไม่ใช่จิตบรรลุธรรมแบบ พุทธศาสนา ยังไม่ถือว่าเป็นบริสุทธิ์จิตแท้ ไม่ใช่จิตหมดกิเลส บริบูรณ์สมบูรณ์

วิมุตติ กับ อวิมุตติ จึงเป็น ความรู้ยิ่งในจิต ที่เป็นเจโตปริยญาณ อีกกลุ่มหนึ่ง อันสูงสุดท้ายของจิตปรมาตม์ในพุทธศาสนา อย่างนี้คือ อภิญญา “ตาทิพย์” ของพุทธ

ซึ่งพระอนาคามีจะต้องเรียนรู้อย่างชัดแท้แน่นอนยิ่ง ไม เช่นนั้นจะไม่นับผู้นั้นว่าเป็นพระอรหันต์

“เจโตปริยญาณ” หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า อภิญญา “ตาทิพย์” ของวิชาทางพุทธศาสนานั้นต้องมีญาณรู้แจ้งอย่างนี้ หรือแม้ อภิญญา ใน “วิชา” ข้ออื่นๆ ก็เช่นกัน ก็ต้องเกิดญาณและเป็นไป เพื่อวิมุตติ เพื่อนิพพานทั้งสิ้น ซึ่งต่างกันกับความหมายของอภิญญา แบบถาณีย์ ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกันอยู่มากมายนั้นจริงๆ ขอให้พุทธ- ศาสนิกชนสังเกต ศึกษาให้ดี

พระอนาคามีจึงต้องมีอภิญญา ที่เรียกว่าเจโตปริยญาณ ดังนี้ จะมากจะน้อยก็ตามแต่บาร์มีแห่งพระอริยะแต่ละองค์ เป็น

สามัญผล ซึ่งพระพุทธองค์ทรงยืนยันว่า วิชชา ๘ ก็ดี วิชชา ๙ ก็ดี หรือวิชา ๓ ก็ดี ย่อมมีกับพระอริยะผู้มีสัมมาทิฐิและปฏิบัติได้ ปฏิบัติถึง เป็นสุปฏิบัติธรรมดาๆ สามัญจริงๆ

ข้อสำคัญต้องเข้าใจความหมายของอภิญญา หรือวิชาแห่งพุทธศาสนาให้ถูกต้อง แม่นแท้ให้ได้เถิด

พระอนาคามีต้องมาเรียนรู้ความละเอียดของจิตอย่างนี้ แล้วล้างจิตพวกนี้ให้สะอาด บริสุทธิ์ ผ่องใส ไม่ให้เหลือกิเลส ให้เหลือแต่ความเป็นจริงตามความแท้จริง แล้วรู้ตัว รู้ตน รู้จิต รู้กายอย่างชัดเจน

กาย ก็คือหมูกุ่มอันใหญ่

จิต ก็คือสิ่งที่แฝงซ่อนอยู่ในหมูกุ่มอันใหญ่

กายเราอันนี้ แล้วมีจิตอยู่ในนี้ ตัวจิตยังแยกออกไปอีกเป็นเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มาอ่านรู้เวทนาต่างๆ อย่างนี้เรียกว่า สุข อย่างนี้เรียกว่าทุกข์ อย่างนี้เรียกว่าเฉยๆ แล้วทำจิตให้เป็นฐานเฉยๆ สุขก็ดีว่าทุกข์ ถ้าทุกข์ก็ต้องเลิก ต้องลดก่อนละ ทำจิตจริงๆ มาเล่นกับจิตจริงๆ ขึ้นพระอนาคามีนั้น ต้องเล่นกับจิตอยู่เป็นนิตย์จริงๆ รู้จิตทุกข์ที่แท้ เลิก ทิ้ง ทำอาณาปาณะสติให้ได้มาก ขณะที่สุด

อาณาปาณะสติ หมายความว่า มีสติที่จะรู้ปารามหรือปาณะ และรู้ความมีอำนาจปกครอง “ปาณะ” อันคือชีวิตตลอดจนชีวะชั้นวิญญาณ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๔๙

ข้อสำคัญต้องมีสติ จึงจะฝึกฝน เรียนรู้ และกระทำกับ
“ปาณะ” ได้

อย่างนี้เรียกว่า ทุกข์

อย่างนี้เรียกว่า สุข

อย่างนี้เรียกว่า จิตปรุง (กับกิเลส)

อย่างนี้เรียกว่า จิตไม่ปรุง (กับกิเลส)

อย่างนี้หยาบ-กลาง-ละเอียด ก็ศึกษาจนเป็นผู้รู้ทราบชัด
(ปฏิสังเวท)

อย่างนี้เรียกว่า กาย

อย่างนี้เรียกว่า จิต

แยกกาย แยกจิตออก

กายสังขาร แยกออกว่า กายสังขาร

จิตสังขาร รู้ว่าจิตสังขาร

อย่างนี้เรียกว่า สงบรำงับ (ปัสสัณฺหะ)

อย่างนี้แยกออกว่าจิตอันไม่เกี่ยวเนื่องกาย

อย่างนี้แยกออกว่าเป็นความละเอียดของจิต อันเรียกว่าปีติ

ซึ่งต่างจากสุขอย่างนี้ๆ

ดังนั้นจะต้องเรียนรู้จิตในจิตของตนจริงๆ

รู้ไปจนกระทั่งถึงจิตเร็นเริง ยินดี เรียกว่าอภิปปโมทยะ

จิตของเราถ้าเศร้าหมอง เลิกทุกอย่าง

ความโกรธในจิตเป็นทุกข์ โกรธแล้วไม่เป็นสุข ถ้ารู้จิตของ

๕๐ เจริญชีพด้วยการก้าว

ตัวเองว่าโกรธ เลิก ไม่ว่าเราจะถูกหรือเราจะผิด แม้เราจะถูกก็ไม่
โกรธ เลิก ทำจิตให้เป็นอธิปไตย ทำจิตให้ร่าเริง เบิกบาน

เมื่อทำจิตให้เป็นจิตที่ดีได้ ไม่ว่าจะเป็นจิตชนิดใดๆ แล้วก็
ต้องทำให้แข็งแรง มั่นคง ให้มั่นคงเช่นนั้นๆ ได้ง่ายๆ ได้เสมอๆ
หรือให้ตั้งมั่น การทำจิตให้เป็นเช่นนี้ เรียกในภาษาบาลีว่า สมาพาหะ
เรียกในภาษาต่างๆ กลุ่มๆ ก็ว่า สมาธิ

และแม้จะมีจิตดีเช่นนั้นก็ตาม ก็จะยึดมั่นถือมั่นไม่ได้ ต้อง
ฝึกปรือ การปล่อยจิตนั้นๆอยู่อีก การทำจิตให้ปล่อยอยู่ๆ เป็นที่สุด
ให้ได้แบบนี้ เรียกในภาษาบาลีว่า วิโมกขะ ซึ่งต้องฝึกต้องปรือ
ต้องเข้าใจให้ดียิ่ง เห็นจริง มีจริง เป็นจริงในจิตจริงๆ

ฝึกปรือกับจิตอย่างนี้ เปลี่ยนจิตอย่างนี้จริงๆ นี่เรียกว่า
อาณานาฬสติ เป็นขั้นสูง เป็นฐานการปฏิบัติของพระอนาคามี
ทีเดียว

เดี๋ยวนี้คนเอาอาณานาฬสติมาเล่นกัน โดยแบบเล่นลม
เล่นกลลวง คือ พงฺคฺมหายใจเข้าออกเฉยๆ ที่จริงนั่นคือวาทกฺคณ
มาพงฺคฺมหายใจเข้าออก หรือวาทกฺคณนั้นแหละ แล้วก็ถือว่า
มันคือ อาณานาฬสติ ที่มีความหมายครบครันในแบบนั่งหลับตา
กำหนดลมหายใจอยู่เท่านั้น นั้นยังไม่ถูกหมด

อาณานาฬสตินั้นมีความหมายสุดท้ายถึงขนาด แม้แต่เดิน
ขึ้น นั่ง นอน อยู่ทุกลมหายใจเข้าออก จะต้องรู้ตัวตลอดเวลาว่า
จิตของเราสัมผัสอยู่กับอะไรตลอดเวลาทุกลมหายใจเข้าออก นี่ลม

เจริญชีพด้วยการก้าว ๕๑

หายใจเข้ายาว นึกลมหายใจเข้าสั้นอยู่ ให้มันรู้ได้พร้อมๆ กัน รู้ได้
เท่าๆ กับลมหายใจของเรายาว ลมหายใจของเราสั้น เข้าออก ยาว
สั้น เราไม่เปลืองใจแล้วเราไม่เปลืองกาย ให้มันละเอียดปานลม ถือ
ลมเป็นกาย ลมนี้ท่านเรียกว่ากายนะ เอลมเป็นกาย อาณาปาณสติ
เป็นกรรมฐานของพระอนาคามี มีได้ทุกอิริยาบถเป็นที่สุดทีเดียว

รู้จิตจนกระทั่งแจ้ง อนิจจัง ของจิตจริงๆ เห็นจริงๆ ว่า จิต
ที่เป็นตัวยึดว่าสุข ว่าทุกข์นั้นกหนดนั้น ไม่เป็นความจริงเที่ยงแท้
อะไร ปฏิบัติไปแล้วก็เห็นของจริงว่า เราทำลาย “สุข” ที่เราเคย
ยึดมั่น เคยหลงใหลนั้นๆ ได้ และ “ทุกข์” ก็ถูกทำลายไปด้วย เห็น
เวทนาก็ไม่เที่ยง แม้สัญญา-สังขาร-วิญญาณไม่เที่ยง เราได้รู้ได้เห็น
แจ้งในจิตของเราจริงๆ (อนิจจานุปัสสี)

มี วิราถานุปัสสี คือ เห็นชัด รู้ชัด ตามดู ตามรู้ ตามเห็นได้ใน
จิตของตนทีเดียวว่า ความจางคลายหน่ายไปเกิดจริง เป็นจริง เพราะ
ปฏิบัติธรรม ทำได้ในจิตจริงๆ

เกิดนิโรถานุปัสสี เห็นชัด รู้ชัด ตามดู ตามรู้ ตามเห็นได้อยู่
ทีเดียวว่า จิตของเราดับกิเลสเหล่านั้นๆ สนธิไปได้จริง

สุดท้ายจนกระทั่ง ปฏิณิสตคถานุปัสสี เป็นการเลิกเพิก
สลัดทิ้ง ไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่มีนรกสวรรค์ เป็นขั้นสูงสุด เราอยู่ใน
โลกที่เรามีนรกมีสวรรค์กันนั้นแหละได้อย่างสนิทสบาย

๕๒ เจริญชีพด้วยการก้าว

ต้องมาเรียนรู้กิเลส อุปกิเลสอีกเยอะแยะ สำหรับผู้ที่ยังไม่มี
อินทรีย์พละ ยังไม่มีภูมิปัญญา ต้องเรียนกันสอนกันละเอียดมาก
ไม่ใช่พูดวันสองวัน ส่วนผู้ที่มีอินทรีย์พละ พูดกันไม่นานนักก็เข้าใจ
ได้เร็ว หลุดล่อนได้ง่าย นี่ฉัน “อนาคามี” หมดกิเลสของ “อนาคามี”
ก็เป็น พระอรหันต์ เท่านั้นเอง

นี่คือการปฏิบัติธรรมที่บรรยายสู่ฟังอย่างคร่าวๆ เป็น เบื้องต้น
ท่ามกลาง บั้นปลาย ละเอียดยังมี เพราะฉะนั้น ควรพิจารณาสิ่ง
ที่เป็นฐานของเราเสียก่อน ต้องรู้ “กรรมฐาน” ต้องรู้ฐานะของตน
เช่นว่า เราเองเป็นพระโสดาบันหรือยัง ? ปฏิบัติตนให้เป็น
“โสดาบัน” ก่อน อย่าไปตัดลัดความ อย่าไปตัดเอา อนาคามี มาปฏิบัติ
อย่าเอาอาณาปาณสติ มาปฏิบัติ ตีกลับหัวเป็นหาง กลับหางเป็นหัว
ไม่ได้ ต้องรู้ก่อนรู้หลังให้ชัด

“อาตมาพูดนี้อย่างเพ่งเชื่อ เอาไปคิดดู อาตมาพูดความจริง
ที่อาตมาพบมา ผ่านมา กระทำมา อาตมาไม่ได้พูดให้ทุกคนเชื่อ
แต่อาตมาพูดความจริงที่อาตมามี อาตมาเป็น อาตมาเห็น คนอื่น
อาจจะไม่เห็นอย่างอาตมาก็ได้ คนอื่นอาจคิดอย่างที่คนอื่นคิด ไม่
เหมือนอาตมาก็ได้ แล้วเขาก็ได้มรรคได้ผลของเขาตามนั้น”

“แต่อาตมาได้มรรคได้ผลของอาตมา ตามที่อาตมาเห็นแจ้ง
แล้ว อาตมารู้แจ้งอย่างนี้ อาตมาเทียบเคียงกับพระไตรปิฎก อาตมา
เทียบเคียงกับคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นเป็นจริง

ไม่ลึกลับ ความเห็นอย่างที่คนส่วนใหญ่ทั่วไปเขาเข้าใจนั้นอาตมาก็เข้าใจด้วย เป็นแต่เพียงคนเข้าใจผิดเท่านั้นเอง อาตมาเทียบเคียงแล้วถูกต้อง แต่เขาพูดกันเลอะ วนเอาหัวมาเป็นปลาย เอาปลายไปเป็นหัวก็เยอะ อาตมาเอาการปฏิบัติมาเทียบเคียงแล้วก็ไม่สับสน และเรียบเรียงกันได้ เอมาลงร่องลงช่องกันได้หมด เรียงอะไรก็ลงได้หมด”

“ข้อสำคัญคืออาตมารู้ใจของตัวเอง รู้ว่าตัวเองมีมรรคมีผลอะไรหรือไม่ ตัวเองสบายหรือไม่สบาย พันทุกข์หรือไม่พันทุกข์ ห้วนไหวหรือไม่ห้วนไหว อาตมารู้ของตัวเองนี้แหละเป็นสำคัญ”

“ที่อาตมายกตัวเองขึ้นมาพูดกับโยม ก็เพราะอาตมาพุทธธรรมให้เป็นธรรม อาตมาเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า ต้องแสดงธรรมอย่างสวากขาตธรรม แสดงให้เป็นของจริง พุคให้เห็นพิสูจน์ได้ เรียกว่า เอหิปัสสโก อาตมาเอาตัวเองมาเทียบเคียง ยกให้ญาติโยมฟัง เพราะว่าจะต้องแสดงธรรมอย่างนี้ แสดงเป็นเอหิปัสสโก เรียกร้องให้มาดูได้ ให้มาพิสูจน์ได้ ไม่ใช่พูดไปแล้วใครได้ไม่ได้ ไม่รู้เรื่อง การพูดแล้วมีหลักฐานอ้างอิง หรือเรียกร้องทำทนายให้มาพิสูจน์ได้ เรียกว่า เอหิปัสสโก เพราะอาตมาเห็นที่ตัวเอง จึงเอาตัวเองออกมาพูด เพราะมี ปัจจัยตั้ง รู้เอง เห็นเอง เข้าใจเอง ปฏิบัติแล้วรู้ จึงเอามาเล่าสู่ฟัง แล้วมันก็เป็น เอหิปัสสโก เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าเป็นข้อพิสูจน์ เรียกว่าพิสูจน์ได้ มีตัวอย่าง ไม่ใช่ว่าแสดงธรรมไม่มีหลักฐาน ก็ไม่น่าศรัทธา ไม่น่าเชื่อถือ แต่ก็ดูกละพูด”

“อาตมาเอาตัวเองมาเล่า เพราะปฏิบัติมาจริง เป็นอย่างนั้น มี สันทิฏฐิก เอง มี ปัจจัตตัง เอง สัมผัสด้วยตน มีสภาพนั้นๆ ด้วยตน รู้ด้วยตน เห็นด้วยตน เข้าใจด้วยตน จึงเอามาพูด เพราะฉะนั้นบางคนฟังแล้วอย่างเพ่งเชื่อ พระพุทธเจ้าท่านก็ไม่ได้สอนให้เชื่ออะไรง่ายๆ ฟังดู อาตมาไม่มีสิทธิ์ที่จะพูดให้คนเชื่อ แต่อาตมามีสิทธิ์ที่จะพูดความจริงที่อาตมามี อาตมาเจอมาจริง เห็นมาจริง ทำมาเองจริง ได้รับผลเองจริง ก็เอามาพูดสู่ฟังตามกาละอันควร ก็เอาไปคิดดู ไปลองทบทวนดู”

คนเราจะต้องตรวจตนว่าตนเป็นพระอริยะแล้ว หรือยังเป็นปุถุชนอยู่ ต้องทำตนให้เป็นพระโสดาบัน ปิดอบายให้ได้ เลิกความชั่วความต่ำเบื้องตันมาให้ได้จริงๆ ให้เด็ดขาด แล้วมันจะเป็นฐานฐานสูงแล้วก็จะขึ้นเป็นพื้นที่จะตั้งต้นสูงขึ้นไปอีก ถ้าฐานไม่สูง ไม่มีสูงอีกนะ ปฏิบัติเข้าแล้วจะรู้ขั้นต้นยังไม่ทำ ขึ้นสูงขึ้นไปเป็นไม่ได้ ต้องขึ้นบันไดขั้นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ข้ามขั้นไม่ได้ บันไดที่ว่านี้ไม่ใช่บันไดธรรมดา มันเป็นบันไดธรรมะ ขึ้นของมันสูง ขึ้นของมันยาว ต้องก้าวทีละขั้น ต้องงามด้วยเบื้องตัน ท่ามกลาง บั้นปลาย ตรวจดูตนเอง

ถ้าหมดกิเลสโสดาบัน เป็นพระโสดาบันได้แล้ว ก็ค่อยทำตนเองละกิเลสเรื่องของโลกกามคุณ ที่เป็นขี้ข้าตา หู จมูก ลิ้น กาย และ เป็นขี้ข้าลาก ยศ สรรเสริญ โลภียสุข ลดลง แล้วดับลงให้ได้

ในขณะที่ลดลงๆ ได้ ก็เป็นพระสกทาคามีขึ้นเรื่อยๆ จนหมด
การระคะ หมดปฏิกะในกาม ในโลกธรรม ๘ จนสุดท้ายถึงพระ
อนาคามี แล้วค่อยมาพูดกันอีกทีหนึ่ง ละเอียดๆ ซึ่งมันไม่ใช่เรื่อง
แค่ภาษาเท่านั้น พูดด้วยจิตละเอียด กิเลส อุปกิเลสมีอีกเยอะ
อุปกิเลส ๑๖ อุปปัททกิเลส ๑๐ วิปัสสนูปกิเลส ฯลฯ อีกมากมาย
ค่อยๆ พูดกัน เพราะเป็นขั้นสูง

ทางปฏิบัตินี้ถ้าญาติโยมเห็นว่า เป็นทางปฏิบัติประหลาดก็เอา
ให้ได้ เอาให้จริง ตั้งหลักดู

หลักของพระพุทธเจ้าที่จะใช้วัดว่า คนเป็นพระโสดาบันนั้น
เป็นอย่างไร ? ก็คือ คนนั้นต้องเป็น ผู้ศรัทธาในพระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์ จริงๆ และบริสุทธิ์บริบูรณ์ในศีล ๕ นี้เรียกว่า
โสดาปัตติลังคะ หรือพูดเป็นไทยๆ ก็ว่า องค์แห่งคุณธรรมของ
พระโสดาบัน

มีให้ได้ เป็นให้ได้จริงๆ เท่านั้น ถ้ามีได้ เป็นได้จนบริสุทธิ์
บริบูรณ์ รู้แจ้งด้วยตนเองได้จริงๆ ก็เป็น พระโสดาบัน เต็มองค์แท้ๆ
มาลองปฏิบัติดูเถิด

หรืออีกหลักหนึ่งพระพุทธองค์ตรัสไว้เป็นความหมายกว้าง
กว่า ผู้จะเป็นพระอริยะเบื้องต้นคือพระโสดาบันได้นั้น จะต้องพ้น
สังโยชน์ ๓ คือ พันสักกายทิฏฐิ ๑ พันวิจิกิจฉาอีก ๑ และพัน
ศีลพตปราคามันอีก ๑

ซึ่งหลักทั้งสองนี้ ถ้าอธิบายไปแล้วก็อันเดียวกัน

คำว่า **พ้น** หมายความว่า ไม่เป็นอย่างเก่า คือ ไม่โง่อย่างเก่า ก่อน ไม่ยึดถือชนิดไม่ถูกอย่างก่อนอีกแล้ว ไม่ติดอย่างเก่าแล้ว เปลี่ยนแปลงจากไม่ดีมาเป็นดีเป็นถูกได้จริง หรือแม้ผู้ใดได้ฉลาด อยู่ก่อนก็จะพ้นสงสัยได้อย่างมากขึ้น ถึงสนิทเด็ดขาดเป็นที่สุดใน ความเป็นอยู่แล้วของตคนนั้นๆ

พ้นสัถกายทิฐิ จึงหมายความว่า อย่างต่ำที่สุดผู้นั้นก็ต้อง พ้นมิจนาทิฐิมาก่อน แล้วจึงมาทำตนให้พ้นทุกข้อได้ พ้นบาป ได้ พ้นชั่วได้ มีผลจริงตามมาที่หลัง ดังนี้จึงจะเรียกได้ว่า **พ้น สัถกายทิฐิ**

กล่าวคือ **ขั้นแรก** ไม่หลงยึดถือแต่ความรู้เก่าๆ-ความเห็น แต่ก่อนๆ-ความเข้าใจดั้งเดิมของตคนนั้นๆ อยู่ อย่างหลงภูมิตน หัวปักหัวปำ (ซึ่งแท้จริงตคนยังหลงยึดส่วนผิดอยู่) แต่เปิดใจรับ ความคิดเห็นคนอื่นได้จริงๆ และเชื่อถือความคิดของผู้อื่นได้ลงคอ ไม่หยิ่งผยอง หลงยึดศักดิ์ศรีแต่ตัวเองตนเองได้แท้

หรือแม้ผู้นั้นจะมีความคิดเห็นที่ถูกต้องของตนเองอยู่ก่อนแล้ว ก็ตาม ก็ยังยอมเห็นความคิดเห็นของคนอื่นว่า เขาก็คิดถูกได้ เหมือนตน ไม่หลงว่ามีแต่ตนคิดถูกได้คนเดียว

และหรือยังเห็นว่า เขาคือคนอื่นคิดได้ถูกกว่า ประเสริฐกว่าตน เสียอีก อย่างยอมยกให้จริงๆ (ให้แก่ความดีจริง ถูกจริงนั้นๆ)

นี่คือ เบื้องต้น ที่จะพ้นสัkkายทิฏฐิแท้ ต้องพ้นมิจฉาทิฏฐิ
ดังนี้ก่อน ผู้ยึด “ความเห็น” ของตนเที่ยงแท้ ใครจะมาแปรมา
เปลี่ยน ไม่ได้มัน (นิจจัง) คือ ผู้ “มิจฉาทิฏฐิ” แท้เที่ยงเช่นกัน โดย
จะ “รู้ตัวเอง” หรือ “ไม่รู้ตัวเอง” ก็ตาม (และยอมเปลี่ยนความ
คิดเห็นก็ไม่ใช่เพราะโลเล ไร้ความหมายด้วย แต่เปลี่ยนเพราะรู้
ความหมาย มีความฉลาด มีความแน่วมันเกิดขึ้นแล้วจริงด้วย)

ขั้นต่อมา ต่อจาก “ความเห็น” ที่เปลี่ยนได้แล้ว (อนิจจัง)
ก็ไม่ใช่เพียงเปลี่ยนไปเปล่าๆ หรือเปลี่ยนไปนิดๆ หน่อยๆ ด้วย
ผู้จะไปถึงขั้นพ้น “สัkkายทิฏฐิ” นั้น เมื่อพ้น “มิจฉาทิฏฐิ” จริงๆ นี้
ก็จะเกิดมีศรัทธามากเพียงพอจริงๆ (ถ้าความพ้น “มิจฉาทิฏฐิ”
นี้ เป็นเพียงการ “เห็นด้วย” หรือ “เชื่อตาม” ธรรมดาๆ แต่ไม่มี
แรงมากพอ การพ้น “มิจฉาทิฏฐิ” นี้ก็ยังไม่จูงนำให้เกิดปฏิภิกิริยา
หรือเกิดการกระทำที่จะพาเลื่อนฐานะสูงขึ้นจาก “เห็นด้วย” ไปจน
เป็นผู้ พ้นสัkkายทิฏฐิ ได้ดอก)

ฉะนั้น แรงของการพ้น “มิจฉาทิฏฐิ” นี้ จึงจะต้องมีคุณภาพ
หรือมีน้ำหนักของศรัทธา ความเลื่อมใส ปิติ ยินดี เห็นดีใน “ทิฏฐิ”
ใหม่ หรือใน “ความเห็นความรู้” ใหม่นี้ มากจนมีแรงพอ ต้องมี
มากพอจึงจะจูงนำผู้นั้นๆ ให้ปรับตัวปรับตน (แก้ไข “สัkkาย”)
จริงๆ ปรับการกระทำทางกาย ปรับภาษาพูด ไม่พูดไปตามความเห็น
เก่า ปรับจิตใจให้ได้อย่างแท้จริง

หากยังไม่รู้ว่าจะปรับยังไง ก็จะมีหลักการ มีแบบฝึกหัด มีผู้บอกวิธีทำ ทั้งตรงๆ ทั้งอ้อมๆ หลักการหรือแบบฝึกหัด หรือวิธีทำต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการปรับตนนั้น เรียกว่า ศีล หรือ พท ผู้มีศรัทธาจริงจะยินดีทำตามศีลตามพทนั้น จนพ้นทุกข์-พ้นบาป-พ้นการกระทำชั่ว ที่เป็น “ สักกาย ” นั้นๆ ได้จริง ซึ่งตนก็จะรู้แจ้ง แก่ใจตนดี ผู้อื่นก็เห็นได้ด้วย ยิ่งจริง ยิ่งเห็นชัด ทั้งทางกาย-วจี-ใจทีเดียว (เพราะเกิดผล พ้นทุกข์-พ้นบาป-พ้นชั่ว ได้ด้วยศีลด้วยพท เช่นนี้แล เรียกว่า พ้นศีลพทปรามาส)

และจะเห็นรู้กันได้อย่าง พ้นสงสัย (พ้นวิกิจจนา) จริงๆ ตนนั้น ต้องพ้นสงสัย ก่อนแน่ๆ ตนนั้นต้องรู้ชัดด้วยปัญญาของตนว่าเป็นมรรคเป็นผลที่พึงามถูกต้องแท้ๆ ก่อนจริงๆ แล้วเมื่อผู้อื่นรู้เห็นการเปลี่ยนไปสู่ดีของเราก็คะชัดเจน ยอมรับพ้นสงสัย ได้ตามที่หลัง

ดังนั้นศีลก็ดีพทก็ดี หลักการ แบบฝึกหัด หรือวิธีทำต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ถ้าทำไม่ได้ผล หรือทำไปก็สักแต่ทำกันไปอย่างนั้น ปีแล้วปีเล่าจนกลายเป็นจารีต กลายเป็นประเพณี ทำตามๆ กันไปเฉยๆ เปล่าๆ ดายๆ ไม่รู้มรรคไม่รู้ผล ไม่เกิดมรรค ไม่เกิดผลอะไรเลย ก็เรียกว่าไม่พ้นศีลพทปรามาส จึงทำกันอยู่ จนผิดก็ไม่รู้ เพี้ยนก็ไม่เข้าใจ ซึ่งก็มีศีลมีพทที่ผิดจากของจริงเดิมไปก็มี เพี้ยนไปก็มากอยู่ในวงการศาสนา หรือแม้ไม่ผิดไม่เพี้ยนด้วยซ้ำ ก็ทำๆ ไปอย่างนั้นเอง ซึ่งอาจจะรักษาศีลบำเพ็ญพทกันอย่าง คร่ำเคร่งพากเพียรเสีย

ด้วยนะ ! แต่ไม่รู้มรรคไม่รู้ผล ไม่เกิดมรรค ไม่เกิดผล หรือเกิดก็ไม่รู้
ถ้าอย่างนี้ ก็เรียกว่า ได้แต่ลุ่มๆ กล่ำๆ ทั้งศีลทั้งพตอยู่เท่านั้น
แต่ไม่ได้ประโยชน์อะไรจากศีลจากพตเลย อันเป็นความหมายของ
ศีลพตปรามาส ตัวจริงที่เดียวละ ! ซึ่งทุกวันนี้มีกันมากมาย จนจะ
หาที่ไม่เป็นศีลพตปรามาสแทบจะไม่มีเอาเลย เพราะศีลก็ถือกัน
มากมาย พตก็มีทำกันไม่น้อย ทว่าไม่รู้มรรคไม่รู้ผลกันเอาจริงๆ
แทบจะเกือบหมดทั้งวงการศาสนาอยู่แล้ว

ดังนั้น ศีลนี้แหละคือหลักปฏิบัติที่จะพาไปสู่ถึงจนถึงนิพพาน
(สี่เลนะ นิพพุตัง ยันติ)

ศีล ๕ ก็ให้รู้ให้ชัด ปฏิบัติให้ถึงโสดาปัตติมรรค ถึงโสดา-
ปัตติผลกันเถิด แล้วจะได้ต่อศีล ๘ เพิ่มขึ้นปฏิบัติเป็นพระ
สกทาคามี และต่อไปจนศีล ๑๐ เพิ่มขึ้นปฏิบัติเป็นพระอนาคามี
เป็นพระอรหันต์ต่อไป แล้วเราจะได้เป็นอริยสงฆ์ จะได้ชื่อว่า
บรรลุธรรม เห็นธรรมจริงๆ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นพระพุทธ”
ทีเดียว (ซึ่งเป็นพระพุทธภาษิตที่รู้กันกว้างขวาง)

ซึ่งจะไม่ใช่พระพุทธรูปที่เป็นก่อนเป็นแท่งนั้นเป็นอันขาด
แม้แต่เป็นภาพ เป็นเงา เป็นสี มีรูปมีร่างในจิต อันเรียกว่า มโนภาพ
หรืออตตภาพที่ตนเองหลงปั่นเอาแท้ๆ นั่นก็ไม่ใช่ !

แต่เป็นคุณธรรม เป็นสภาวะธรรมที่รู้ทุกข์ รู้เหตุ และพ้นทุกข์
ดับเหตุดับทุกข์ได้ จนเป็นอยู่สบายด้วยสัมมาอริยมรรคองค์ ๘

แก้สี่ล ๕ นี่แหละจะพ้นทุกข์ มีอริยผล บรรลุธรรม พบ
พระพุทธกันแท้ๆ ไปตามระดับชั้น ผู้ถึงผู้ได้จะศรัทธาพระพุทธ-
พระธรรม-พระสงฆ์ เองอย่างยากที่จะบอกใคร

พระพุทธ-พระธรรม-พระสงฆ์ จึงต้องศึกษาจนเป็นจนมี
ตนเองในตนให้ได้ กว่าจะรู้พระพุทธแท้ ถึงพระธรรมจริง เป็น
พระสงฆ์ได้ จึงมีโชติฉ่ำๆ เงินๆ

เพราะยังหลงพระพุทธ ยึดพระพุทธเป็นที่พึ่งผิดๆ ยังหลง
พระธรรมคำสอนเป็นมนตรา เป็นคำสวดขลังๆ แล้วก็กลายเป็นยึด
พระธรรมเป็นที่พึ่งแบบผิดๆ ยังหลงพระสงฆ์ ยึดพระสงฆ์ ซึ่งพึ่ง
แล้วก็พาไปผิดๆ กันอยู่มาก

การยึดผิด ปฏิบัติผิดดังนี้ก็ได้ชื่อว่า ศรัทธาพระพุทธ-
พระธรรม-พระสงฆ์ยังไม่แท้ ยังไม่ถูกต้อง ยังเป็น “มิจฉาทิณฺฐิ”
อยู่ จึงยังไม่มีทางจะก้าวขึ้นไปพ้นสัkkายทิณฺฐิได้

และการปฏิบัติกับพระพุทธ แม้แต่กับพระพุทธรูปก็ผิดๆ
แต่ก็ทำตามๆ กันจนเป็นจารีตเป็นประเพณี หรือปฏิบัติกับพระธรรม
ก็ดี กับพระสงฆ์ก็ดี ก็ผิดๆ แต่ก็ทำตามๆ กันมาจนเป็นจารีต เป็น
ประเพณีที่ยึดถือทำ ที่พึ่งพากันอยู่อาศัยดินในทุกวันนี้ ซึ่งล้วน
แล้วแต่ไม่พ้นศีลพตปรมาส ไม่สามารถนำพาให้พบอริยสัจให้
พึ่งพาบรรลุมรรคบรรลุผล พ้นทุกข์อริยสัจ พ้นบาปที่แท้ถูกต้อง
และถาวรได้ เพราะไม่พ้นมิจฉาทิณฺฐิ (พ้นสัkkายทิณฺฐินั้นจึงยังไม่

ต้องกล่าวถึงก็ได้ ยิ่งขั้นพ้นอัตตานุทิฏฐิอันเป็นขั้นปลายที่ต้อง
รู้แจ้งแทงทะลุใน “อัตตา” ทั้งหลายของตนจริงๆ และจะต้อง
ทำลาย “อัตตา” นั้นๆ จนกลายเป็น “อนัตตา” กันจริงๆ ให้ได้ ทั้ง
เห็นชัดรู้ชัดในอนัตตาธรรมนั้นๆ กันเป็นที่สุด ยังไม่ต้องกล่าวเลย)

สรุปแล้ว พ้นสัkkายทิฏฐิ ก็คือ พ้นทุกข์-พ้นบาป-พ้นชั่ว
ที่มีในตนนั้นๆ จริงๆ

พ้นวิจิกขมา ก็คือ ปฏิบัติจนเกิดอริปัญญา หรือญาณทัสสนะ
รู้เห็นชัดแจ้งอย่างพ้นสงสัยว่า เราพ้นทุกข์-พ้นบาป-พ้นชั่วแท้ๆ

พ้นศีลพตปรามาส ก็คือ ปฏิบัติศีล ประพฤติพจนเกิดการ
พ้นทุกข์-พ้นบาป-พ้นชั่วแท้ๆ ได้จริง มิใช่แค่รักษาศีลบำเพ็ญพต
แค่เป็นจารีต เป็นพิธีการ เป็นเรื่องหลงผิวยึดถือกันผิด เหนื่อย
เปล่ากันอยู่เท่านั้น

ผู้พ้นสังโยชน์ทั้ง ๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับ
ปฏิบัติศีลจนมีศีล ศรัทธาในพระพุทฺธ-พระธรรม-พระสงฆ์จน
พ้นสงสัย

ผู้ศึกษาศีลถูกแทงถูกทาง จะปฏิบัติศีลแล้วได้พ้นทุกข์-พ้นบาป-
พ้นชั่ว เป็นพระอริยะ ศีล ๕ บริสุทธบริบูรณ์ เป็นศีลอันโอชะ
ก็เป็นพระอริยะแท้ๆ

และพระอริยะนั้นจะศรัทธาใน พระพุทฺธ-พระธรรม-พระสงฆ์
ถูกพระพุทฺธ-ถูกพระธรรม-ถูกพระสงฆ์ ฟังพระพุทฺธถูกพระพุทฺธ

ฟังพระธรรมถูกพระธรรม ฟังพระสงฆ์ถูกพระสงฆ์ ยิ่งๆ ขึ้นตาม
ภูมิตามขั้นที่สูงขึ้นๆ เรื่อยๆ

ถ้าฟังไม่ถูก ปฏิบัติไม่เข้าแนวทาง ก็เรียกว่า ไม่พ้นศีลพต-
ปราคาส ก็จะไม่พ้นสักกายทิฐิไม่ได้ จึงจะไม่มีวันพ้นวิจิกิจฉาเลย

ดังนั้นถ้าคนยังติดแค่พระพุทธรูปอยู่ เข้าใจแจ้งแม้แต่
พระพุทธรูปกับพระพุทธรูปแท้ไม่ได้ เขาก็ยังต้องอาศัยพระพุทธรูปอยู่

ต่อไปนี่คือคำอธิบายยืนยันการปฏิบัติ ลดละ จนเลิกขาดจาก
ไสยศาสตร์ และพ้นศีลพตปราคาสของพระโพธิรักษ์

“แต่ก่อนโน้น ยังไม่ได้ปฏิบัติธรรมเลย อาตมาเล่นไสยศาสตร์
จะต้องหาพระเครื่อง จะต้องหาพระพุทธรูปเอาพระมาไว้ที่บ้านมากมาย
แต่ก่อนอาตมาเล่นหมด เช่น ไสยศาสตร์ นั่งหลับตาทำสมาธิ ทรงเจ้า
เข้าผี ให้อภัย รักษาไข้ เล่นน้ำมนต์ เล่นทุกอย่าง อาตมาเล่นมา
ตั้งแต่เป็นฆราวาส มันไม่ใช่วิชาพระพุทธรูปเจ้า ไม่ใช่พุทธศาสนา
อาตมาเล่นมาทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าอาตมาไม่ได้เรียนไม่ได้รู้ อาตมาเล่นมา
เรียนมาแล้วจริงๆ”

“ตัวเองนี่แหละเล่น เล่นมาทั้งทางวิทยาศาสตร์ ศึกษา
เรื่องจิตทางวิทยาศาสตร์ สะกดจิต พิสูจน์จิตวิทยาข้างเคียง แล้ว
ก็มาเล่นทางไสยศาสตร์ เล่นเชิญทรงเจ้าเข้าผี เล่นคบผี ผีวิญญาณ
ผีเทวดา ผีพระพรหม พระอินทร์ เสกเป่า ปลุกเสกพระเครื่อง

พระบูชา รักษาไว้ ดายก็มีทายก็มาก ตั้งศาลเจ้าตั้งพระภูมิ ติดต่อกัน
วิญญาณ ติดต่อกันนี่ เล่นมาทั้งนั้น ก็นี่กว่า เหล่านี้เป็นของศาสนา
พุทธ ตอนแรกไม่เข้าใจ”

“สะสมพระเครื่องเป็นตุ้ๆ พระบูชาเป็นห้องๆ จนมาศึกษา
ปฏิบัติธรรมพระพุทธเจ้าเข้า ถึงได้รู้ว่าพระพุทธไม่ใช่เรื่องของ
พวกนี้เลย หลงยึดถือหลงฟังพระพุทธที่เป็นรูปปั้น ฟังพระเครื่อง
ที่ปลุกเสกด้วยเครื่องวิเศษมากมาย ที่แท้ก็ไม่ใช่ที่ฟังอันเกษม
ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้นั่นเอง พอรู้ว่าไม่ใช่ ของพวกนี้อาตมา
ก็เลิก แจกหมด ซ้อมมาเป็นหมื่นเป็นแสน แจกหมด ไม่เหลือ”

“แต่ก่อนห้อยพระเป็นพวง ตอนหลังๆ ก็เลิกเพราะพระไม่ใช่
สิ่งเหล่านี้ พระคือความดีงามของเรา พระคือความประเสริฐของคน
พระคือคุณธรรม คนที่เป็นโสดาบันก็เป็นพระแล้ว เป็นพระพุทธ
อย่างหนึ่งแล้ว เป็นอนุพุทธ เป็นพระสัทธาคามิ ก็เป็นพระเข้าไป
จริงๆ แล้วสูงขึ้นเรื่อยๆ เราจะต้องเป็นพระอย่างนี้ขึ้นมาเรื่อยๆ
เป็นพระจริงๆ พระของพุทธเป็นอย่างนี้ คนเท่านั้นจึงจะเป็นพระได้
อิฐ หิน ดิน ปูนเป็นพระไม่ได้”

“ถ้าเป็นพุทธอย่าไปหลงของขลังศาสนาพุทธไม่ให้ไป ยึด
ถือหลงของขลัง เพราะฉะนั้น ใครจะมีรูปพระ รูปพระเล็กๆ รูป
พระพุทธเจ้าห้อยติดคอ หรือจะมีรูปพระสงฆ์ก็ตาม ก็ให้ระลึกถึงว่า

ท่านมีความดี อย่าพาท่านเข้าไปในที่เลว เข้าไปในทางชั่ว มีท่านไว้สำหรับเป็นเครื่องระลึกไม่ให้เราไปในทางที่ชั่ว ถ้ามีอย่างเข้าใจอย่างนี้ก็พอได้”

ต้องเข้าใจ “พระ” ให้ดี โดยเฉพาะ พระพุทธ-พระธรรม-พระสงฆ์ ถ้าเข้าใจไม่ดี รู้จักพระพุทธก็ไม่ถูก ไม่ชัด ผู้ใดหลงไปแสวงหาได้แต่พระพุทธปัม พระพุทธหล่อ พระพุทธรูปอื่น ฯลฯ เต็มคอ เต็มบ้านปานใด ก็ยังไม่ได้ชื่อว่าผู้นั้นได้พระ มีพระ หรือเป็นพระ ตามความจริงแท้ของพุทธหรือ !

จงแสวงหาบุญในขอบเขตแห่งความหมายที่ถูกต้องของพุทธ แล้วเราจะได้พระแท้ๆ จะมีพระจริงๆ นั่นคือ เราจะเป็นพระที่ตนเองแท้ๆ

พระ คือ ความดีงามของคน ในคน

พระ คือ ความประเสริฐของคน ในคน

เมื่อคนตัวเรามีความดีงาม มีความประเสริฐ นี่แหละที่พึงอันเกษม ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดามุ่งหมายให้เราได้ในตน แล้วจะได้ที่พึ่งตนอันนี้ๆ

ที่พระองค์ทรงสอนไว้ว่า “ตนเป็นที่พึ่งของตน” นั้น นั่นแหละคือ ตนที่เป็นพระแท้ๆ ชนิดอย่างนี้ๆ เป็นพระอริยะจริงๆ อันนี้เป็นความดีงาม เป็นความประเสริฐที่เป็นจริงมีจริงอันนี้ๆ ไม่ใช่พระอิฐพระปูน แม้จะเป็นพระทองคำฝังเพชรขนาดไหนก็ไม่ใช่เพราะสิ่งเหล่านั้นมันก็ไม่แตกต่างอะไรกับต้นไม้ หินผา แม่น้ำ ภูเขา พระ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๖๕

อาทิตย์ พระจันทร์ ฯลฯ ที่คนสมัยยังไม่ฉลาด (หรือแม้ในสมัยนี้ถ้าใครยัง “ไม่ฉลาด รู้ยังไม่จริง” ก็อันเดียวกัน) รู้แจ้งความจริงแห่งวิญญาน แห่งอำนาจวิเศษยังไม่ได้ เขาจึงยังหลงฟังอยู่

สมเด็จพระบรมศาสดาที่มีฉายาว่าพระพุทฺธเจ้า เกิดขึ้น ทรงรู้แจ้งแทงทะลุในวิญญานแน่ๆ ในอำนาจวิเศษจริงๆ จึงได้วางทฤษฎีวางระบบพัฒนาคน ให้สร้างพลังวิญญานให้ได้แท้ ให้ดีจริง เป็นอำนาจวิเศษที่ถูกต้อง มีฤทธิ์แรง สูงส่ง ดั่งาม ประเสริฐยิ่ง เป็นที่พึ่งอันเกษมแท้ของตน ของสังคมมนุษยชาติ

นั่นคือ พระองค์ให้สร้าง ให้ทำพลังวิญญานของใครของมัน อย่างสำคัญในตัวตนของเราเอง อย่าไปเพ้ออยู่กับวิญญานนอกตัว แต่จะช่วยบอกทฤษฎีแก่คนอื่นบ้างละก็ได้

พระองค์ให้สร้าง ให้ทำอำนาจวิเศษแห่งวิญญานในคน วิญญานในสิ่งอื่น พลังอำนาจวิเศษในสิ่งอื่น พระองค์ไม่เคยมีทฤษฎีหรือแม้เคยแนะให้ใครไปสร้างไปทำ ลูกศิษย์คนใดขึ้นไปทำเข้าก็เป็นลูกศิษย์นอกกริต (นอกจารีตที่ถูกต้องที่แท้เดิมของพระบรมศาสดา)

พระองค์วางทฤษฎีว่าให้ทำกรรม ๓ ของคนเรา คนเป็นๆ นี้ทุกคน ทั้งกายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม ให้เป็นจริตที่ดี จริตที่ประเสริฐ (สุจริต) แล้วจะเกิดวิญญานที่ดี จะเกิดพลังอำนาจวิเศษที่ประเสริฐ และจะเกิดพระแท้ๆ อันเป็นที่พึ่งอันเกษมของพุทฺธ ของตนเองและของผู้อื่นจริงๆ

๖๖ เจริญชีพด้วยการก้าว

พระองค์วางทฤษฎีไว้ว่า ถ้าใครไม่รู้จะอย่างไรก็ให้ศึกษา
ศีลให้เข้าใจ แล้วปฏิบัติตามศีล ศีลจะขัดเกลาร่างกาย จิต
กาย-วจี ไปจนถึงจิตใจ (วิญญาน) และที่สุด ถ้าปฏิบัติ ได้จนถึง
ขนาดขัดเกลาร่างจิตใจ (วิญญาน) ได้จริง จนบริสุทธิ์ ผ่องใส เป็นศีล
อันสะอาดแต่ละศีลนั้นๆ ก็มีวิมุตติ มีนิพพานได้จริง แม้จะเป็น
เรื่องๆ ไป เป็นศีลแต่ละข้อไป ก็เป็นผลจริง เป็นนิพพานจริง
ตัวผู้ปฏิบัติเองจะเป็นผู้รู้ ผู้เห็นสภาวะ “ผล” ของตนเองชัดแจ้ง
รับวิมุตติเอง ดีปานใด ? ยิ่งกว่าสุข (บรมสุข) ของโลกียะอย่างไร ?
ก็จะรู้เอง แน่ใจเองในจิตใจ (อธิจิต) ของตนเอง เรียกว่าปัจจุตัง

การรู้การเห็นผลดี ผลประเสริฐ ทั้งกายทั้งวจี โดยเฉพาะทั้ง
จิตใจ (ที่เป็นอธิจิตหรือสมาธิ) ของตนดีจริง ประเสริฐจริง เป็นของ
แท้ อย่างนี้เรียกว่า ปัญญา

ซึ่งไม่ใช่ “ปัญญา” รู้สารพัดทั่วไปสามัญๆ แต่เป็น “ปัญญา”
ที่ได้รู้ความแปรเปลี่ยนของวิญญานจริงๆ รู้เห็นชัดในความไม่เที่ยง
ของวิญญาน อันปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมันมาจากไม่ดีมาเป็นดีได้
จากไม่ถาวร ไม่มั่นคง ไม่เที่ยงแท้ (อนิจจะ) ซึ่งเป็นธรรมดาของ
มนุษย์โลกธรรมดา มารู้จักเห็นแจ้งในสภาพที่ถาวรมั่นคงเที่ยงแท้
อันไม่ธรรมดา

สภาพนี้มนุษย์โลกธรรมดาทำไม่ได้ ผู้ทำได้จึงเรียกว่า
มนุษย์โลกุตระโดยแท้ “ปัญญา” ที่รู้เห็นสภาพนี้จึงเรียกว่า
อภิปัญญา หรือ ญาณทัสสนะพิเศษ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๖๗

และความถาวร มั่นคง เทียงแท้ที่ได้นี้ก็ไม่ใช่จิต ไม่ใช่
วิญญาณ แต่คือสัพพัญญู คืออริปัญญู มันแจ้งในสัพพัญญูภาพ
เห็น “จริงๆ” ในความเป็นอนัตตาแห่งวิญญาณของตน ซึ่งเมื่อ
ดับสนิท หรือสูญสภาพแน่แล้ว มันแน่เลย มันไม่มาวกเวียน มา
มีอีกเป็นอีก ไม่เกิดติดใจฟุ้งอะไรอีก

จึงเรียกได้เป็นสังขรรมว่าเทียงแท้ถาวร ที่ภาษาบาลีเรียกว่า
นียตะ ไม่ใช่ นิจจะ ภาษาไทยไม่มี ก็เลยต้องใช้คำรวมว่า เทียงแท้
ว่าถาวร แล้วก็ต้องอธิบายกันเอาอย่างนี้แหละ

ก็พยายามเข้าใจให้ได้ก็แล้วกันว่า ที่จริงเทียงแท้ถาวรนั้น
ก็คนละ เทียงแท้ถาวรดอกนะ ! ต้องทำความเข้าใจให้สำคัญจริงๆ

ผู้ที่ยังเชื่อว่าชาวโลกิยะนั้น จิตวิญญาณของเขายังหมุนวน
สุจริตแล้วก็ยังมาเป็นทุจริตได้อีก เป็นชั่วบ้าง เป็นดีบ้าง หลงเป็น
สุขบ้างทุกข์บ้างอยู่อย่างนี้แหละ เป็นธรรมดา เป็นปกติ เป็นความ
จริงเทียงแท้ถาวร (นิจจะ) แม้แต่บางเรื่อง บางคน น่าจะไม่หมุนมา
ทุจริตอีกแล้ว ไม่ต้องมาชั่ว มาสุขมาทุกข์กับมันอีกเลย แต่ก็ไม่แจ้ง
ด้วยปัญญา ไม่มั่นคงถาวรด้วยอุกโทภาควิมุตติ สุดท้ายจึงหมุนวน
กลับกลอกได้ เพราะปล่อยให้อำนาจกิเลสมันมีฤทธิ์เอากับจิต
วิญญาณ

ความหมุนวนได้อยู่ ไม่หยุดเด็ดขาด ! อย่างนี้แหละ คือ
ความเป็นลักษณะที่ชี้ชัดว่า ยังคงสภาพเป็นโลกิย์ของคน ของจิต
วิญญาณ ยืนยันอยู่อย่างเทียงแท้ถาวร (นิจจะ)

๖๘ เจริญชีพด้วยการก้าว

ส่วนความไม่หมั่นแล้ว ไม่มีจิตวิญญานเกิดมาหลงเป็นสุข เป็นทุกข์อีกแล้ว เป็นตายร้ายดีก็ไม่ทุจริต ไม่ชั่วกันอีก อย่าง เทียงแท้ถาวร (นิยตะ) ลักษณะอย่างนี้ๆ แหละเป็นธรรมดา เป็น ปกติ เป็นความจริงเทียงแท้ถาวร (นิยตะ) ของคนผู้เป็นได้จริง ก็เรียกผู้นั้น ได้ว่าเป็นชาวโลกุตตระ เท่าที่ใครจะเทียงได้

แม้เป็นได้ในเรื่องใด แห่งจิตวิญญานใด ของใครก็ตามนั้น แหละเป็นโลกุตตรจิต โลกุตตรธรรมของผู้นั้นๆ ผู้มีโลกุตตรจิต หรือ โลกุตตรธรรม จึงเรียกว่าเป็นพระพุทฺธแท้ แม้จะมีน้อยก็ตาม ถ้าเป็น ของจริงก็คือพระพุทฺธแท้ๆ แต่ยังเป็นองค์น้อย (อนุพุทฺธ) ก็เท่านั้น แล้วพยายามให้เจริญเป็นองค์ใหญ่ขึ้นก็แล้วกัน

เรื่องพระธรรมก็เช่นกัน ถ้าเข้าใจไม่ดี รู้จักพระธรรมไม่ถูก ไม่ชัด ผู้ใดหลงแสวงหาได้แต่พระธรรมบิ๊ม อันคือ ลักษณะที่ หมายถึง ผู้มีขั้นมีชั้นนักธรรมบ้าง มหาเปรียญบ้าง ตำแหน่ง ยศศักดิ์ อื่นๆ บ้าง ชนิดตราตั้ง ตราบิ๊ม เป็นเครื่องกำหนดอำนาจาสนา เป็นเพียงเครื่องใช้ เครื่องเรียกขานกันมีประโยชน์เท่านี้ อย่างนี้ก็คือ ผู้ทรงไว้ซึ่งคุณแค่นี้ อย่างนี้ จึงเรียกว่า พระธรรมบิ๊ม

ผู้ใดหลงแสวงหาได้แต่ พระธรรมหล่อ อันคือ ลักษณะที่ หมายถึง ผู้อุตสาหะเล่าเรียนปริยัติอย่างดี อย่างมาก อย่างสูง ฝึกฝน พากเพียร สูงส่ง สวยงาม นานับถือ แต่ไม่มีมรรคไม่มีผลอะไร ก็มี

เพียงพระธรรมหล่อเป็นเครื่องกำหนดอำนาจาสนา เป็นเครื่องใช้
เครื่องอาศัย มีประโยชน์เท่านี้ อย่างนี้ ก็คือ ผู้ทรงไว้ซึ่งคุณแก่นี้
อย่างนี้ จึงเรียกว่า พระธรรมหล่อ

พระพุทธเจ้าทรงมีทฤษฎียืนยันไว้ว่า...

“คนผู้เรียกว่าเป็น “ปทปรมะบุคคล” เป็นอย่างไร ? ก็คือ
เป็นผู้ได้ฟังพระพุทธพจน์ก็มาก กล่าวพูดได้ก็มาก จำทรงไว้ก็มาก
แถมบอกสอนเขาอยู่ก็มาก แต่ตนเองกลับไม่มีการบรรลุธรรมผลใน
ชาตินี้เลย”

ผู้ที่แสวงหาได้แต่ พระธรรมหล่อ ลองทำความเข้าใจพระพุทธ
พจน์บทนี้ดีๆ เถิด เพื่อจะได้เปลี่ยนทิศทางให้แก่ตนเองใหม่ พัฒนา
ขึ้นจาก “ปทปรมะบุคคล” ไปได้บ้าง

ผู้ใดแสวงหาได้แต่ พระธรรมปั้น อันคือ ลักษณะที่หมายถึง
ผู้ทรงไว้ซึ่งการปั้นทำปั้นทาง ได้แต่ทำเคร่ง มีพฤติกรรมฉาบไว้
พอกไว้ประหนึ่งเป็นพระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นผู้เอากการเองงาน
พระศาสนาเสียเหลือเกิน ดูเคร่งศีล คล่องวินัย เคร่งวัตร คล่องตะบะ
แต่มีเพียงเปลือกๆ ผิวๆ อยู่เท่านั้น จึงเป็นเพียงพระธรรมปั้น เป็น
เครื่องกำหนดอำนาจาสนา เป็นเพียงพฤติกรรมเลี้ยงชีพ เป็นเครื่อง
หลอกล่อเครื่องพรางไป มีประโยชน์เท่านี้ อย่างนี้ ก็คือผู้ทรงไว้ซึ่ง
คุณแก่นี้ จึงเรียกว่าพระธรรมปั้น

ผู้ใดแสวงหาได้แต่ พระธรรมปลุกหรือพระธรรมเสก อันคือ
ลักษณะที่หมายถึงผู้อุตสาหะบำเพ็ญ ประพฤติปฏิบัติอย่างหนัก

เอาจริงเอาจัง พวกเพี้ยนพวกบ้า แต่ไม่เรียนปริยัติ ดูถูกปริยัติ ไม่ฟัง
ผู้รู้อื่นๆ บ้างเลย มักเป็นผู้มีทิฐฐิปกัดัง มีมานะมาก หรือแม้จะเรียน
ก็อย่างผิวเผิน

ผู้มีความเป็นอย่างนี้ส่วนมากจะหลงยึด มิจฉาทิฐฐิอย่างใด
อย่างหนึ่ง แล้วก็ไปได้เอานิพพานเก๊ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ใน
ทิฐฐิธัมมนิพพานทิฐฐิ ๕ ประการ บางคนก็รู้ตัวว่าไม่ได้นิพพานอะไร
หรอก แต่ก็ยังดันทุรังปฏิบัติอยู่อย่างเดิมนั้นแหละ ก็คงมีประโยชน์
อยู่เท่าที่แต่ละคนได้แต่ละคนเป็นนั่นแหละ เป็นเครื่องกำหนดอำนาจ
วาสนา เป็นเครื่องใช้ เครื่องอาศัย มีประโยชน์เท่านี้ อย่างนี้ ก็คือ
ผู้ทรงไว้ซึ่งคุณแค่นี้ อย่างนี้ จึงเรียกว่า พระธรรมปลูก หรือพระธรรม
เสก

เพราะฉะนั้นผู้จะได้พระธรรมที่แท้ๆ จึงจะประมาทไม่ได้
ง่ายๆ เลย ต้องศึกษาปริยัติดีๆ เป็นอันดับแรก และให้รู้ชัดว่าศึกษา
ปริยัตินั้น เราศึกษาไปเพื่อปฏิบัติ ไม่ใช่ศึกษาไปแล้วเลยหลง
ปริยัติ เสียเลยเถิด จนกลายเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งพระธรรมหลอ หรือไม่
ก็ทรงไว้ซึ่งพระธรรมปัม พระธรรมปั้น ไปอย่างที่เป็นๆ กันดาษดื่น
นั้นก็น่าเสียดาย ที่ยังไม่ศึกษาก็ศึกษาเสีย

ปริยัติธรรม อันคือ คำสอน ทฤษฎี หรือจับหลักที่เราจะ
ประพฤติ ซึ่งเป็นสิ่งเบื้องต้นที่จะต้องเรียนดีๆ ก่อน ก็ต้องเรียนให้
รู้ชัด และไม่ต้องตะกตะก ระวังจะสับสน

ปฏิบัติธรรม อันคือ ลงมือทำ ก็ต้องมีการกระทำ มีพฤติกรรม อันมุ่งจะให้ตัดกิเลสหรือให้ขัดเกลากตัวเราจริงๆ จังๆ ถูกขั้น ถูกฐานะ

ปฏิเวธธรรม อันคือ การแทงตลอด การเข้าใจแจ่มแจ้ง การ บรรลุธรรมจึงจะเกิด จึงจะเป็นได้ จึงจะมีได้

ปฏิเวธธรรม นั่นคือ ผลของ **ปริยัติธรรม** กับ **ปฏิบัติธรรม** จน ครอบเหตู ครอบปัจจัย

เมื่อมี “ผล” แท้ เกิดในผู้ปฏิบัติใด ผู้นั้นก็เป็นพระสงฆ์ ชนิด ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นพระอริยสงฆ์ ซึ่งนับเป็นพระสงฆ์แท้ ถึงความจริง ว่า เป็นพระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจริง

พระที่ยังไม่เป็นอริยสงฆ์ แม้แต่ระดับใดระดับหนึ่ง ยังไม่ถึง ความจริงว่า เป็นพระสงฆ์ หรือเป็นพระสาวกของพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า

จึงเรียกกันว่าพระสงฆ์สมมุติๆ (สมมุติสงฆ์) หรือพระ สาวกเพียงขั้นสมมุติเอาไว้นั้น แล้วก็ให้ตั้งใจศึกษา ฝึกฝนตน ให้บรรลุธรรมเป็นลำดับๆ ไปให้ได้ เมื่อบรรลุได้แม้ระดับพระโสดา-ปัตติมรรคก็จะเริ่มพอนับได้ว่าเป็นพระสงฆ์แท้ เพราะเป็น ผู้ปฏิบัติดีแล้วจริง (สุปฏิปันโน) ได้เข้าถึงพุทธธรรมส่วนหนึ่งแล้ว แม้น้อยก็เริ่มนับเป็นพระสงฆ์ เป็นพระสาวกของพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าจริงแท้ได้

ตามที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันไว้ว่า...

“ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสยุคานิ อฏฐะ ปุริสปุคคตา เอสะ ภควโต
สาวกสังโฆ”

ซึ่งผู้ที่เป็นพุทธศาสนิกชนทั้งหลายก็คงจะเคยได้ยินจนชินหู
แล้วว่า ผู้ปฏิบัติถูกต้องจริงๆ (สุปฏิปันโน) ผู้ปฏิบัติซื่อตรงจริงๆ
(อชฺฐปฏิปันโน) ผู้ปฏิบัติถึงขั้นรู้เห็นแน่ชัดจริงๆ (ญายปฏิปันโน)
ผู้ปฏิบัติจนเข้าขั้นสมควรแล้วมี “ผลธรรม” ตามขั้นตามตอนได้จริง
แล้วจริงๆ (สามิจิปฏิปันโน) นั่นแหละ...คือพระอริยสงฆ์ ที่นับเป็น
คู่ก็มี ๔ (พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์)
ถ้านับละเอียดเป็นบุคคลๆ ไปก็มี ๘ (พระโสดาปัตติมรรค พระ
โสดาปัตติผล พระสกทาคามีมรรค พระสกทาคามีผล พระอนาคามี-
มรรค พระอนาคามีผล พระอรหัตตมรรค พระอรหัตตผล) นี่แหละ
พระสงฆ์สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ถ้าแม้พระสมมุติสงฆ์รูปใดยังไม่มีแม้แค่มรรค หรือยังไม่มี
ผลก็ยังไม่ใช่พระสงฆ์สาวกแท้ๆ ของพระพุทธเจ้าพระองค์นี้หรอก
จริงๆ ก็คือแค่ผู้เป็นพระสงฆ์สมมุติๆ อยู่ หรือสมมติว่าท่านเป็น
พระสงฆ์อยู่ เท่าที่ท่านมี ท่านเป็นอยู่จริงนั่นแหละ มันก็เป็นความ
จริง เป็นเรื่องจริง

ดังนั้นจึงต้องเรียนรู้ ตรวจตราดู หาให้ดีๆ ที่พึงที่เป็นพระสงฆ์
นี่แหละสำคัญนัก เพราะจะเป็นผู้มีบทบาทมาก จะเป็นสิ่งนำพาที่มี
ฤทธิ์มีแรงมาก จะเป็นหลักสำคัญยิ่งกว่าคำว่าพระธรรม ยิ่งกว่าคำว่า

พระพุทธ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นส่วนใกล้ เป็นส่วนหยาบ เป็นส่วน
สด เป็นส่วนมีชิ้นมีเนื้อ เป็นส่วนสัมพันธ์อันมีซาก และมีส่วนใหญ่
กว้างกว่าพระธรรม-พระพุทธ

ศาสนาพุทธจะเจริญ จะล่มจมกันก็อยู่ที่พระสงฆ์นี้แหละ
เป็นตัวสำคัญ มหาสำคัญอย่างยิ่ง

เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดับขันธ สิ้นร่างสิ้นกาย
ไปแล้ว สิ่งสืบทอดความเป็นศาสนาพุทธต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้
นั่นก็คือ “คน” ที่เป็นพระสงฆ์ ซึ่งมีความเป็นพระพุทธ (มรรค-ผล
จริงๆ) ในตัวกันแท้ๆ นั่นเอง อุดดำห์แบกขน หอบหิ้ว ดิดห้อย
พระพุทธไว้อยู่มาจนทุกวันนี้ บ้างก็เป็นพระสุตพุทธ บ้างก็เป็น
พระอนุพุทธ บ้างก็เป็นพระปัจเจกพุทธ

คราใด ยุคกาลใดใด พุทธศาสนาแล้งพระสุตพุทธ ไร้พระ
อนุพุทธนักแล้ว แม้ผู้จะเป็นพระสุตพุทธก็มากลายไปเป็นพหูสุต
ที่ทรงไว้ซึ่งพาหิรวาทวิขา (วิชาพาเหียร) ไปเสียสิ้น ครานั้น ยุค
กาลนั้นก็จะมีพระปัจเจกพุทธ (ที่เป็นพุทธสาวก) มาเกิด ประกาศ
ต่อมรรคต่อผล เอื้ออุ้มสาธุชนไปกันอีกตามความเหมาะสม
แห่งกาล

เท่าที่เล่ามาก็ได้ฟังมรรควิธีมานานมากแล้ว ทีนี้มาฟังสรุป
ผลการปฏิบัติตาม จรณะ ๑๕ กันเป็นขั้นสุดท้ายกันอีกสักนิด

๗๔ เจริญชีพด้วยการก้าว

ผลของการปฏิบัติตาม จรณะ ๑๕

หลักการของพระพุทธเจ้าทุกหลัก จะเกิดผลจากการปฏิบัติจริง ทำจริง (ตาม “กรรม” นั้นเอง)

หลักจรณะ ๔ กล่าวคือ สังวรศีล ตำรวมอินทรีย์ โภชนะ-มัตตัญญตา และชาคริยานุโยคะ รวมอยู่ในหมวดธรรมที่ชื่อว่า อปัณณกธรรม ส่วนอีก ๗ ข้อ คือ ศรัทธา หิริ โอตตปปะ พุสฺสัจจะ วิริยะ สติ ปัญญา เรียกว่า ลัทธิธรรม หรือ เทวธรรม

ผู้ที่ประพฤติดุบัติตาม จรณะ ๑๕ ส่วนต้น คือ ส่วนจรณะ ๔ แล้วจะมีสติสัมปชัญญะ รู้เรื่อง (คือสังสมปัญญา) ในการปฏิบัติ สังวร ตำรวม ลด ละ หน่าย จาง คลาย เบาลง แต่สบายขึ้นได้ ก็จะเกิด ศรัทธา เป็นธรรมชาติขึ้นใน เป็นขั้นที่เจริญจิต เกิดศรัทธา อันเป็นจิตที่เจริญ เป็นศรัทธาที่มีปัญญา ไม่ใช่ศรัทธาที่เชื่องมงายตามๆ กันออกไป แต่เป็นศรัทธาที่รู้เหตุ รู้ผล รู้รสชาติรู้ประโยชน์ที่ดี เป็นศรัทธาที่จริง เกิดเชื่อถือ เชื่อฟัง เห็นจริง ของจริง

พระพุทธเจ้ามิได้สอนให้เชื่อง่ายๆ (แต่ก็มีได้สอนให้ปฏิเสธง่ายๆ ด้วย)

อย่าเพิ่งเชื่อ

เพราะเพียงได้ยินได้ฟังตามๆ กันมา

อย่าเพิ่งเชื่อ

เพราะเพียงการถือสืบต่อกันมา

อย่าเพิ่งเชื่อ

เพราะเพียงข่าวเหอ-ข่าวลือลั่นหรือคั่นข่าว

เพราะได้ยินกิตติศัพท์

อย่าเพิ่งเชื่อ	เพราะเพียงอ้างคำรา
อย่าเพิ่งเชื่อ	เพราะเพียงอ้างเหตุอ้างผลเก่งกาจ
อย่าเพิ่งเชื่อ	เพราะเพียงประมาณการเองง่ายๆ
อย่าเพิ่งเชื่อ	เพราะเพียงเราคิดค้นไต่ตรองเอาเอง
อย่าเพิ่งเชื่อ	เพราะเพียงตรงกับความเห็นของเรา
อย่าเพิ่งเชื่อ	เพราะเพียงผู้พูดน่าเชื่อถือ

หรือทำทนายแม่แต่...

อย่าเพิ่งเชื่อ เพราะเพียงผู้พูดเป็นครูของเรา

เหล่านี้พระพุทธร่องค์มิได้สอนให้เชื่อง่ายๆ ตามรายละเอียด

ในกาลามสูตร

ศรัทธาตัวนี้ เมื่อเป็นสัทธรรมหรือเป็นเทวธรรม คือ เป็นธรรมที่โน้มน้าวไปในทางดี เป็นธรรมของคนดี ก็ต้องเป็นความเชื่อ ความเลื่อมใสที่มีความเห็นที่ดีจริงๆ ซิ! ต้องเป็นความเห็นแจ้งจริง มิใช่ความเห็นแจ้งธรรมดา แต่เป็นความเห็นแจ้งที่จิตได้สภาพนี้แล้ว เกิดความเชื่อถือ ยึดเป็นที่พึ่งเป็นที่อาศัย เป็นหลักเกณฑ์ถือเอาตามสภาพที่เป็นแล้วได้แล้วนี้ เป็นที่อยู่ เป็นที่ไป

ชีวิตจึงอยู่อย่างที่เราเรียกว่า “เกิดศรัทธา” อันมิใช่เป็นการเพิ่มอะไรให้แก่ตน แต่กลับเป็นว่าทำแล้วละได้ ลดได้ เบาบางออกไป มีความเชื่อว่า ความลดละ เบาบางนี้เป็นสิ่งที่ดี เข้าแก่นสาร ลดความเพ้อ แจกความเหลือ ความเกิน กล้าสละความมี เรียกว่าปล่อยวาง หน่าย คลาย หลุดพ้น เบาบาง เล็กละเอียด เสียสละหมด

เข้าหาสภาพสาระที่แท้จริง (ซึ่งมันมีทิศทางจะไปสู่สูญญตาที่แท้ นิพพานที่จริง)

เกิดรู้ความลึกซึ่งต่อไปอีก แยกสิ่งดีสิ่งชั่วได้ขึ้นสูงต่อไปอีก และรู้จักหัดละ หัดเว้น ไม่ละเมิดเพราะมีความละเอียดเกิดขึ้นที่ตัวเอง ทำให้เล็กชั่ว เล็กบาป เล็กความคิด

เมื่อได้ศรัทธา จะรู้ละความคิดยึด จะกล้าละความชอบ จะหัดละความชื่นชม ละความเฝ้าถืออ้ออ่ย ซึ่งแต่ก่อนไม่กล้าละ ไม่คิดจะละ ก็เหมือนอย่างที่เราไม่รู้เขาเป็นอยู่อย่างคนอวิชชา อย่างคนโง่ๆ เพราะความโง่

เมื่อเกิดการรู้ตัวก็จะเกิดผลทางจิต จิตนี้ก็จะเกิดจริงๆ เกิดความละเอียดต่อบาป แม้จะอยู่ลับหลังคน แม้จะไม่ได้อยู่ต่อหน้าคน ก็จะรู้สึกละอายต่อบาปเอง เรียกว่า หิริ

การเกิดผลทางจิตนี้ เพราะการปฏิบัติ สังวรศีล ตำรวมอินทรีย์ โภชนมัตตัญญตา ชากริยานุโยคะ หรือ เกิดสติชาโคร ก็เป็นผู้ตื่นแล้ว เป็นผู้รู้ตัวแล้ว ไม่เป็นคนงมงายอย่างโลกแล้ว ไม่มัวเมา ไม่หมกมุ่น ไม่วุ่นวายอย่างโลกๆ พาเป็นพาไป ไม่หลงโลก (แต่ละระดับแห่งอริยะขั้นนั้นๆ ทำได้ ทำถึง) ไม่หลงเสพสม หลงแย่งชิง หลงสุขอย่างเก่าเท่าเก่าแล้วจริงๆ

เมื่อเริ่มรู้ตัวแล้ว จึงพยายามเลิกสุขหลอกๆ การแย่งชิง ความยุ่งยากจึงลดลงด้วยการปฏิบัติตามหลักจรรยา ๓ หรือจรรยา ๔ ก็ตาม จนกระทั่งเกิดผลส่ง เกิดสติ

ผู้มี “หิริ” จะรู้สึก สะกิดใจ ละอายใจ ต่อการกระทำที่เคยคิดว่าดี คิดว่าน่าชื่นชม คุยโอ่คุยอวด เพราะความไม่รู้ในเรื่องหยาบๆ แต่เก่าแต่ก่อน เป็นขั้นคิดว่าเป็นความยิ่งใหญ่ ความเก่ง เมื่อเกิดละอายจะรู้สึกว่าการละเว้น จะพยายามละเว้น ผู้ที่มีอินทรีย์พละกล้า มีหลักปฏิบัติที่มั่นคง จะลดเลย ปฏิบัติเลย ละเว้นออกเลย เลิกได้ขาดเลย เป็นต้น

นอกจากศรัทธาและหิริแล้ว การปฏิบัติตามจรณะ ๑๕ จะพาให้เกิดโศตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป

โศตตปปะนี้สูงกว่าหิริ ผู้มีโศตตปปะจะไม่หลงมัวเมา ไม่หลงวุ่นวายกับเรื่องที่ไม่เป็นสาระ ไม่เป็นแก่นสาร

เมื่อเห็นจริงรู้แจ้งในเรื่องอบายมุข หรือในเรื่องความอามัหิต รุนแรง เรื่องความทุจริตร้ายของความโลภ เรื่องความรุนแรงของราคะ เรื่องความทุจริต หยาบคายของวชิกรรมต่างๆ ดังนี้ ก็จะปฏิบัติได้จริง ละเว้นได้จริง การเว้นขาดก็เป็นไปได้จริง

หรือในเรื่องการติดสวติดงาม ติดรูป ติดรส ติดกลิ่น เพราะความไม่รู้ เมื่อรู้แล้วก็ปฏิบัติได้จริง ละเว้นได้จริง การเว้นขาดก็เป็นไปได้จริง สะสมการเว้นขาดได้เรื่อยๆ การเว้นขาดนี้ภาษาบาลีเรียกว่า “เวรมณั” หรือ ปัพพช (บวชนั่นเอง) คือ เว้นขาด เว้นรอบ เว้นออก จนขาดเป็นรอบเป็นตอนไปเรื่อยๆ

เมื่อมีการปฏิบัติ เว้นขาด เว้นรอบออกมาได้เมื่อใด เมื่อนั้นจะเกิดผลเป็นสังขะ เป็นพหุสังขะ เป็นความจริงที่ผู้ปฏิบัติจะได้

สั่งสมเอง ทั้งรู้ทั้งทำได้อย่างจริงจังไปเรื่อยๆ แล้วก็จะรู้ยิ่ง จะยิ่งรู้

เกิดการสั่งสม ศรัทธา หิริ โอตตัปปะ และพหุสัจจะ เกิดการเห็นจริงเห็นจัง เห็นชัดเจน เกิดทำได้ รู้ดี เข้าใจ ปฏิบัติได้ ยืนยันได้ มากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งจริงใจ ยิ่งเห็นจริง รู้ของจริง มีของจริง เป็นปรมัตตสัจจะ

ผู้มี พหุสัจจะ จะรู้จักเข้าใจทั้ง ปรมัตตสัจจะ และสมมุติสัจจะ เป็นผู้เข้าใจและรู้ว่าส่วนสมมุติอยู่ในโลก มีจริงๆ (สัจจะ) แต่ตนเองไม่ได้เป็นทาสมันแล้ว ละทิ้งมันได้แล้ว สละได้แล้ว หลุดพ้นได้แล้ว แม้แต่จะติดกันอยู่ก็หลุด แม้จะตะกันอยู่ก็เหมือนน้ำกับใบบอน หรือน้ำกับใบบัว ไม่ติด ไม่ซึมกัน (และทั้งไม่ผลัก ไม่ซังกัน) ช่วยกันทำงานได้ก็ช่วยกันไป เลิกงานแล้วก็พราดจากกันโดยไม่ห่วง ไม่โหยหา หรือไม่หน่ายแหยง ไม่ทุกข์ ไม่ร้อน สงเคราะห์กันได้ก็สงเคราะห์ หรือถ้าสมควรสงเคราะห์ เราก็จะพยายามสงเคราะห์ และถ้าสงเคราะห์กันไม่ได้ก็ต่างคนต่างอยู่ วางปล่อยอยู่ ดังนี้แหละคือปรมัตตสัจจะ

สัจจะเช่นนี้เรียกว่าพหุสัจจะ และเป็นสัจจะขั้นปรมัตต (อันหมายความว่า การอันตรธานที่ดีเลิศยิ่ง หรือเนื้อหาที่สูงสุดยอดทีเดียว) เกิดจริง เห็นได้ด้วยปัญญาทางธรรม

พหุสัจจะ ต้องมีปัญญาเข้ารอบรัด เข้าช่วยด้วย มีปัญญาก็เห็นจริงเห็นจัง ได้สัจจะเพิ่มขึ้นมาอีก

พหุสัจจะ จะทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นคุณประโยชน์ของการเลิก ละ หลุด เมื่อเห็นคุณประโยชน์มากขึ้นเท่าใด ก็จะมีความขยัน พากเพียร เพราะได้ผลเกิดแก่นั่น ได้เห็นความพ้นทุกข์ของตน รู้จริงว่าเกิด ประโยชน์จริง จิตจะเกิดวิริยะ พากเพียร

แม้จะต้องอดทนขมฝืน สะกดกลั้นใจ ก็จะไม่ถอยถอยใจผู้ จะอดทนได้เก่งขึ้น สติที่ปฏิบัติก็จะเป็นอริสฺติ จะกล้าแข็งขันขึ้น จะสามารถนำสึลหน้กๆ สึลยักๆ สึลล้าบักๆ ขึ้นมาปฏิบัติได้ เพราะเห็นแล้วว่าเป็นผลดี จะพาให้ผู้ปฏิบัติเบาสบาย เกิดประโยชน์ ผู้นั้นก็ย่อมจะเป็นคนที่ประเสริฐขึ้น มีค่าขึ้น ก็จะเกิดวิริยะแท้

วิริยะ เป็นสภาพของจิตที่แข็งแรงขึ้นมา เสริมแรงขึ้นมา เป็นแรงภายนอก แรงภายใน ขยัน อุตสาหะ วิริยะ เพื่อให้เกิดผล ที่ดียิ่งขึ้น งานที่คิดว่าต้องทำก็ทำให้ดียิ่งขึ้น ยิ่งเพียรทำยิ่งได้ผลดี ยิ่งเกิดความเพียร ยิ่งเป็นสาระที่สูงส่ง เป็นสัจจะที่ประเสริฐ มีค่าสูง หาค่าบมิได้ ติราคาเป็นทางโลกไม่ได้ สัจธรรมที่ได้ยังมีราคาแพง เป็นโลกุตตรธรรม มีสภาพธรรมเกิด

ยิ่งวิริยะ ยิ่งปฏิบัติธรรมซ้อนเข้าไปก็จะเกิดผล คือ มีสติ สัมปชัญญะมาก มั่นคง กว้างขวาง เป็นผู้ตื่น เป็นผู้สว่างโพล่ง แจ่มใส เป็นผู้ปลอดโปร่ง โล่ง เบา ง่าย

ยิ่งสังวร (อริสฺติ) ยิ่งสำรวม (อินทริย์ที่เป็นขันสูงขัน) ยิ่ง เพิ่มโภชนมัตตัญญูตา ก็จะยิ่งเป็นผู้มีสติยิ่งๆ ขึ้น นี้เองคือ

“ชาคริยานุโยค” ที่ยิ่งๆ ขึ้น (ยิ่งคือ “ผู้ตื่น” แท้ๆ นั่นเอง) เป็น บทบาทของอทิปปัจจยตา หรือเป็นปัจจัยการซ้อนหนุนในผู้ปฏิบัติ ที่มีผลสูงขึ้นๆ ตามธรรมดา

ผู้ปฏิบัติธรรมที่มีผลเสริมซ้อนหนุน หมุนส่งต่อๆ ไปรอบแล้ว รอบเล่าเป็นปัจจัยการ เป็นอทิปปัจจยตานี้ดังนี้ จนเกิดสติ สัมปชัญญะที่แก่กล้าขึ้นสูงยิ่ง-ยิ่งสูงขึ้นจะมีสภาวะเช่นนี้เอง

สติจะดีเพราะไม่ใช่วิริยะโดยเมามา ย ไม่ใช่ขยันโดยไม่รู้เรื่อง ไม่รู้โลกไม่รู้ธรรม ไม่รู้ขั้นไม่รู้ตอน แต่กลับเป็นคนที่รู้โลกรู้ธรรม รู้สิ่งที่เป็นสาระ รู้แก่นสารยิ่งขึ้น เป็นสติชาคโรจน์ลึกซึ้งขึ้นไปอีก

จรณะช่วยสร้างสติชาคโรรอบหนึ่งแล้ว การปฏิบัติอย่าง จริงจัง มั่นคง จะให้ผลซับซ้อนสูงขึ้นถึงจิตชั้นใน แล้วศรัทธา หิริ โอตตัปปะ พหุสัจจะ วิริยะ เพิ่มขึ้น จะมีสติเสริมขึ้นอีกรอบหนึ่ง เป็นสติขั้นที่เรียกว่ามั่นคง แน่นอน สติมีฐานขึ้นมาเรียกว่า สติ-ปฏฐาน (แปลตามพจนานุกรมได้ว่า สติที่พาสร้างฐานะ) ฐานสูงขึ้น มาอีก เป็นพระอริยะที่มีฐานมั่นคง เด็ดเดี่ยวขึ้นมา มีสติและมี ปัญญา เป็นปัญญาที่แทงทะลุรอบแจ้ง มีสติจรณะ มีปัญญาจรณะ ขึ้นมาชัดเจน พร้อมพร้อมอยู่ตลอดเวลา เป็น ผู้ที่ตื่น รู้แจ้ง สว่างโพลง สว่างแล้วมีความรู้ มีความนึกคิด มีความเข้าใจด้วยเหตุด้วยผล ด้วยความลึกซึ้งต่อสิ่งนั้นๆ เรียกว่าปัญญา

เจริญชีพด้วยการก้าว ๘๑

สติกับปัญญาจึงเกิดพร้อมอยู่ เพราะปฏิบัติถูก ปฏิบัติจริง
ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้จะรวมลงสั่งสมลงไป在心 อาการของจิต
เรียกว่า ฌาน

ฌาน คือ กำลังพระอริยะของพุทธแท้ๆ ที่มีสติปัญญาถูกต้อง
คือ สร้างระบบ จรณะ ๑๕ ให้แก่ตนได้จริง จะมีฌานเป็นฐาน
อาศัยให้ตนได้รู้ดีเห็นดียินดี (ปีติ) ด้วย เป็น สุข ด้วย (ทิฐฐัมม-
สุขวิหาร) เป็นทางสบายเบาง่ายแล้วเพราะทำได้โดยจริง

ถ้าถึงขั้นฌานของจิต ก็หมายความว่า สามารถทำให้
ปลอดโปร่ง ว่างจืด ไม่มีนิวรณ์ (เกี่ยวกับกิเลสแต่ละเรื่อง สำหรับ
พระอริยะที่ยังไม่จบกิจเป็นพระอรหันต์) แม้แต่ข้างนอกสัมผัส
สัมผัส รู้ผัสสะ รู้เวทนา เวทนานี้ก็เข้าใจอยู่ พากเพียรได้

ฌาน ๑ ฌาน ๒ ฌาน ๓ ฌาน ๔ เป็นจรณะอีก ๔ ข้อ ที่ผู้
ปฏิบัติจะได้รู้อาการของจิต สามารถตรวจสอบจิตของตนเองว่าเป็น
ฌานอยู่หรือเปล่า

จรณะที่ ๑๒ ฌานที่ ๑ หรือปฐมฌาน คือ การพิจารณาจิต ว่า
พยายามพากเพียรอย่างหนักที่จะระมัดระวังตนตามศีล เพื่อการ
กำจัดกิเลสตัวใดตัวหนึ่ง (หรือหลายๆ ตัวตามฐานะ) จะต้องเพ่งเพียร
ละเว้นให้ได้อยู่เสมอๆ

สภาวะที่เราต้องพยายาม คอยระวัง ควบคุม เพ่งอยู่อย่าง
มากเพื่อให้ได้ที่สุดที่จะไม่ให้มีนิวรณ์กิเลส โดยเฉพาะตาม “ศีล”
ตาม “พด” ที่ตนกำหนดรักษายู่นั้นๆ เรียกว่า วิตกวิจารณ์

๘๒ เจริญชีพด้วยการก้าว

ผู้ที่ยังต้องคอยระมัดระวังอยู่มาก เฟ่งคุมตนอยู่มากเพราะ เรายังไม่เก่ง ก็เรียกว่ามีวิตกวิจารณ์มาก (นี่เป็นลักษณะ ฌาน ๑)

ต้องมีวิตกเพราะกลัวว่าจะทำให้ดีตามที่ตั้งใจไว้ไม่ได้ จึงวิตกอยู่ ความหมายนี้มาจาก “ภาษาศาสนา” นี่เองแท้ๆ จนทุกวันนี้ กลายมาเป็น “ภาษาคน” (โดยเฉพาะคนไทย) ไทยจริงจังแล้วคนไทยทั่วไปเข้าใจความหมายของคำว่า “วิตก” กันดี และไปใช้ในทางโลกก็เสียหายหมด ที่จริงแท้แล้ว “วิตก” เป็นภาษาของ ฌาน หมายถึง สภาวะอาการที่คอยที่ระมัดระวังบ้าง กลัวบ้าง ยังกังวลอยู่ในจิตบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดนิรวณิกิเลสดังนี้

และต้องมี วิจารณ์ เพราะต้องตรวจตราจิตของตนจริงๆ ต้องสอบสวนสอบทานจิตตนอยู่เสมอ ถ้ามีนิรวณิกิเลสแอบเข้ามาในจิตก็รีบจัดการขับออก ล้างออก ต้องคอยที่ควบคุม คอยเฟ่งดูจิตอยู่นั่นแหละคือ ฌาน ๑ ชนิดที่ยังไม่เก่ง ยังไม่สามารถ จึงประกอบด้วย วิตกวิจารณ์มากอยู่ เครื่องอยู่

ถ้าเก่งขึ้นแล้วทำได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องวิตกแล้ว หมายถึงว่า วิตกวิจารณ์ลด วิตกก็นลดลง วิจารณ์ก็ลดลง ถ้าวิตกวิจารณ์ลดแสดงว่า ผู้ปฏิบัติเก่งขึ้น เข้มแข็งขึ้น เป็นสภาวะของ ฌาน ๒ หรือจรณะที่ ๑๓

เมื่อทำได้เก่ง ได้รู้สิ่งที่ดีเกิดขึ้นมา ได้มีสิ่งที่ดีตามขึ้นมา ได้เกิดดีคือเกิดมี ปีติ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๘๓

ปิติ แปลอย่างโลภๆ ว่า ความอิมใจ ความปลื้มใจ โดยสภาพ
สังขารนั้นคือการได้จิตที่ “ดี” ขึ้น การเกิดจิตที่ “ดี” ขึ้นเพราะ
วิตกวิจารณ์ลดลง แล้วเราก็ได้รู้ “ดี” ได้เห็น “ดี” ได้ยิน “ดี” กับการ
เกิด การเป็นของจิตเรานี่เอง

การที่วิตกวิจารณ์ลดลง นั่นคือ เราได้ “ดี” ขึ้น เพราะความเกรง
ความต้องคอยควบคุมระวัง หรือความกังวล-ความกลัว จิตจะไม่
ทรงฌานนั้น ต่างก็ลดลง จิตก็เบาก็สบายขึ้น ง่ายขึ้น เกิดความ
“ดี” ขึ้นอย่างนี้ๆ จะพูดอย่างโลภๆ ว่า ผู้นี้ย่อมเกิดความอิมใจ เกิด
ความปลื้มใจ ก็ย่อมพอได้ แต่แท้ๆ นั้นมันไม่ได้อิมใจ ปลื้มใจ
เพราะได้สมใจในกิเลสใดๆ หรอก จิต “ดี” ขึ้น เจริญขึ้น สบายขึ้น
เบาขึ้น ถ้าอิมใจ ปลื้มใจ ก็เพราะทำให้กิเลสลดลงได้ต่างหาก

เมื่อเกิดมีตัว “ดี” แล้วผู้ปฏิบัติจะต้องการให้ตัว “ดี” นี้แหละ
ยืนยงอยู่ได้นานๆ จึงต้องพยายามประคองต่อไปเรื่อยๆ เรียกว่า ทำ
ปิติให้เกิด ถ้าเมื่อใดผู้ปฏิบัติไม่ต้องประคองมาก คือ ลดความ
เกรงคุม ลดความกังวล กลัวนั้นแหละ ลงได้เก่งยิ่งขึ้น จนที่สุด
ลดได้สนิทแล้ว สถานะนี้ไม่มีภาษาเรียก จึงเรียกกันว่าลดปิติ นี่เป็น
คำอธิบายอย่างง่ายๆ

ที่จริง ไม่ต้องลดปิติ ปิติจะเกิดยิ่งๆ ขึ้นด้วยซ้ำไป ความดีจะ
เกิดขึ้นด้วยซ้ำไป แต่เราสามารถลดการประคอง สามารถลดความ
จำเป็นที่จะต้องระมัดระวังลงไปได้ ที่จริงก็คือการลดวิตกนั่นเอง

๘๔ เจริญชีพด้วยการก้าว

คือ ลดความกลัวว่าจะไม่ดี เมื่อความดีตั้งมั่นแล้ว ดีเกิด ดีจริง จึงไม่ต้องกลัวว่าจะไม่ดีอีกต่อไป การลดลงไปโดยนัยนี้ก็เป็นสภาวะของ ฌาน ๓

ฌาน ๓ เป็นตัวสบาย ตัวสุข คำว่าสุขไม่ได้หมายความว่า ได้สุขสมเพราะอยากแล้วได้สมใจ อร่อยดี มันดี แซบดี อย่างนั้นเป็นสุขโลภีกรส แต่สุขในฌาน ๓ นี้ท่านเรียกว่า รูปสมิสุข คือสุขอย่างว่าง เบา ไม่ต้องเคร่ง ไม่ต้องระมัดระวัง ไม่ต้องประคอง ไม่ต้องคอยควบคุมตนให้มาก ไม่ต้องกังวลอะไรเลย สงบสุข (มีผู้ตกไปเป็นเดียรฉัตรเพราะหลง “สุข” ชนิด “เสพย์ติดความสงบ” นี้เอง จึงไม่ได้ฉันทิพพาน ต้องระวังเรียน-รู้ดีๆ)

เกิดสภาวะ ว่าง ง่าย สบาย แล้วความดีก็มีอยู่ ความหลุดพ้นมีอยู่ กิเลสหายไป จิตใจสะอาดขึ้น ง่ายๆ ว่างๆ ได้แล้ว ไม่ต้องตั้งหน้าตั้งตาระมัดระวัง นี่เป็นกรรมกิริยา เป็นงานทางจิต เป็นภาวะภาวนา มีสภาวะภาวนาเกิดขึ้นที่ตน จึงเรียกฌานนี้เป็น ฌาน ๓

ฌาน ๔ หมายความว่า คือ ความสบายยิ่ง ความเป็นปกติธรรมดา เป็นสภาวะที่เก่งขึ้นอีก นอกจากจะไม่ต้องไปควบคุมเคร่งเครียดแล้ว ยังเป็นสภาวะเฉยๆ เฉยมาก เพราะมีแล้ว เป็นแล้ว ทำได้แล้ว เกิด อุเบกขา แล้ว และคำว่า “อุเบกขา” นี้ก็ไม่ได้หมายความว่าเฉย คือ อยู่นิ่งๆ ไม่กระตุกกระดิก ตามที่มีคนหลงเข้าใจผิดด้วย นั่นเป็นเพียงคำอธิบาย ความเฉยของวัตถุเท่านั้น แต่เฉยของ

ฉาน ๔ ที่ถูกต้องนี้หมายความว่า ใจของผู้ปฏิบัติเจตต่อการ
กระทบสัมผัสกับสิ่งนั้นๆ ไม่เกิดหลงระชาติ ไม่เกิดสะดุ้งสะเทือน
หรือหวั่นไหวต่อระชาติ ไม่เกิดสังขารปรุง ไม่เกิดสุข ไม่เกิดทุกข์
เฉย ไม่มีทุกข์ กิเลสก็ไม่เกิด สัมผัสสัมพันธ์อยู่กับโลกีย์ หรือ
สมมุติสัจจะนั้นๆ ได้อย่างอยู่ “เหนือโลก” ไม่ใช่แบบ “หนีโลก”
เฉย เรียกว่า อุเบกขา นี่เป็น ฐานนิพพาน

ผู้ปฏิบัติธรรมที่ทำได้เป็นขั้นตอน ตั้งแต่อย่างหยาบขึ้นมาถึง
ขั้น ฉาน ที่เบา ว่าง ง่ายจริงๆ ผู้นั้นก็สบายแล้ว มีฉานหมายความว่า
ว่ามีจิตแล้ว มีเจโตแล้ว ปลดปล่อยเป็นแล้วทีเดียว ที่จิตจริงๆ
เป็นจริง (ไม่ใช่แค่รู้ แค่นึกคิด)

ถ้าสติตกก็อาจจะเผลอหน่อย ถ้าสติยังมีพร้อม ฉานก็มีด้วย
ปัญญาที่รู้เท่าทัน วางปล่อยได้ มีอำนาจจิตทำให้หลุดล่อนได้พอ
สมควร สังสมเข้าก็จะเกิดอภิญญาหรือคือวิชาแห่งพุทธศาสนา
แท้ๆ ฉานที่มีปัญญา (ญาณ) อย่างถูกต้อง ดังนั้นจึงเป็นวิชาประการ
ที่ ๑ เกิด เกิด เกิด

รู้ ก็รู้ยิ่ง จิตก็สูงขึ้น สามารถยิ่งขึ้น มีญาณทัสสนะ (รู้ยิ่ง) มี
มโนมยิทธิ (จิตเก่งกล้า) เกิดจริง มีจริงนี่ เป็นวิชาประการที่ ๒
และวิชาประการที่ ๓ (“วิชา”เกิด)

มีวิธีมากขึ้น มีกรรมวิธีแบบเนียนขึ้น ทำได้เก่งกล้าขึ้น เป็น
อิทธิวิธี และจะมี โสทธิยัส สามารถรู้ลึกซึ้ง รู้นามจากเพียงการ

สัมผัสรูป หรือเพียงได้ยินเสียง (รูป) ก็รู้ถึงใจ (นาม) ดังนั้นเป็นต้น
คือ สามารถรู้เสียง ๒ (รูปทิพย์) จากเพียงได้สัมผัสเสียง ๑ (รูป)
สามารถสัมผัสความหยาบก็อาจรู้ความละเอียดที่สัมพันธ์เกี่ยว-
เนื่อง หรือร่วมอยู่นั้นๆ ได้ ดังนั้นก็เป็นวิชาประการที่ ๔ และวิชา
ประการที่ ๕ ของพุทธวิชาตามลำดับ

เป็นการรู้ยิ่ง-ยิ่งรู้-ยิ่งเก่ง เมื่อยังพากเพียร (วิริยะ) ก็ยิ่งจะมี
สติ (รู้ยิ่ง) ยิ่งจะมีปัญญา (ยิ่งรู้) จิตยิ่งมีอำนาจสามารถ (เก่งกล้า) มี
ปัญญาวิเศษ เข้าใจในจิต เกิดเจโตปริยญาณ เกิดญาณที่รอบรู้
ลึกซึ้งเข้าไปอีกมากยิ่งขึ้น เข้าใจถึงฐานะของราคะมูล โทสะมูล
โมหะมูล รู้พิเศษชนิดเป็นจิตที่ลึก มีอำนาจสามารถขัดแจ้ง แยกแยะ
ซับซ้อน เข้าไปเรื่อยๆ จนที่สุดลึกละเอียดถึง วิมุติ-อวิมุติ กันทีเดียว
และถึงขั้นทำถูกตัวสภาพจิต ดับถูกกิเลสแท้ เป็นสภาวะจริง ไม่ใช่
ภาษาอย่างเดียว หรือไม่ใช่รู้อย่างเดียว จะเกิดญาณปัญญาอันยิ่ง เกิด
ญาณทัสสนะวิเศษ (หรือวิปัสสนาญาณ) เกิดการรู้จิตจริงๆ เกิดการ
ทำได้ เป็นมโนมยิทธิ มีอิทธิ มีฤทธิ์เดช มีความเก่งในการที่จะ
ทำให้จิตหลุดพ้น หลุดพ้น หลุดพ้น ขึ้นมาได้จริงๆ สูงขึ้น สูงขึ้นได้

นี่เป็นการประพจน์ปฏิบัติหรือการที่จะกระทำให้ซับซ้อนลง
ไปจนกระทั่งเกิดวิชา จนบริบูรณ์ขึ้นถึงสูงสุดยอด ถอนรากเหง้า
อาสวะอนุสัยก็จะเกิดผลจริง

เมื่อได้ขั้นเจโตปริยญาณ อันเป็นวิชาประการที่ ๖ และเรา
ได้ทบทวนแล้วทบทวนอีก

บุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ การทบทวนของเก่าของใหม่
ดูกิเลสจริง ดูความเคยเป็นมาแล้วจริงๆ เทียบความหลุดพ้นที่เรา
เกิดได้ เป็นได้เสมอ และปรับปรุงตนอีกเสมอ ผู้ปฏิบัติต้องมีสติ
ให้เต็ม ทบทวนดู มีบุพเพนิวาสานุสติ มีปัญญา ให้เกิด ให้เห็น
ของเก่าของใหม่ ทำได้จริงไหม นานเท่าไร ช้าเท่าใด ทำได้ในช่วง
เวลานานเท่าใด ซึ่งนักปฏิบัติต้องทำจริงๆ ทำให้บ่อยๆ จึงจะเกิด
ญาณทัสสนะ เกิดมโนมยิทธิเพิ่มยิ่งขึ้น

เป็นสภาพของความมั่นคง ได้หน้อยหนึ่งเป็นขณิกะ หรือถ้า
ได้หลายขณิกะ ได้มากกว่าขณิกะก็เป็นอุปจาระ ไกลเข้าไป ไกลจะ
บรรลุแล้ว ไกลจะมั่นคง แน่นอนแล้ว จนเป็นอัปนา คือ เป็นจิต
ที่เป็นสมาธิสูงสุด สบาย แนบแน่น เป็นอัตโนมิตติ แม้จะไม่ต้องใช้
สติควบคุมก็เป็นได้เอง เป็นได้แท้ สูงส่งอย่างนั้น เป็นจิตอันยิ่ง
(สมาธิหรือมโนยิทธิ) ชั้นสูงเยี่ยม เป็นปัญญาอันยิ่ง (อริปัญญา
หรือญาณทัสสนะ) ขั้นวิชาประการที่ ๗ อันเกิดเพราะบุพเพ-
นิวาสานุสติญาณจริงๆ

เพราะฉะนั้นเราก็จะรู้ความเกิดความดับ เกิดอะไร เกิดกิเลส
ดับอะไร ดับกิเลส หหมดแล้วหรือยัง หหมดแล้ว แม้แต่เป็นๆ ยังไม่
ต้องตาย แบบนี้ไม่ต้องไปรออธิบายกันหลังตายแล้ว พวกกันไม่รู้เรื่อง
เพราะต่างคนต่างยังไม่ตาย

เราจงมาพิสูจน์ กิเลสตาย กันให้ชัดๆ กันก่อนเถิด แล้วเราจะรู้แจ้งแทงทะลุ การเวียนเกิดเวียนตาย ในเรื่องร่างกายเนื้อหนังที่แสนสงสย แสนลึกลับได้ เพราะกิเลสเป็นตัวจริงที่พาเกิดพาทาย ถัดดับกิเลสของตนในตนเองตายสนิทได้จริง ก็จะเห็นความตายสนิทได้จริงๆ แล้วผู้นี้จะรู้แจ้ง “ความเกิด” ที่เรียกว่า จุติ ก็ดี อุบัติก็ตาม ได้ชัดแจ้งแจ่มแจ้ง

จึงจะเรียกผู้รู้ยังเท่านั้นว่าเกิดจุตูปปาตญาณ หรือมีวิชาประการที่ ๘ ของพุทธศาสนา รู้แจ้งแทงทะลุเรื่อง ความเกิด-ความดับ อย่างพินสอสังขยา อย่างถูกต้องในจุดสูงสุด จะเห็นแจ้งในวิภูฏสงสารอย่างไม่ผิดเพี้ยน ไม่เป็นผู้หลงผิดที่เชื่อว่า คนเราตายชาติเดียวนี้ แล้วก็สูญไม่มีอะไรอีก (อุจเฉททิฏฐิ) และจะไม่ม่งมายในอัตตภาพ (อัตตาแห่งวิญญูณต่างๆ) จนกลายเป็นผู้ไม่รู้แม้แต่การดับสิ้นสภาพ การหมดสันตติแล้ว เลยกลายเป็นผู้หลงเลยเถิดไปจนกระทั่งแม้ขนาดสิ่งที่เรียกว่านิพพาน เรียกว่าสิ้นสภาพ สุตตนิทลงแล้ว ถึงขั้นอนุสัย อาสวะก็ยังไม่รู้จบ ยังให้ มีเกิด มีเป็น ยังมีวิญญูณเป็นอัตตา เป็นตัวเป็นตน ไปสร้างเรื่องสร้างเมืองต่อไปอีก ยังมีพุทธเกษตร มีเมืองนิพพาน มีพระอรหันต์หลังตาย มีพระพุทธเจ้ามาแสดงฤทธิ์ มาปรากฏโฉมหลอกตน หลอกชาวบ้านอยู่ ทั้งๆ ที่พระองค์ดับขันธ สิ้นทุกขันธไปสูตตนิทแล้ว (โดยเฉพาะนามขันธ) ตั้ง ๒,๕๐๐ กว่าปีก็ยังม่งมายกันอยู่ ดังนั้นก็ล้วนคือพวกสัสสตทิฏฐิที่ยังล้วนไม่เข้าใจคำว่า “อัตตา” ได้แท้ ไม่รู้จักจิตวิญญูณเกิด-ดับ

จริงนั่นเอง หรือ พวกอุจเฉททิฏฐินั้นก็เถอะ ที่หลงตนจนแม้แต่ “สัสสติวุญญาน” ของตนเอง ในตนเองแท้ๆ ยังเกิด ยังมี เป็น วัฏฏสงสารอยู่จริง ก็ไม่รู้จักของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัย-อาสวะ ดับไม่ถูก ตัณหาตัณหาชาติไม่เป็น จนประมาทเป็นผู้ต้องห้ามนิพพาน แท้ไป เพราะมิฉะทิฏฐิก็ล้วนคือยังไม่มีวิชา “จุตุปปาตญาณ” ที่ถูกแท้ เป็นพุทธธรรมนั่นเอง

ผู้ใดปฏิบัติธรรมเช่นนี้ วันเวียน สัมสมลงเป็นวิชา จนสุดท้าย วิชาเต็มรอบก็จะพ้นอวิชา เรื่องวิชานี้เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งลงไปอีก

การรู้ ความเกิดความดับ ของกิเลสในแต่ละคน พิสูจน์กัน ได้จริง หากนำมายืนยันกัน มาบอกกัน มาแจ้งกันเป็นระยะๆ ก็จะ ยืนยันกันได้ว่าแน่นอน เพียงแท้ มันคง ยังยืน ล้างได้ ละได้ เห็น อยู่เป็นปัจจุบันนั้นเทียว แม้เดี๋ยวนี้ก็พิสูจน์ได้อย่างนี้ พระพุทธเจ้า ทรงยืนยันว่า เป็นการบรรลุอย่างสะอาดล้วนส่วน แม้เดี๋ยวนี้ก็ยืนยัน ได้ จบที่จบอยู่ที่นี้ ในชาตินี้ (อิธ)

การอยู่ “เหนือโลก” ของศาสนาพุทธ คือ การที่สามารถ เอาชนะกิเลส ให้สยบอยู่ได้ จึงเรียกว่าเหนือ ว่าชนะ ชนะคือชนะ แท้ๆ นี่คือสัจธรรมของพระพุทธเจ้า

ที่สำคัญคือจะต้องรู้จิตวิญญาณแท้ รู้กิเลสจริง ลึกละเอียด สุขุม ประณีต ถูกสภาพแห่งสัจจะของมันเป็นระดับไป จนถึงสภาพ แห่ง อาสวะ อนุสัย และดับหรือประหารมันได้อย่างแท้จริง สิ้นสูญ จน

เหลือแต่จิตวิญญาณสะอาด บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว (สจิตตปริโยทปนัง) เป็นที่สุด จึงจะเรียกว่าพ้นอวิชชาสามที่สุด เป็นอสาวักขะญาณ ซึ่งเป็นวิชาประการที่ ๕ แห่งพุทธศาสนา

เราต้องพยายามที่จะเพียรพยายาม หล่อหลอม เจียนเกลตาตนเองให้เข้าไปเป็นความสะอาด ให้เป็นความบริสุทธิ์ ให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพสูง มีประโยชน์ มีค่ามาก เป็นผู้นำที่ดี มีธรรมะที่จริง มีศีลธรรมสูง แล้วจะเกิดเป็นธรรมที่ดี สอดคล้อง มีสภาพเชื่อมโยงติดต่อกัน จะเป็นฐานของบุคคลที่ดี สังคมของมนุษย์ก็จะมีขั้นตอนที่เป็นอยู่สูงได้สูงขึ้น นี่คือผลที่จะเกิดต่อมนุษยชาติ เพราะคนเราปฏิบัติธรรมตามหลักธรรม

หลักธรรมะ ๑๕ นี่เป็นหลักเดิมของพระพุทธเจ้าที่ได้นำมาอธิบายขึ้นใหม่ พยายามกระจายด้วยภาษาต่างๆ ภาษาสมัยนี้ไม่ใช่ภาษาโบราณที่คนฟังไม่รู้เรื่อง เป็นภาษาไทยร่วมสมัย ให้มีศิลปะในการใช้โวหารที่จะใช้ภาษา สื่อความหมายที่ได้ผลยิ่งขึ้นมา ผู้ปฏิบัติธรรมทุกคนจะมีในตัวเอง ถ้าสนใจเล่าเรียนแล้วจะนำมาใช้ได้ตามขั้นตอน

พยายามทำเถิด ตัวเราเองก็จะได้ผลของเรา แล้วเราก็จะได้กอบกู้ประเทศชาติหรือช่วยมนุษยชาติให้มากขึ้น มากขึ้น เป็นความดีสุดยอด ตามพระยุคลบาทของสมเด็จพระบรมศาสดา ซึ่งท่านมีโอกาสดูทุกอย่างที่จะเสพสุขเสพสมแบบโลกๆ แต่ท่านเห็นว่า

มันมิใช่แก่นสารที่สูงสุดของความเป็นมนุษย์ ท่านมาพบความเป็นยอดมนุษย์ ท่านบรรลุผลสำเร็จของความเป็นมนุษย์ที่ดี ท่านมีทิศทางที่จะเดินไปจนตลอดพระชนม์ชีพ โดยทฤษฎีและระบบที่ท่านวางไว้

การประพฤติปฏิบัตินี้เป็นความประเสริฐ เป็นความบรรลุ เป็นความสำเร็จ เป็นการประสบผลที่น่าพอใจ น่าชื่นใจ เป็นผลเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติจริงๆ ถูกต้องตามหลักตามเกณฑ์ตามความเป็นจริง เชื่อถือได้ พิสูจน์ได้ ยืนยันได้จริงอย่างมั่นคงเด็ดเดี่ยว ช่วยให้คุณได้รับความสุขดี เบา ง่าย ว่าง ปลอดโปร่งหมดความทุกข์ เป็นของจริง เข้าหาแก่นสาร เป็นความน้อยลง เจียนลง กระหม่อมกระหม่อมลง เข้าหาสาระัตถะของธรรมะ

พระพุทธองค์ท่านทรงมีธรรมแล้ว ท่านเชื่อในธรรม

ธัมโม หเว รักษติ ธัมมจาริ

“ธรรมจะอุดหนุน เกื้อกูล เลี้ยง รักษา บำรุง ผู้มีพละเป็นธรรม หรือผู้ประพฤติตามธรรมแท้ๆ จริงๆ”

...

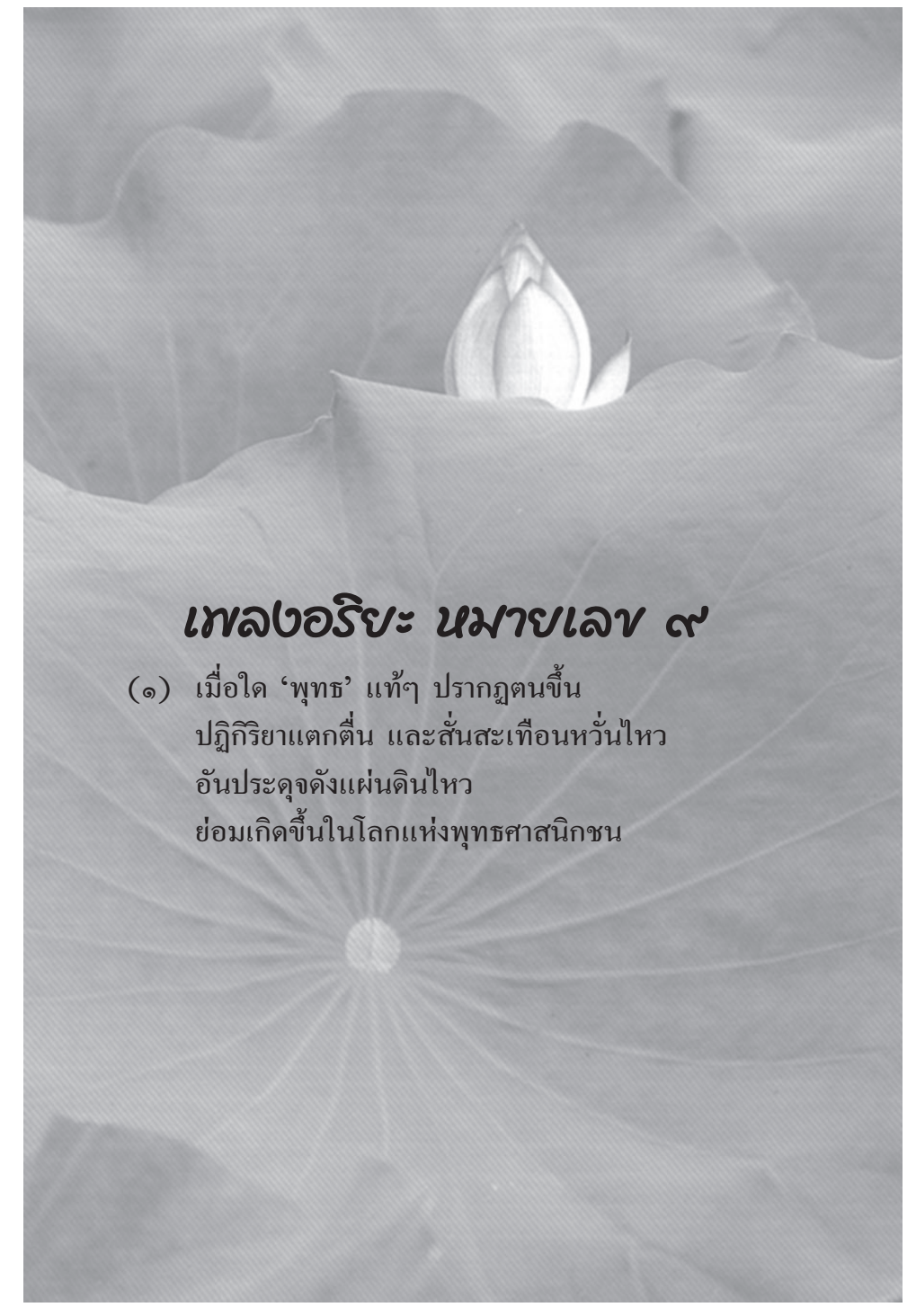

โอ ! 'ความแตกแยก' อันแสนประเสริฐ
เป็น สุธธิตัจจะ ได้เกิดขึ้นแล้วหนอ !!

เจริญชีพด้วยการก้าว ๙๓

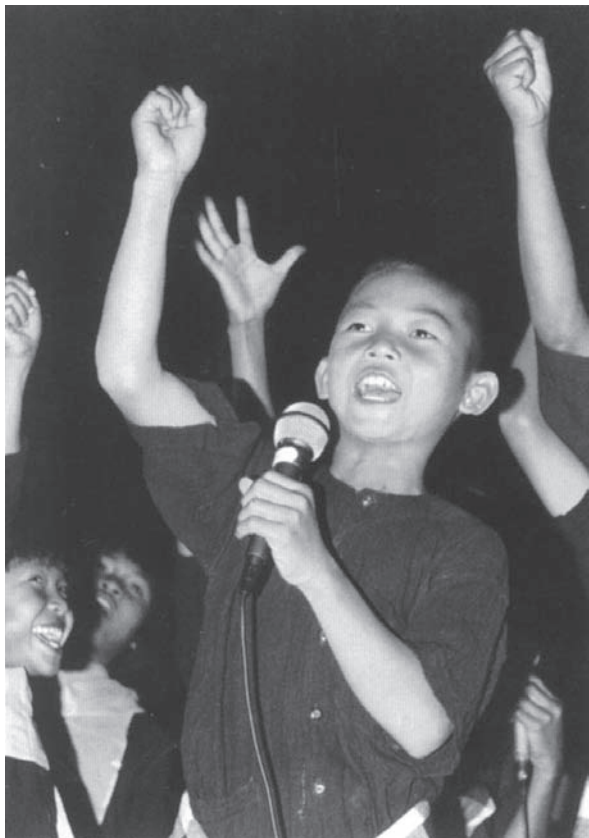
**และ ดำเนินไปอยู่
ด้วยประการฉะนี้...**

เพลงอธิษฐาน หมายเลข ๙

- (๑) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ ปรากฏตนขึ้น
ปฏิบัติยาแตกตื่น และสิ้นสะเทือนหวั่นไหว
อันประดุจดั่งแผ่นดินไหว
ย่อมเกิดขึ้นในโลกแห่งพุทธศาสนิกชน

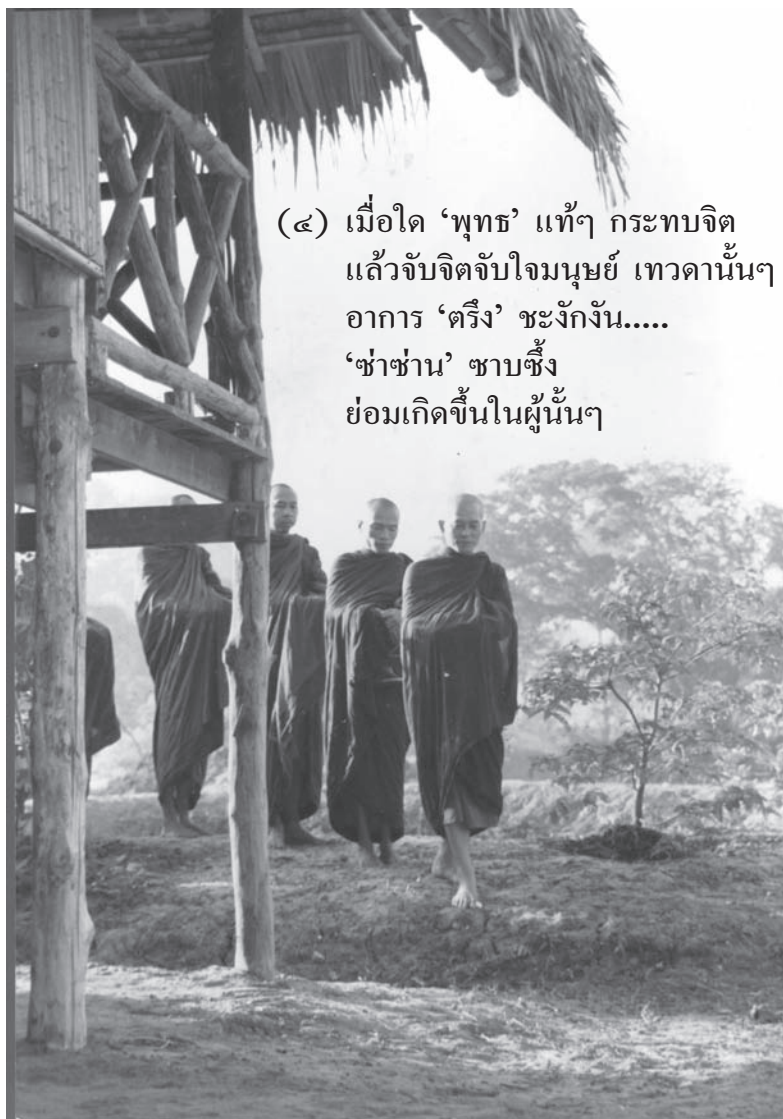
(๒) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ
ได้ประกาศก้อง องอาจล้ำขึ้น
ปฏิบัติยาแตกตื่น และสันตะเทือนหวั่นไหว
อันประจูดังแผ่นดินไหว
ย่อมเกิดขึ้นในโลกแห่งพุทธศาสนิกชน

(๓) เมื่อใด ‘พุทธ’ แสดงปาฏิหาริย์แท้ๆ ขึ้น
ปฏิภริยาแตกตื่น และสั่นสะเทือนหวั่นไหว
อันประจักษ์ดังแผ่นดินไหว
ย่อมเกิดขึ้นในโลกแห่งพุทธศาสนิกชน

เจริญชีพด้วยการก้าว ๙๗

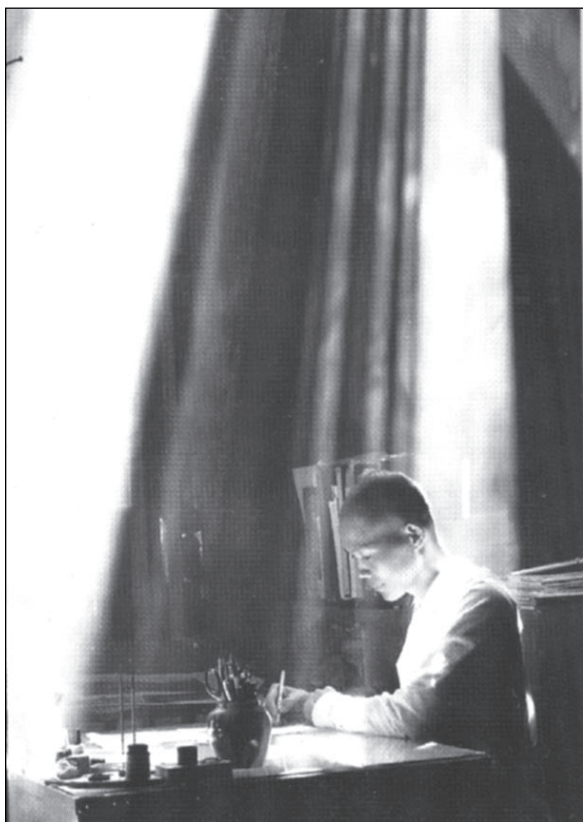
(๔) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ กระทบจิต
แล้วจับจิตจับใจมนุษย์ เทวดานั้นๆ
อาการ ‘ตริ้ง’ ชะงักงัน.....
‘ซ่าซ่าน’ ซาบซึ้ง
ย่อมเกิดขึ้นในผู้นั้นๆ

(๕) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ กระทบจิต
แล้วบาดจิตบาดใจมนุษย์ มาร ชักษ์
อาการ ‘ฉงน’ ร้อนร่า.....
‘ดิน’ ดาลเดือด ทูรณทุราย
ย่อมเกิดขึ้นในผู้นั้นๆ

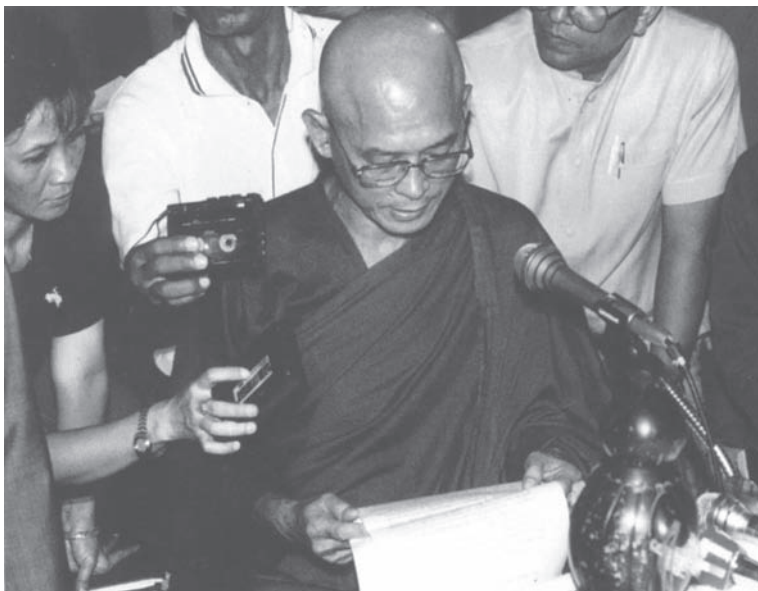

เจริญชีพด้วยการก้าว ๙๙

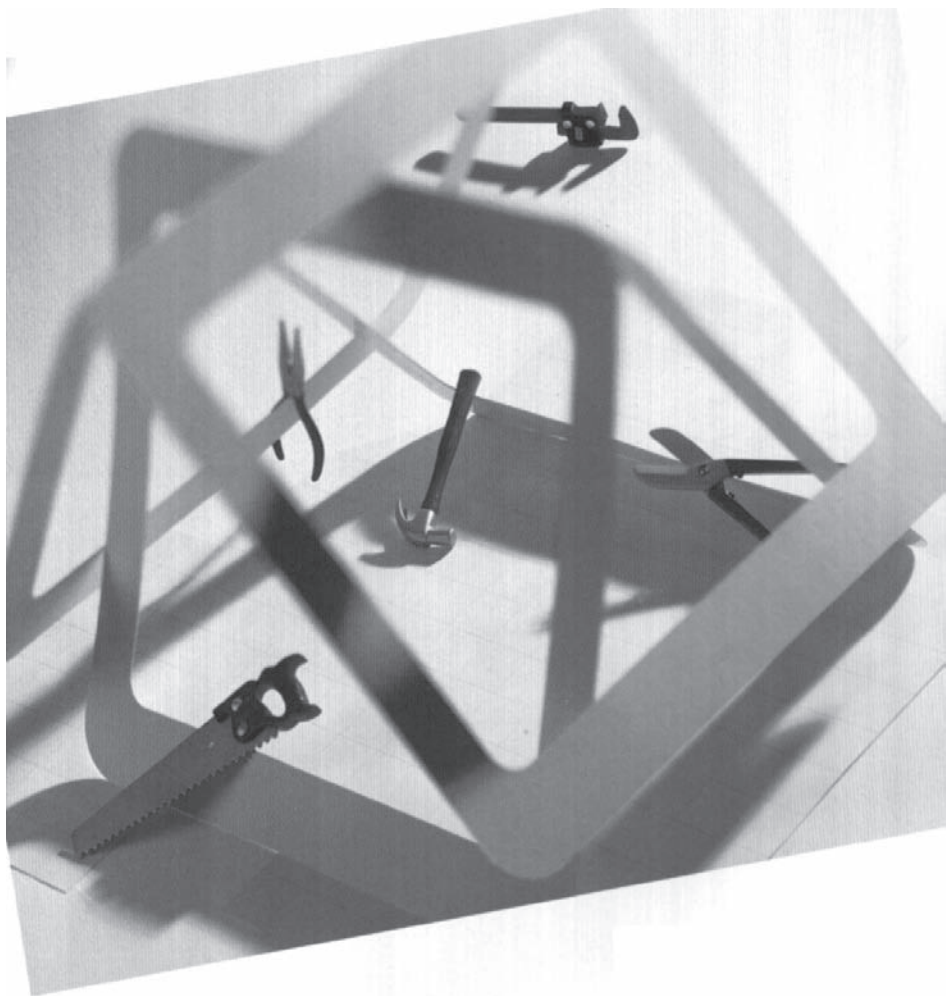
(๖) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ กระทบจิต
แล้วฝ่าแตกแบ่ง ‘ขาวกับดำ’ ออกจากกันได้
ไปจนกระทั่ง แม้แต่...
แยก ‘สะอาดกับรู้สึต่างที่ซ่อนแฝง’ ออกจากกันได้
ย่อมเกิดสุขสันติขึ้นในผู้นั้นๆ และในโลกแล้ว

๑๐๐ เจริญชีพด้วยการก้าว

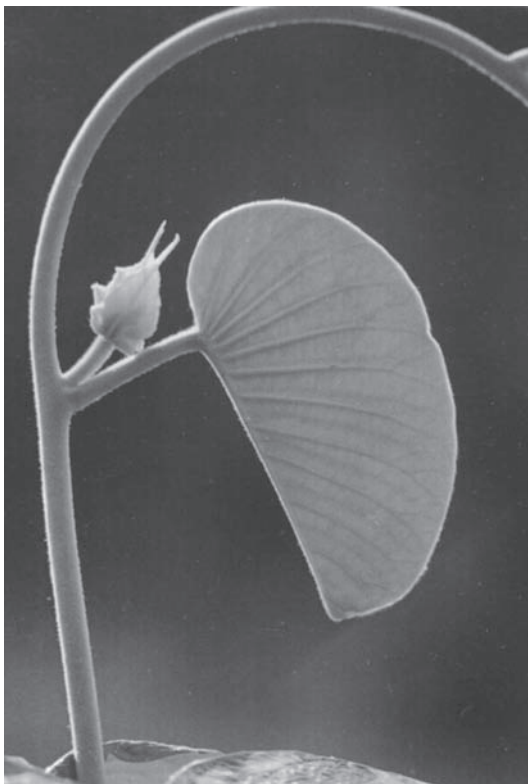

(๓) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ กระทบจิต
แล้วแตกแยก ‘ธรรมกับอธรรม’ ออกซัดแท้
‘ความแตกแยก’ อันถึงสัจธรรมสุดท้าย
ย่อมเกิดจริง เป็นจริง

(๘) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ
กำลังทำการผ่าตัด ผ่าแตก ผ่าแยกอยู่
ปฏิกิริยาแตกตื่น และสั่นสะเทือนหวั่นไหว
อันประจูดังแผ่นดินไหว
ย่อมเกิดขึ้นในโลกแห่งพุทธศาสนิกชน

(๕) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ เกิดได้เต็มตัว
และยืนได้เต็มรูปแข็งแรง
อาการ ‘โตเร็ว’ อย่างน่าฉงน
‘เปล่งปลั่ง’ แตกเนื้อแยกนวล
ย่อมเกิดขึ้นในโลกแห่งมนุษย์
เทวดา ทัวจักรวาล

(๑๐) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ เกิดแล้วสมบุรณ์
ปฏิกิริยา เบิกบานแจ่มใส-รู้-ตื่น
อันประจักษ์แจ้งแผ่นดินสงบ สันติ ร่าเริง
ย่อมเกิดขึ้นในโลกแห่งมนุษยชาติ

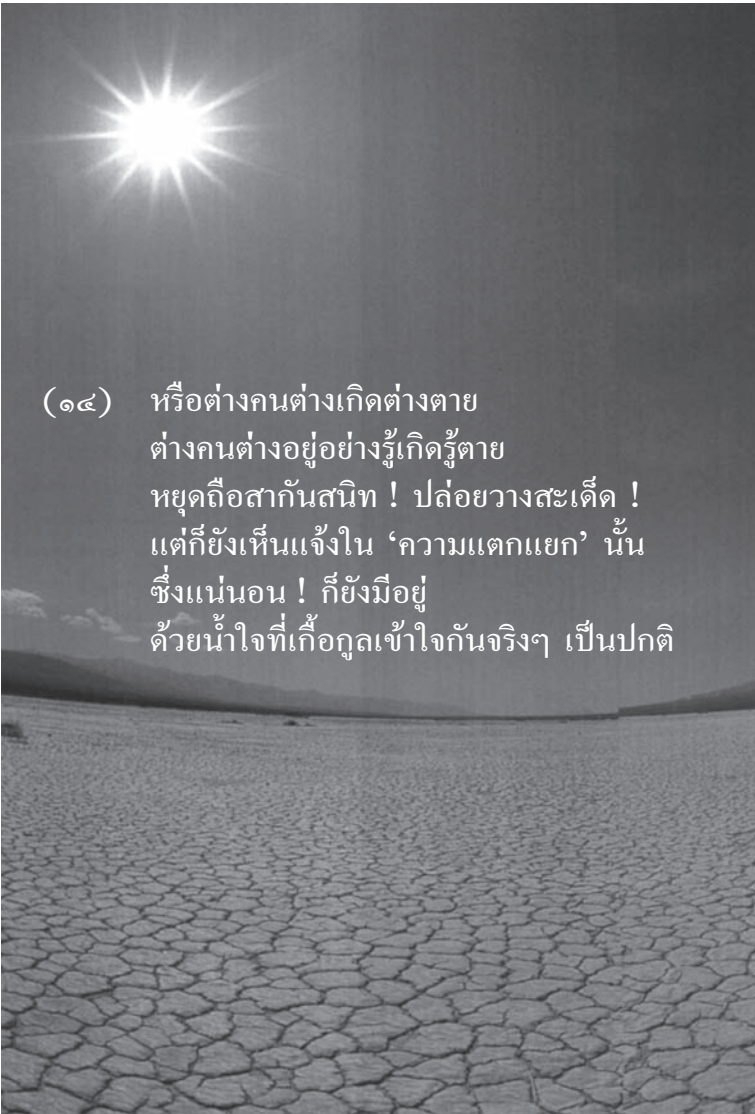
(๑๑) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ แฝงบุญฤทธิ์อยู่ในชนกลุ่มใดๆ
ความ ‘แตก’ ต่าง จะ ‘แยก’ ให้เห็นได้
ว่า ‘แตกแยก’ จากชนกลุ่มที่มีแต่บาปนั้นๆ
ย่อมเกิด ‘ความแตกแยก’
อันแสนประเสริฐขึ้นแล้วหนอ !

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๐๕

- (๑๒) เมื่อใด ‘ศาสนิกชน’ ไດ
รู้ยิ่งใน ‘เกิด’ ไม่หลงใหลกับความ ‘เกิด’
และรู้ยิ่งใน ‘ตาย’ ดับสนิท
ทั้งทำ ‘ตาย’ ดับสนิทเองได้ในตนจริง
ย่อมรู้เห็นจะแจ้งในความ ‘แตก’ ต่าง
‘แยก’ ได้ชัดเจน
- (๑๓) และอีกทั้งยังสามารถจับความ ‘เกิด’
และความ ‘ตาย’
ที่เป็น ‘ความแตกแยก’ กันแล้วจริงนั้น
มาใช้ร่วมกัน มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้
อย่างราบรื่นเรียบร้อยสันติ
โคจรอยู่ในมหาจักรวาลเดียวกัน

A black and white photograph of a dry, cracked landscape under a bright sun. The sun is in the upper left, creating a starburst effect. The ground is covered in a dense pattern of polygonal cracks, suggesting extreme dryness. In the background, there are low, dark hills or mountains under a clear sky.

(๑๔) หรือต่างคนต่างเกิดต่างตาย
ต่างคนต่างอยู่อย่างรู้เกิดรู้ตาย
หยุดถือสากันสนิท ! ปล่อยว้างสะเด็ด !
แต่ก็ยังเห็นแจ้งใน ‘ความแตกแยก’ นั้น
ซึ่งแน่นอน ! ก็ยังมีอยู่
ด้วยน้ำใจที่เกื้อกูลเข้าใจกันจริงๆ เป็นปกติ

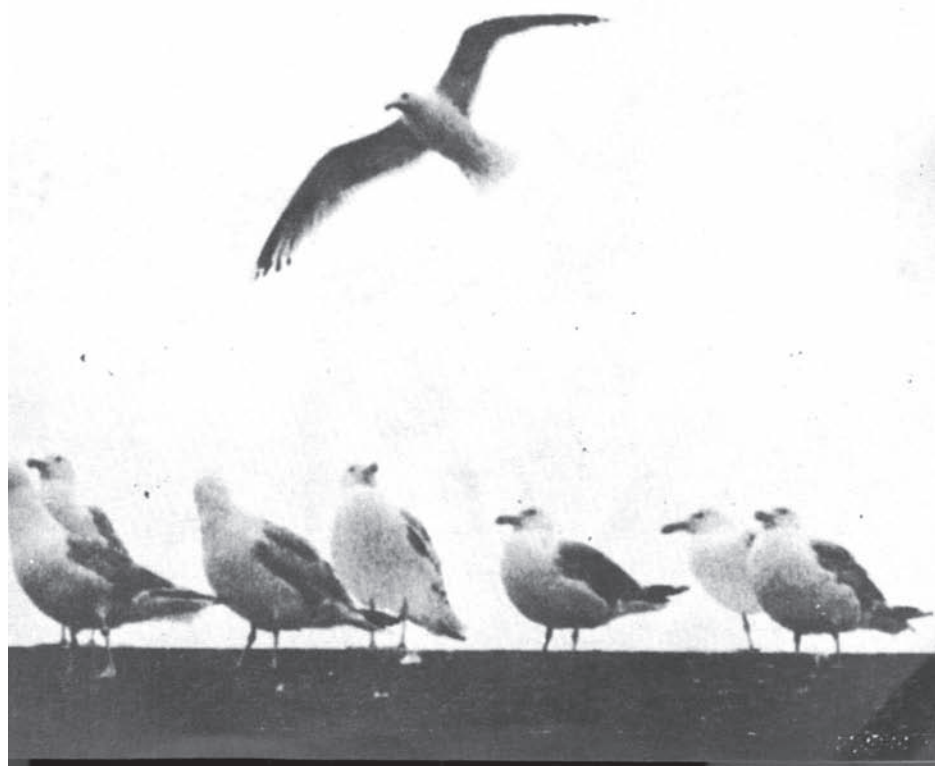
(๑๕) เมื่อใด ‘พุทธ’ แท้ๆ ใด เป็น ‘พุทธ’ แน่แล้วจริง
เมื่อนั้น ก็จะเห็นแจ้ง ‘ความแตกแยก’
ทั้งที่เป็นความแตกแยก ทั้งที่เป็นเอกภาพ
โอ ! ‘ความแตกแยก’ อันแสนประเสริฐ
เป็นสุทธิตัจจะ
ได้เกิดขึ้นแล้ว
และดำเนินไปอยู่ด้วยประการฉะนี้

‘สัมมาสัมพุทธสาวก’
๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๒

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๐๙

ฟ้าตก=ฝนน้อย
ฝนตก=ฟ้ามืด
(คนมีขี้)

คุณตา “พรหมสุรินทร์
พรหมวงศานนท์”

คุณยาย “ประภาวดี”
จากตระกูล “จำปาแพง”

▲ ท่านผู้ให้กำเนิดคุณแม่บุญโฮม

คุณพ่อบุญเจย
พ.ศ. ๒๔๙๓

พ่อท่านในคราบลูกเสือ
พ.ศ. ๒๔๘๔

คุณแม่บุญโฮม
พ.ศ. ๒๔๙๒

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๑๑

สัจจะแห่งชีวิต

ของ

พระโพธิรักษ์

(โดยสังเขป)

ชื่อเดิม	“มงคล รักพงษ์” ชื่อเล่น “แป๊ะค”
ชื่อใหม่	เปลี่ยนชื่อเป็น “รัก รักพงษ์”
วันเกิด	ขณะศึกษาอยู่ที่โรงเรียนเพาะช่าง ปี ๕ วันอังคารที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๗ ปีจอ
เวลาตกฟาก	ขณะพระสงฆ์กำลังกลับจากบิณฑบาต
บิดาจริง	นายทองสุข แซ่โง้ว (ถึงแก่กรรมตั้งแต่พ่อท่านอายุไม่ถึงขวบ)
บิดาเลี้ยง	สิบโทบุญเฉย รักพงษ์ (ถึงแก่กรรม พ.ศ. ๒๕๑๒)
มารดา	นางบุญโฮม (พรหมพิทักษ์) รักพงษ์ (ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘)
แผ่นดินเกิด	จังหวัดศรีสะเกษ แต่อาศัยไต่เพียงไม่กี่ปี
ภูมิลำเนาเดิม	จังหวัดอุบลราชธานี รกรากดั้งเดิม ปู่ ย่า ตา ทวด เหล้ากอ อยู่ที่อำเภอพิบูลมังสาหาร โดยพื้นเพเดิม จึงเป็นชาวอุบลราชธานี

ภาพนี้ถ่ายเมื่อ ๑๐ พ.ค. ๒๔๘๕
 น้องคนที่ ๒ กิ่งรัก (แอ้ว) รักพงษ์
 คนกลางนั้น คือ พ่อท่าน
 พี่ใหญ่ของน้องทั้ง ๖
 น้องคนที่ ๑ ซาติ (ป้อม) รักพงษ์

พ่อท่านและน้องๆ เมื่อ ๒๗ ส.ค. ๒๔๙๕ ปีมะโรง
 ท่านกำลังเขย่าหัว ด.ช.ดำว ด.ช.ฟ้า กับ ด.ญ. บัวบูชา พวกกันหัวเราะ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๑๓

น้อง น้อง

ท่านเป็นบุตรชายคนเดียวของ คุณพ่อทองสุข และเป็นพี่ชายคนโตของน้องๆ ร่วมมารดาเดียวกัน ๕ คน ถึงแก่กรรมตั้งแต่วัยเด็ก ๓ คน เหลืออยู่เวลานี้ (พ.ศ. ๒๕๒๕) รวม ๖ คน คือ

๑. นายชาติ รักพงษ์ ชื่อเล่นว่า “ป้อม” เดิมบวชเป็นพระภิกษุชาวอโศก ฉายา “พระฐานพุทธโธ” บัดนี้ได้พ้นสภาพจากความ เป็น “นักบวชชาวอโศก” ไปแล้ว

๒. นางกิงรัก ต้นตระกูล (รักพงษ์) ชื่อเล่นว่า “แอ้ว”

การศึกษา - โรงเรียนพยาบาล โรงพยาบาลหญิง
(ปัจจุบันชื่อ วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ)

อาชีพ - พยาบาล โรงพยาบาลเด็ก ราชวิถี

๓. นางบัวบุชา ชื่อตรง (รักพงษ์) ชื่อเล่นว่า “แอ๊ด”

การศึกษา - ครุศาสตรบัณฑิต อักษรศาสตรบัณฑิต และ
ครุศาสตรมหาบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาชีพ - อาจารย์กองฝึกอบรมการสื่อสารแห่งประเทศไทย

๔. นายฟ้า รักพงษ์ ชื่อเล่นว่า “ต๋อน”

การศึกษา - วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จากสหรัฐอเมริกา

อาชีพ - วิศวกร ขณะนี้ทำงานอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

๑๑๔ เจริญชีพด้วยการก้าว

๕. นางนิตยา ศิรินาวิน (เจริญศรี ซึ่งเป็นนามสกุลของอา
ผู้ขอไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม)

ชื่อเล่นว่า “อิว” และ “ติ่ม”

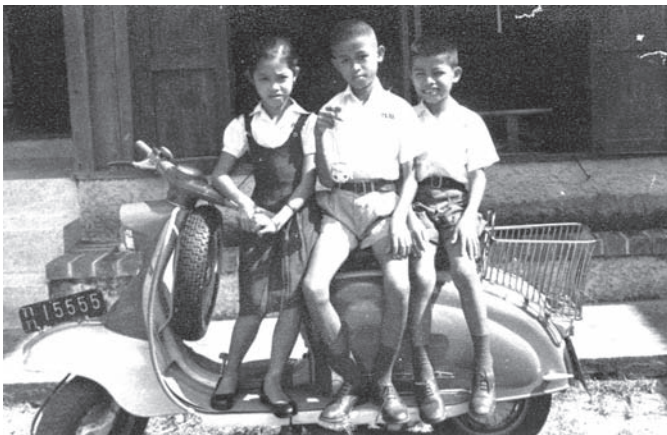
การศึกษา - วิทยาลัยเกริก

อาชีพ - พนักงานรัฐวิสาหกิจ การไฟฟ้าวัดเลียบ

๖. นายด้าว รักพงษ์ ชื่อเล่นว่า “แต้ม”

การศึกษา - การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) วิทยาลัยศรีนครินทร์-
วิโรฒประสานมิตร ซึ่งปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร์วิโรฒ (ประสานมิตร)

อาชีพ - เคยทำงานอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

น้องคนที่ ๕ นิตยา (อิว) เจริญศรี ไม่ได้ใช้ “รักพงษ์” แต่เป็นลูกแม่จริงๆ
น้องคนที่ ๔ พ้า (ต๋อน) รักพงษ์ น้องคนที่ ๖ ด้าว (แต้ม) รักพงษ์

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๑๕

ท่านคือตัวน้อยกว่าเพื่อน อายุ ๔ ขวบ ที่เห็นยืนพุงป่อง
ดูเขาเก็บอัฐิคุนตา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๘๑

ตากบาตรวันปีใหม่ ๑ มกราคม ๒๔๘๒
คุนป้าอุ้มน้องแต้ว ท่านใส่ชุดขาว ยืนอยู่หน้าคุนป้า

๑๑๖ เจริญชีพด้วยการก้าว

ถ่ายเมื่อ ๓๐ มกราคม ๒๔๘๒ มีใครต่อใครบ้าง ท่านจำไม่ได้
 จำได้แต่...คุณป้าคือคนที่อุ้ม “น้องตัว” อยู่บนตัก
 ส่วนท่านนั้นยังตัวน้อย ใส่ชุดขาว นั่งเห็นขยายาวๆ สองขาขัด

คุณยาย(ประภาวดี) และคุณลุง
 (น.พ.สุรินทร์) คือผู้ที่นั่งอยู่กับ
 พ่อท่านในรูปแบบนี้ ท่านมีพี่ชาย ๔
 พี่สาว ๑ น้องชาย ๑ และน้องสาว
 สดุดทองอีก ๑ ซึ่งก็คือ... “คุณแม่
 บุญโฮม” ของพ่อท่าน

(ภาพ... พ.ศ. ๒๔๘๒)

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๑๗

คุณพ่อ-คุณแม่

ต้องจากออกพ่อแม่
มารวมอยู่กับ“คุณลุง” (ภาพ ๒๔๘๑)
(นั่งหน้า-คนกลาง)

หัดเลี้ยงน้อง ป้อนข้าว
น้องมาแต่ตัวน้อยๆ ยืนถือ
จานข้าวแน่นเหละท่าน นั่งหน้า
นั้น “น้องเต๋ว” (ประยงค์)
ลูกสาวคนโตของคุณลุง นั่ง
หลังนั้น “น้องตี๋” (จุมพล)
เป็นพี่ชายใหญ่คนเดียวของ
น้องสาว ทั้ง ๗

วัยเยาว์

เมื่อวัยเยาว์ คุณลุง (นายแพทย์สุรินทร์ พรหมพิทักษ์) ขอไปเลี้ยง ต้องย้ายที่อยู่ตามคุณลุง ซึ่งเป็นนายแพทย์ประจำจังหวัดอยู่หลายจังหวัด จนกระทั่งเกิดสงครามอินโดจีน (ขณะเรียนชั้นประถมปีที่ ๒) คุณลุงจึงส่งกลับมาให้คุณแม่ที่ จ.ศรีสะเกษ เมื่ออายุ ๓ ขวบ คุณแม่ก็พาอพยพจาก จ.ศรีสะเกษ มาอยู่ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

สมัยเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๑ (อายุประมาณ ๘-๙ ขวบ) คุณแม่ส่งท่านไปอยู่บ้านคนรู้จัก เพื่อฝึกให้ต่อสู้กับความยากลำบาก ท่านจึงถูกใช้งานหนักยิ่งกว่าคนรับใช้ แม้จะแสนขมขื่นใจถึงขนาดร้องไห้หรือบางทีก็หนีกลับไปบ้านก็ตาม แต่ความยากลำบากก็ฝึกให้ท่านอดทน แข็งแกร่ง และอดขยัน

ท่านชอบขายของ ชอบหารายได้ด้วยตนเองตั้งแต่ยังเด็กๆ และไม่เคยคิดน้อยใจ หรือรู้สึกต่ำต้อยถือตัวที่ต้องทำงาน แต่กลับภาคภูมิใจในงานที่ได้ทำ ท่านจึงขยันและรับทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะเข็นถ่านขาย หาบขนมถ้วยขาย หาบห่อหมกขาย ขายไอศกรีมแท่ง หรือแม้แต่เป็นกุ๊ลิแบกของก็ยังเคย ทั้งๆ ที่ทางบ้านฐานะดี มีร้านค้า โรงงานเย็บผ้า

เมื่อเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ เวลาที่ว่างจากการเรียนก็ทำงานเร่ขายหนังสือ เป็นเด็กส่งหนังสือพิมพ์

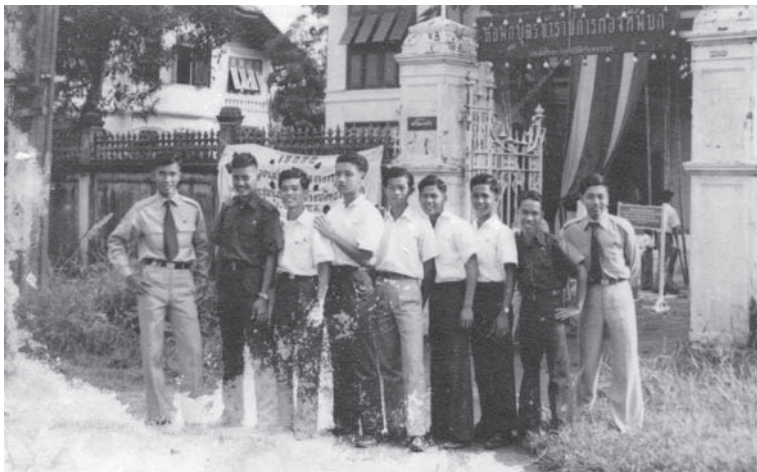

▲ พ่อท่านกำลังรับรางวัล

“รางวัลนักเรียนดีเยี่ยมพิเศษของหอพักบุตร ทบ.”

จาก จอมพลผืน ชูณหวั่น เมื่อ ๑ ม.ค. ๒๔๙๙

▼ กับเพื่อนๆ ร่วมหอพัก

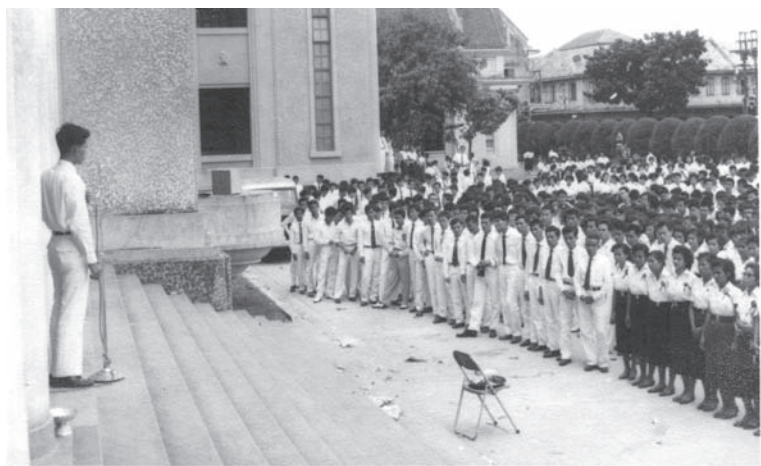

๑๒๐ เจริญชีพด้วยการก้าว

▲ ฟอทานกับภาพที่เป็นฝีมือของท่าน ในปีแรกที่ ร.ร.เพาะช่าง
ถ่ายเมื่อ ๑ ก.พ. ๒๔๙๗

▼ ประธานนักเรียน พ.ศ.๒๕๐๐

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๒๑

วัยเรียน

เรียนอยู่หลายโรงเรียน เพราะวิถีชีวิตต้องโยกย้ายอยู่เป็นนิสิตสถานที่เรียนหลังสุด คือ ร.ร.เพาะช่าง (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง) ได้ประกาศนียบัตรประโยควิชาชีพชั้นสูง วิชาศิลป

เนื่องจากท่านไปเสียเวลาเรียน ม.๓-ม.๘ (ตก ม.๘) แผนกวิทยาศาสตร์ที่ ร.ร.สีตบุตรบำรุง ถึง ๓ ปี ซึ่งไม่ต้องกับอุปนิสัยและใจรัก แต่เรียนเพราะตามประสงค์ของคุณแม่ที่อยากให้ท่านเป็นนายแพทย์

เมื่อท่านมีความสามารถเป็นพิเศษ ชอบ และใจรักในทางศิลปะมาก จึงหันเหทิศการศึกษามาเรียนที่ ร.ร.เพาะช่าง เลยกลายเป็นนักเรียนโคงที่สุดในชั้น (เพราะคนอื่นจบ ม.๖ ก็มาเรียนต่อ) เป็น “พี่แป๊ะ” ของน้องๆ ร่วมสถาบันเดียวกัน แต่ก็มีคุณสมบัติเชื่อกับเพื่อนร่วมเรียนเป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นคนไม่ถือตัว ขนาดปักเสื้อให้เพื่อนนักเรียนหญิงก็ยังเคย ด้วยมีฝีมือในการปัก ชุน ปะ ขนาดผู้หญิงต้องอายเทียวแหละ

วัยเรียน ท่านก็เป็นนักเรียนหอพักบุตรข้าราชการทหารบกที่ดีเด่นพิเศษ ได้รับรางวัลความประพฤติดีเยี่ยม อีกทั้งการเรียนก็อยู่ในระดับดีตลอด สอบได้ที่ ๑ บ่อยครั้ง

นอกจากการเป็นนักเรียนดีเด่น ควบคู่ไปกับการหารายได้พิเศษ (ส่ง น.ส.พ.และอื่นๆ) ท่านยังเป็นนักทำกิจกรรม ที่มีบทบาทสร้างชื่อเสียงให้แก่ ร.ร.เพาะช่าง อีกด้วย จึงเป็นที่ยอมรับในตำแหน่ง หัวหน้าชั้น และประธานงานอาสาสมัครสัมพันธ์

และ...นับแต่ “เพาะช่าง” ก่อตั้งมา ๕๐ ปีเศษๆ ประธานนักเรียนเก่าก่อนก็ได้รับการแต่งตั้งจากอาจารย์ ท่านในฐานะของ หัวหน้าชั้นปีที่ ๕ เป็นผู้เสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบ การเลือกประธานใหม่ โดยใช้ระบบการออกเสียงเลือกตั้งลงคะแนน จากนักเรียนปีที่ ๒-๕ และท่านก็คือ ผู้ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้ง มากที่สุด ท่านได้รับเลือกตั้งให้เป็น “ประธานนักเรียน” ในรูปแบบ ของระบอบประชาธิปไตยเป็นคนแรก

เพื่อน เพื่อน

ท่านชอบมีเพื่อนมากๆ มีบัญชีรายชื่อเพื่อนร่วมรุ่น ม.๖ ม.๘ เพาะช่าง ท่านสังสรรค์ไว้ทุกรุ่น แล้วชอบจ่ายเอง ทำหนังสือรุ่นก็รับเหมาทำเอง

จากหนังสือ พบกัน...พบกัน...พบกันๆ ๗ ๗ “วันวิจิตร” เมษายน ๒๕๐๘ ข้อเขียนของท่านใน “ผ่าหัวใจออกมาให้เพื่อนดู” มีตอนหนึ่งว่า

“....สิ่งที่ผมบอกคุณ คุณอาจไม่เชื่อ ก็คือ ขอให้ผมมีเพื่อนมากๆ เอะ และอย่าให้เขาลืมผม แม้เขาจะนึกว่าหรือรู้สึกว่าเขาไม่ได้ช่วยผมก็ตาม แต่ความเป็นเพื่อนนั้นแหละ เขาได้ช่วยผมแล้ว ซึ่งบางทีทางกายหรือทางวัตถุ เราจะมองไม่เห็นเลยว่ามีการช่วย แต่ทางใจ เขาได้ช่วยผมแล้ว

คุณเชื่อไหมล่ะว่า ใจหรือจิตมีพลัง !”

อุปนิสัย

สุภาพ (คำว่า ญ-มึง แม้กับเพื่อนสนิทก็ไม่พูด) ใจดี เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล ผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือขาดแคลนเสมอๆ

ละเอียด สุขุม ประณีต เห็นประโยชน์แม้ในสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งผู้อื่นมองข้ามหรือละเลย

๑๒๔ เจริญชีพด้วยการก้าว

ขยัน มานะ บากบั่น พากเพียร อดทน อดออม ไม่ปล่อย
วันเวลาให้ผ่านไปอย่างว่างๆ ไร้คุณค่า

และ... ต่อไปนี่คือบันทึกสั้นๆ ที่กลั่นออกมาจากใจ แล้วถูก
บันทึกไว้หลังรูปภาพที่ถ่ายด้วยฝีมือของท่านเอง โดยให้ชื่อว่า...

“โรยแรง”

เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๖

“ตะวันก็จวนเจียนจะลับฟ้า...

แต่งานข้ายังมีสิ้นเสร็จเลย...

ชีวิตยังหวังที่จะอยู่...

ข้าก็ต้องต่อสู้ และดิ้นรนทุกวิถีที่จะซุชีพตนอยู่ได้

แสนเมื่อยก็ต้องทน

หมองหม่นก็จำทำ เหนื่อยหนักนักก็พักเสียดักหน่อย

แล้วจึงค่อยทำต่อไป...

และต่อไป...ตราบชีวิตจักดับ !”

“สู่จุดหมาย” เมื่อ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘

“...เห็นรำไร ณ เบื้องหน้าโน้น !

...แม้จะรู้สึว่าไกลแสนไกล และ

อุดมไปด้วยอุปสรรคต่างๆ จนแทบจะสิ้นกำลังใจ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๒๕

แต่...อย่า ! ...อย่าเพิ่งท้อ
พยายามตั้งใจ และดวงใจให้แน่วแน่
มุง ! มุง !
สักวันหนึ่งหรอก ก็จะลุดุดที่ปอง
และเมื่อนั้น เราก็จะเป็นผู้ชนะ
เส้นทางที่มีแต่อุปสรรคนานา
ก็จะรู้สึกว่า มันทะลุปรุโปร่งแล้ว
และลาดเรียบประคองดังทางที่เห็น ณ บัดนี้ ฉะนั้น”

ส่งหนังสือพิมพ์ “ขณะปฏิบัติงานเพื่อช่วยตัวเองในช่วงชีวิตระยะหนึ่ง”
สมศักดิ์ อินทรกำแหง...ถ่ายภาพ ๓๑ ธ.ค.๒๕๔๘

▲ พ่อท่านกับพ่อนุญเคย และน้องๆ

▼ กับน้อง (บ๊อม) ๘ ก.ค.๒๕๕๗

◀ ยินดีกับน้อง (ก๊ิงรัก) ๓๑ มี.ค.๒๕๐๒
ท่านเคยกล่าวกับน้องๆ ว่า “พี่ไม่ได้เรียนมากนัก
น้องอยากเรียน เชิญเรียน ใครอยากเรียน
พี่ส่งเอง”

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๒๗

พ่อท่านกับพ่อ-แม่ น้องแต่ม น้องแอ้ว ที่หลังบ้าน
๙ มีนาคม ๒๕๔๘

ความสัมพันธ์ต่อครอบครัว

เมื่อคุณแม่ถึงแก่กรรม ท่านเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูส่งเสียให้การศึกษาน้องๆ ทุกคนเป็นอย่างดี ท่านจึงเปรียบเสมือนพ่อ-แม่-พี่-เพื่อนที่ดีของน้องๆ น้องทุกคนให้ความรักเคารพนับถือในตัวท่านมาก ถึงกับกล่าวกันว่า “พ่อแม่บางคนยังไม่เลี้ยงลูกดีอย่างที่พี่แป๊ะเลี้ยงน้อง”

๑๒๘ เจริญชีพด้วยการก้าว

วงการมายา

เพราะเรียนไปทำงานไป และได้ชอกแซกช่วยงานอยู่กับ ชมรมหนังสือพิมพ์ “เศรษฐสาร” ของเด็กๆ จึงเป็น “พี่รัก” ของน้องๆ ในชมรม ได้แสดงความสามารถในการแต่งเพลง “เศรษฐวอลซ์” ให้เป็นเพลงประจำชมรม

เพราะความสามารถและปราชญ์เปรียวจนเป็นที่ยอมรับพอสมควรนั่นเอง จึงได้รับการชักนำเข้าสู่วงการโทรทัศน์ ตอนแรกนั้นผู้จัดก็ไม่เชื่อมือ ให้เป็นแค่ผู้ช่วยโฆษก

รายการแรกที่ทำ คือ “คนเก่งรุ่นจิ๋ว” เมื่อได้ลองเป็นโฆษกบวกกับท่วงทีลีลาอันมีชีวิตชีวา ไม่ซ้ำแบบใคร วันรุ่งขึ้นก็ได้รับคำชมคำเชียร์จากคอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์ “ไทรายวัน” จึงได้เป็นโฆษก ก็ได้อาศัยทำงานนี้เรื่อยมา

จนกระทั่งเรียนจบเพาะช่าง (พ.ศ.๒๕๐๑) ก็สมัครทำงานโทรทัศน์เป็นงานอาชีพประจำ รายการอื่นๆ ก็เริ่มทยอยตามมา ทั้งรายการเด็ก รายการศึกษา รายการทางวิชาการ เช่น นักกีฬาน้อย, สวนอักษร, วาดเขียน, ภาษาศิลป์, ยี่สารวิทยา, พุทธศาสนา, สารนิเทศทางอากาศ, ภาษาอังกฤษ, ตื่นหมากรากไม้, สิ่งสารสัตว์, ชิงแชมป์นักร้อง “แมวมอง”, ขวัญดาว ฯลฯ

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๒๙

นอกจากการเป็นโฆษกโทรทัศน์ นักจัดรายการโทรทัศน์แล้ว ท่านยังเป็นผู้กำกับด้านการแสดง กำกับเวที รวมถึงการเป็นนักแสดงละครโทรทัศน์และละครวิทยุด้วย

เรื่องความสามารถในการละครนั้น ท่านมีและท่านเป็นอยู่แล้ว ตั้งแต่สมัยยังเรียนอยู่ ร.ร.เพาะช่าง ท่านเคยทั้งแสดงทั้งเขียน ทั้งกำกับ เคยจัดทำละครร้องทั้งเรื่อง (Musical play) เรื่อง “เหลื่อมมาแต่อดีต” ซึ่งท่านเป็นผู้แต่งทั้งเรื่อง แต่งทั้งเพลง ประดิษฐ์คิดทำทางลีลาเอง ฝึกหัดซ้อมเอง แม้แต่แต่งหน้าแต่งตัวให้ผู้แสดงก็ยังคงต้องแต่งเอง นับว่าท่านเป็นผู้รังสรรค์งานอย่างแท้จริงผู้หนึ่ง

เมื่อคราวทำ (Musical play) เรื่อง “เหลื่อมมาแต่อดีต”

๑๓๐ เจริญชีพด้วยการก้าว

เริ่มงานโทรทัศน์ด้วยรายการเด็ก “คนเก่งรุ่นจิ๋ว” เดิมเป็นแค่ผู้ช่วย แต่พอเสียงให้เป็นพิธีกร ปรากฏว่ามีชีวิตชีวาได้ เลยได้แสดงสมรรถภาพ

เมื่อรับเป็นงานประจำ รายการอื่นๆ ก็ทยอยตามมา ทั้งรายการเด็ก รายการศึกษา รายการวิชาการ รวมถึงรายการบันเทิงอีกด้วย

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๓๑

อยู่ทั่วก็ได้แสดงฝีมือพอสมควร นี่เป็น ‘ลุงนวด’ แสดงนำเด่นคนเดียว

นี่ถึงงานทั่ว เป็นผู้กำกับบท ทำกับเวที ก็ทำกันปานนี้

๑๓๒ เจริญชีพด้วยการก้าว

งาน งาน งาน

ไม่เพียงแต่เฉพาะงาน “โทรทัศน์” ที่ทำเป็นงานอาชีพประจำเท่านั้น ท่านยังหางานพิเศษทำอีกหลายอย่าง แต่งเพลง งาน ประพันธ์ เป็นคอลัมนิสต์ตามวารสาร ออกวารสาร “ขวัญดาว” ทำหนังสือ “ดารารภาพ” งานวิทยุ รวมทั้งการเป็นครูพิเศษสอน ศิลปะตามโรงเรียนต่างๆ เช่น ร.ร.เบญจมาภราชลัย ร.ร.สตรีวิทยา ร.ร.สตรีประชากร ร.ร.อนุบาลปทุมวัน ฯลฯ ทั้งสอนฟรี และได้เงิน ทำทั้งนั้น ช่วงท้ายของการเป็นครูก็หันมาสอนวิชาจริยธรรมเป็นหลัก

ชีวิตในช่วงนั้น จึงเข้าลักษณะทำงานตัวเป็นเกลียว ไม่ต่าง กับหมาหอบแดด หรือหมากลางตลาดที่ต้องเที่ยววิ่งหากินชอกๆ

กระทั่งร่วมกันสร้างภาพยนตร์ ก็เป็นงานอีกอย่างในหลายๆ

‘ชีวิตครู’ ท่านเป็นครูจริงๆ มอเตอร์ไซด์หลังท่าน ชื่อ ‘จันทร์กระพ้อ’

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๓๓

ผลงาน

“...แพ้เกมชีวิตสินดีทุกอย่าง
แต่ก็ภูมิใจไม่จาง
ที่จิตของเรามิเลวพ่ายตาม
ยังยังงเป็นใจดวงงาม
แพ้ก็แพ้ชะตากรรม
ดวงใจทรงความมั่นคง...”

นี่คือเพลง “ผู้แพ้” เพลงดังแห่งยุคที่แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ แต่ผู้แต่งเป็นแค่นักเรียน ร.ร.เพาะช่าง ที่ยังคงต้องถีบรถจักรยานส่งหนังสือพิมพ์อยู่ มีนามว่า “รัก รักพงษ์”

ด้านการประพันธ์ ท่านแต่งบทความไว้มากมาย ทั้งสารคดี เรื่องสั้น กลอน โคลง ฉันท์ลักษณะ กลบท มีนามปากกามากมาย หลากหลาย จนสุดท้ายเขียนหนังสือธรรมะเป็นเล่มออกสู่ตลาดที่รู้จักกันดีก็คือ “คนคืออะไร? ทำไมสำคัญนัก?” ใช้นามปากกาว่า “โพธิรักษ์” งานเขียนอื่นๆ ท่านไม่เคยรวบรวมเป็นเล่ม ท่านบอกว่ นามปากกามากมายเกินไป จึงไม่มีอะไรเป็นโล่เป็นพวย ไม่ทำให้ มีชื่อเสียงในด้านนักเขียน

ผลงานที่ผลิตออกมาเป็นหมวดหมู่ เป็นโล่เป็นพวยที่พอจะ พาให้ท่านมีชื่อเสียงเด่นดังได้บ้างในสมัยนั้นราวส นอกเหนือจาก

การเป็นดาราทีวีและวิทยุ ก็คือ “เพลง” ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับความนิยมแทบทั้งสิ้น

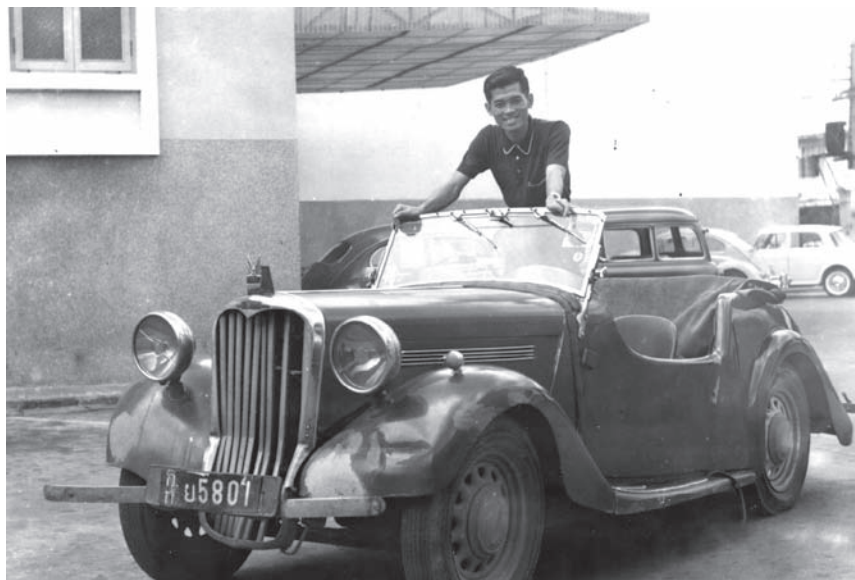
โดยเฉพาะผลงานชุดสุดท้าย...“โทน”ท่านเป็นผู้ประพันธ์เพลงประกอบเกือบทั้งหมด เช่น หยาดอรุณ ไฟต่ำแผ่นดินสูง ชื่นรัก เรือรถไฟ กระต่ายเพื่อ ออย่าบอน ฯลฯ แผ่นเสียงเพลงประกอบชุดนี้มียอดการจำหน่ายสูงสุด และคณะ “ดิอิมพอสสิเบิล” ที่ท่านร่วมไม่ร่วมมือร่วมงาน ได้นำเพลง เรือรถไฟ ชื่นรัก ไปเล่นประกวดจนได้รับรางวัลชนะเลิศ นับได้ว่า ท่านคือผู้บุกเบิกการแต่งเพลงไทยในวงสตริงคอมโบ้ขึ้นเป็นคนแรก

วิถีชีวิต

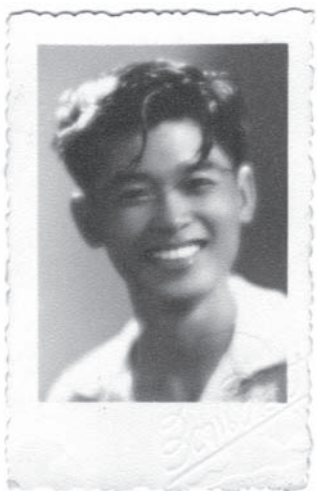
ด้วยความสามารถเฉพาะตน ประกอบกับความขยันขันแข็ง ท่านจึงสร้างตน-สร้างหลัก-สร้างฐานะขึ้นได้ด้วยลำแข้ง จากพื้นฐานมือเปล่าที่ไม่มีสมบัติอะไรเลย จนอยู่ในระดับชนชั้นกลางที่มีฐานะดีพอสมควร

โลกียสมบัติ...ท่านมีรายได้สุทธิ เฉลี่ยเดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท (ตั้งแต่หนุ่มก่อน พ.ศ.๒๕๑๓) มีบ้านชื่อ “บ้านร่ม” ที่ต่อเติมตกแต่งจัดไว้อย่างสวยงาม มีรถคิดแอร์ ขับไปไหนมาไหนอวดสาว ๆ ตั้งแต่สมัยรถยนต์ยังไม่เฟื่อง มีเพื่อนฝูงเยอะแยะ

๑๓๖ เจริญชีพด้วยการก้าว

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๓๗

ด้วยหวังให้โลกมลายาแลดูไม่เบื่อตา จะได้หลงรัก
แล้วพูด 'รัก' เอาไว้ในโลก
แต่...อนิจจา ไม่สำเร็จ...!

อบายมุข...เมื่อมีเพื่อนเยอะแยะ และหาเงินได้มาก หาเงินได้เก่งจนมีเหลือใช้ฟุ่มเฟือยได้ จึงเป็นปัจจัยอันพร้อมทำให้เสียหนึ่งของชีวิตต้องถูกลูกโลกมอมเมาให้หลงเพลิน เสียเวลาไปกับอบายมุขต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเล่นไพ่, โป๊กเกอร์, รัมมี่, เทงบิลเลียด, โจอ๊กหมากรุก, โยนโบว์ลิ่ง, เล่นบิงโก แต่ก็ยังเป็นเพียงแวบหนึ่งของชีวิตที่ต้องแหวะเวียนผ่านเข้าไป ประหนึ่งเพื่อให้ได้เรียนรู้ ให้ได้ศึกษาหาสติของความติดหลงในสิ่งที่ไร้สาระ

ชีวิตรัก... ท่านเป็นชายโสดที่อยู่ในวงการแห่งโลกดาราย่อมเป็นธรรมดาที่จะต้องมามีสาว ๆ ห้อมล้อมบ้าง และก็หนีไม่พ้นที่จะต้องมี “คู่รัก” ตามแบบอย่างที่คุณคณท้าวๆ ไป พยายามจะมีกันด้วยคิดว่า นั่นคือสาระสำคัญของชีวิตที่จะขาดเสียมิได้ ท่านถึงกับเคยฝันเลยไปจนถึงขั้นคิดที่จะแต่งงานใช้ชีวิตอย่างคนตามแบบฉบับชีวิตของชาวโลกทั้งหลาย และไม่เพียงแต่เท่านั้น ยังเตรียมตั้งชื่อทายาทไว้พร้อมเสร็จอีกด้วย

แต่ในที่สุดกิเลสเหล่านี้ก็ต้องเลิก ลม ลด ละ ตัด ปล่อยออกไปจากวิถีทางแห่งชีวิตของท่าน เมื่อท่านหันมาปฏิบัติธรรม (ตัดกิเลส) อย่างจริงจัง

พลังจิต

ก่อนการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง ตามสัมมาริยมรรคนั้น ท่านได้ให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับ “จิต” มาก ทั้งในแง่ของ วิทยาศาสตร์และไสยศาสตร์

เคยฝึกหัดสะกดจิตจากสถาบันค้นคว้าทางจิต แต่ก็ไม่พอใจพอ จึงหันมาศึกษาค้นคว้าและทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับจิต ในแง่ของ “ไสยศาสตร์” ด้วยคิดว่าคงเป็นหนทางหนึ่งที่จะชักนำเข้าสู่ความเข้าใจใน “พลังจิต” จนที่สุดกลายเป็น “อาจารย์มอดีทางไสย-ศาสตร์” ไม่ว่าจะเข้าทรง เชิญเทพ ทรงพรหม ตั้งศาล ให้ห้วย รด

น้ำมันต์ แก้วบน สะเดาะเคราะห์ เล่นฤทธิ์เล่นเดช คงกระพัน แทง
ไม่เข้า ฟันไม่เข้า รับประทานไข่ รักษาโรค (ตายก็มี หายก็มาก)
ท่านเคยรักษาคนป่วยหนักเป็นโรคลิ่วลิ่วเมียว (มะเร็งในเม็ดเลือด) หาย
สร้างความประหลาดและงงเง้งให้กับแพทย์แผนปัจจุบันยิ่งนัก

แม้ท่านจะมีพลังจิต มีฤทธิ์ทางจิต ทำได้เก่งกาจแบบประหลาด
แปลกๆ ขนาดไหน แต่นั่นก็ไม่ใช่ทิสไม่ใช่ทางที่พาให้เกิดความ
เข้าใจในเรื่องของพลัง “จิต” ได้ นอกจากไม่เข้าใจแล้ว หลายๆ ครั้ง
ที่ต้องแปลกใจ ทั้ง และงุนงง ในความพิลึกๆ ของ “อำนาจจิต” ไป
เสียอีก

ก็เหลือทิสทางเดียวที่จะไขความลึกลับแห่ง “จิตและพลัง
อำนาจจิต” ได้ นั่นก็คือวางมือจาก “ไสยศาสตร์” ให้หมด แล้วลงมือ
ปฏิบัติธรรมตามแนวทางของ “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”
อย่างเอาจริงเอาจัง

ปฏิบัติธรรม

เมื่อท่านเห็นชัดแล้วว่า การศึกษาเรื่องของ “จิต” ทั้งในแง่ของวิทยาศาสตร์และไสยศาสตร์ไม่พาให้พ้นทุกข์ และไม่อาจเข้าถึงความละเอียดลออลึกล้ำในเรื่องของ “จิตวิญญาน” ได้ ท่านจึงหันมาศึกษาค้นคว้าและทดลองปฏิบัติธรรมตามแนวทางของ “พุทธศาสตร์” ด้วยตนเองอย่างเคร่งครัด

สิ่งใดชั่ว สิ่งใดเลว สิ่งใดควรเว้นออก สิ่งใดเป็นกิเลส ทั้งหยาบ-กลาง-ละเอียด ท่านลดละ ตัด ปล่อยันที เช่น เลิกอบายมุขทุกชนิด เลิกเที่ยว เลิกทานเนื้อสัตว์ ลดมื้ออาหารเหลือ ๑ มื้อ ลดปัจจัย ๔ ให้เหลือน้อยที่สุด เสียสละแจกจ่ายวัตถุสมบัติ จนที่สุดเลิกละความติดหลงในเรื่องของ “เสียงเพลง” อันเป็นกิเลสทางทั้งหลาย จนกลมละเอียดและได้รู้แจ้งในอุปาทานแท้ๆ ความยึดที่คนหลงผิด ติดเซพทั้งหลายอย่างลึกซึ้ง

ตลอดระยะเวลาที่ท่านปฏิบัติธรรม แม้ขณะอยู่ในเพศของฆราวาส ท่านเป็นผู้เคร่งครัดในศีล ในข้อวัตรปฏิบัติ และตบะธรรมต่างๆ อย่างยิ่ง เพื่อมุ่งสู่ความสงบระงับแห่งกิเลสตัณหา และอาสวะทั้งปวง จนกระทั่งเพื่อนร่วมงานหรือผู้ ได้พบเห็นต่างก็ไม่อาจจะเข้าใจท่าน ก็ได้แต่กล่าวกันว่า “รัก...บ้า !”

ท่านใช้เวลาปฏิบัติธรรมอย่างจริงๆ จังๆ ไม่ถึง ๒ ปี ก็เห็น
แจ้งในกิเลสตัณหาอุปาทานทั้งหลาย และการลดละ (ตัดกิเลส)
ทำให้เข้าใจซึ่งในรสแห่งธรรม ล้นความกังขา สงสัย ข้องคาใดๆ
ในเรื่องของกิเลส เมื่อล้างกิเลสได้จริง จึงรู้แจ้งความจริงใน “จิต
วิญญาน” อย่างสนิทเด็ดขาด

‘บางคนก็ว่า ท่านบ้า
ซะแล้ว บางคนก็ยังไม่กล้า
ตัดสินว่า ท่านเป็นอะไร
กันแน่ แต่ผู้รู้ยอมชี้ได้ว่า
ท่านเป็นอะไร’

นี่คือสภาพช่วงต้นของ
พ่อท่าน มีกิจการงานใด
พึงทำ ท่านก็ทำ เท่าที่ทำได้
พอสมตัว ตามเหตุ
ตามปัจจัย สมสภาพ

ออกบวช

เมื่อประพฤติดุปฏิบัติตนจนเข้ากระแสแห่งธรรมแล้ว

โลกธรรมหรือ ? ท่านหันหลังให้กับโลกธรรมที่แสนจะ
เย้ายวนใจอย่างไม่สะทกสะท้านหวั่นไหว

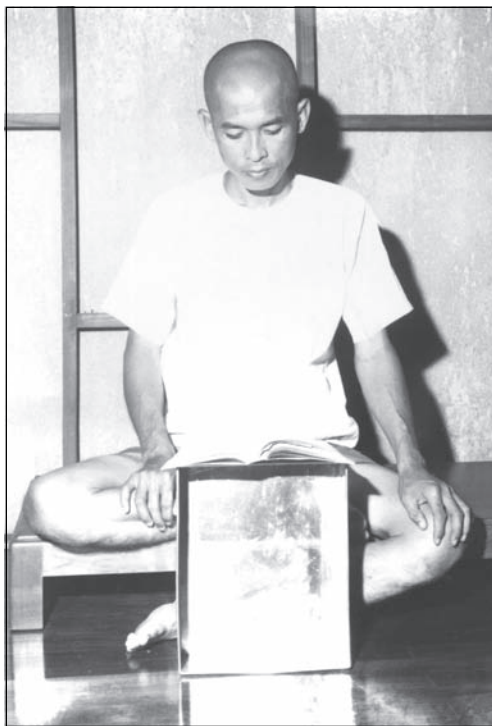
โลกียสมบัติหรือ? ท่านทิ้งโลกียสมบัติอย่างไม่แยแส

ภาระสุดท้ายที่ต้องส่งเสียหน่อยๆ ท่านก็ได้สะสางแบ่งสรรปัน
ส่วนความรับผิดชอบและสมบัติต่างๆ จนเรียบร้อย โดยท่านกล่าวไว้
ตอนหนึ่งของบทความเรื่อง “ทำไมคนจึงไม่บรรลुเป็นพระอรหันต์
สักที” ดังนี้

“ข้าพเจ้าเองก็ได้พยายามตัดภาระ ปลดปล่อยเรื่องครอบครัว
นี้ หลายครั้งหลายคราเหลือเกิน ที่จริงข้าพเจ้าก็ไม่มีลูกมีเมียหรือ
แต่ข้าพเจ้ามีน้องๆ ที่ต้องเลี้ยง ต้องส่งเสียให้เขาเรียน และข้าพเจ้า
เป็นพี่ชายคนโต ส่วนพ่อแม่ฉันตายสิ้นบุญไปหมดแล้ว มันจึงเป็น
ภาระของข้าพเจ้าที่จะต้องส่งเสียเลี้ยงดูเขา ให้เขาเย็นอยู่กับโลกได้...
ซึ่งเป็น “กรรมเก่า” อันตามมาให้ข้าพเจ้าชดใช้

...ถ้าน้องๆ เหล่านี้เป็น “ลูก” ของข้าพเจ้าสิ ข้าพเจ้าจะ
พยายามรวบรัดตัดใจจากไปให้ได้ทันที เพราะข้าพเจ้าถือว่า ลูกของ
ข้าพเจ้านั้นเป็น “กรรมใหม่” ที่ข้าพเจ้าทำเอง ก่อเองในชาตินี้ อัน
ไม่ใช่ “กรรมเก่า” ที่ทำมาแล้วแต่ปางก่อนที่แก้ตัวไม่ได้แล้ว...”

เมื่อปลงภาระเสร็จสิ้น ชีวิตท่านจึงแน่วแน่มั่น และพร้อม
แล้วที่จะดำเนินไปเยี่ยงชาวโลกุตระทั้งหลาย ท่านตัดสินใจสละ
ตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้ทางโลก เมื่อสิ้นเดือนสิงหาคม
พ.ศ.๒๕๑๓ เข้าสู่ความสงบในทางธรรม โดยปลุกกุญเ็เล็กๆ กลาง
ดงป่าแสม “วัดอโศการาม” เพื่อพำนักอาศัย และอยู่กับธรรมอย่าง
สงบๆ

”เมื่อถึงซึ่งภาวะที่หลุดลอย
พ้นแล้วจาก ‘ปวงโลภี’
ก็คงเหลือไว้แต่...
ชีวิตที่เรียบง่าย สดใสสบาย”

ภาพ...
อยู่กับธรรมอย่างสงบๆ
ณ ภูมิจัดอโศการาม
พ.ศ.๒๕๑๓

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๔๕

สู่...สมณเพศ

เมื่อลาออกจากงานมาอยู่วัดโอโสการามแล้ว ท่านใช้ชีวิตอย่างง่ายๆ สงบๆ ไม่คิดไม่นึกว่าจะมีบทบาทการงานทางศาสนาอย่างไรที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้เลย

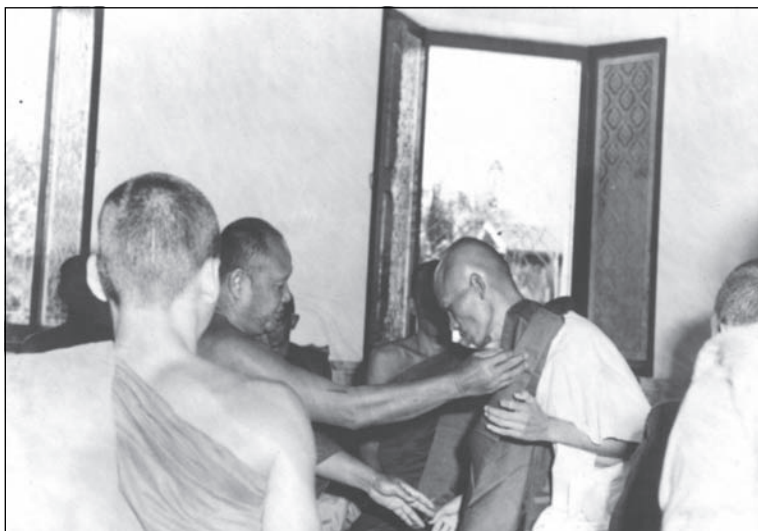
แต่... ชีวิตย่อมเป็นไปตามธรรม เมื่อท่านประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ผู้มีดวงตาธรรมย่อมรับรู้ได้ ท่านจึงได้รับเชิญให้ไปอภิปรายธรรม เสวนาธรรม บรรยายธรรมอยู่บ่อยๆ จนได้รับปฏิญญาตอบโต้ ไม่เป็นที่ชื่นชมสนใจจากคนส่วนใหญ่เท่าที่ควร เพราะรูปธรรมของท่านไม่ใช่พระ อีกทั้งการแต่งเนื้อแต่งตัว เดินเหินก็ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วๆ ไป ยากที่เขาเหล่านั้นจะเข้าใจ และเชื่อถือได้ คือ โกงหัว ใส่เสื้อขาว นุ่งกางเกงขาสั้น เดินก้มหน้า

๑๔๖ เจริญชีพด้วยการก้าว

สงบ-สำรวม-สังวร และไม่สวมรองเท้า แม้เห็นก็เกิดจิตต้าน นึก
ถูก ด้วยคิดว่า “เอาคนบ้ามาบรรยายธรรม”

ท่านจึงได้คิดว่า “หากจะทำงานศาสนาต่อไปก็สมควร ‘บวช’
เพื่อความสมรูปสมนามลงตัว” เพียงแค่ท่านนั่งห่มเป็น ‘พระ’ เท่านั้น
ก็ได้รับความยอมรับนับถือแล้ว ยิ่งแสดงธรรมก็ยังมีน้ำหนักสอดคล้อง

ชีวิตท่านจึงก้าวเข้าสู่ ‘สมณเพศ’ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑ พฤศจิกายน
๒๕๑๓ โดยพระราชวรคุณ เป็นพระอุปัชฌาย์ฝ่าย ‘ธรรมยุต’ และได้
ขอใช้นายในสมณเพศว่า “พระโพธิ์รักจิต”

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๔๗

กงล้อแห่งธรรม

เมื่อเข้าสู่ชีวิตแห่งสมณเพศแล้ว ท่านจึงเป็นพระที่มี “ศีลเคร่ง” และมีเสขียวัตรอันงามพร้อม มีความสงบสำรวม สังวรอย่างยิ่ง จนเป็นที่เลื่อมใส กล่าวขาน และได้รับการเคารพ สักการบูชาในหมู่พุทธศาสนิก

ก็เป็นธรรมดาที่จะต้องมิผู้นิมนต์ให้ไปเทศน์ หรือบรรยายธรรมอยู่เสมอๆ ตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัดธาตุทอง วัดนารายณ์ วัดมหาธาตุฯ วัดอาวสุฯ... ฯลฯ และไม่ว่าจะเป็นสถานที่ใด หากเหมาะสมแล้วท่านก็ไป ไม่เคยเกี่ยง

ท่านไม่เคยอับจนต่อหัวข้อการแสดงธรรม และไม่เคยจนแต้มต่อปัญหาใดๆ ท่านแสดงธรรมอย่างอาจหาญ แกล้วกล้าเสมอ ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหมู่มวลชนชั้นใด กระทั่งได้รับสมญานามว่า “ขวานจักตอก” หรือ “ผู้มีสายฟ้าในวาทะ” ซึ่งก็คือ ความสามารถและปฏิภาณในการแสดงธรรมของท่าน ที่ชี้ชัด-แจ่มแจ้ง-เปิดเผย-แยกแยะ-ร้อยเรียง-ลึกซึ้ง ประดุจดังผู้ส่องไฟในที่มืด ให้แก่เหล่าเวไนยสัตว์ผู้ตกอยู่ในความมืด ฉะนั้น

แม้ท่านจะถือ “บุคคลแห่งโลกมหายา” ที่จู่ๆ ก็กระโจนเข้าสู่สมรภูมิแห่ง “โลกสังฆะ” คงธรรมจักรบรรยายธรรมอย่างหนัก ปฏิเสธแนวคิดค่านิยมเก่าๆ ที่ถูกปลูกฝังกันมาอย่างเพี้ยนๆ เสนอสังฆะที่คนควรโน้มถ่วงมาให้แก่ตน (โอปนยิโก) ทั้งทำทนายให้มาพิสูจน์

๑๔๘ เจริญชีพด้วยการก้าว

(เอทิปัสสิโก) เขย่าวงการพระศาสนาจนสั่นสะเทือน ทั้งๆ ที่มีได้มีพื้นฐานการศึกษา หรือเป็นนักคิด นักค้นคว้า มีเบริยธรรมเป็นที่ยอมรับมาก่อนเลยก็ตาม แต่ท่านก็สามารถเข็นกงล้อธรรมเผยแผ่พระศาสนาให้ดำเนินไปด้วย ‘ญาณ’ อันหยั่งถึงความรู้ยิ่งอันจริงแท้ ตามที่ท่านได้ทำให้รู้แจ้ง เห็นจริง เป็นได้จริง จากการประพฤติปฏิบัติ

ท่าน...ได้ทำกิจแล้ว และ...“ย่อมประกาศให้ผู้อื่นได้รู้ทั่วตามแล้ว” (ปเวเทนตติ)

และ...ที่สุด ก็มีผู้ได้รับแสงสว่างแห่งธรรมอันท่านได้ประกาศไว้ดีแล้ว ติดตามมากมาย กลายเป็นหมู่เป็นกลุ่มเติบโตขึ้น ภายใต้อัชชีว่า “ชาวโสก” ซึ่งก่อปรด้วยหมู่มวลที่มุงมั่น และพร้อมแล้วที่จะก้าวเดินตามรอยเท้าท่าน อันเป็นแนวทางแห่งสัมมาริยมรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

อุปสรรคนานา

ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามากขึ้น ทั้งพระธรรมยุต และพระมหานิกาย เมื่อพระอุปัชฌาย์ฝ่ายธรรมยุตไม่อนุญาตให้อยู่รวมกันได้ ท่านจึงต้องสวดญัตติฯ เป็นพระมหานิกายอีกที โดยไม่เปลี่ยนเพศ เปลี่ยนผ้าแต่อย่างใด เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๑๖ มีพระครูสถิตย-วุฒิกุล เป็นพระอุปัชฌาย์ และได้ نابสุทธิธรรมยุตไปมอบคืนให้กับพระอุปัชฌาย์ธรรมยุต ตามที่พระอุปัชฌาย์ต้องการให้ทำ เมื่อ

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๑๖ ซึ่งท่านเองถือว่า ท่านไม่ได้ลาสิกขาจาก
ธรรมยุต ท่านกลับเป็นพระไทยครบถ้วนทั้ง ๒ แบบเสียอีก

ตลอดระยะเวลาที่ท่านทำงานด้านศาสนา ท่านได้พยายาม
เข็นกงล้อพระธรรมจักรผ่านอุปสรรคต่างๆ นานา อย่างไม่สะทก-
สะท้านหวั่นไหว แต่ก็เต็มเปี่ยมด้วยความเมตตา สุขุมรอบคอบ
ไม่ประมาท และออมชอมอย่างที่สุดแล้ว โดยอาศัยพระธรรม
วินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นใหญ่

แต่ก็ยังเกิดอุปสรรคนานาจากคณะสงฆ์ใหญ่ มีข้อกล่าวหา
โจ่งตีต่างๆ มากมาย อีกทั้งงานด้านพระศาสนาก็มักถูกขัดขวาง
กลั่นแกล้งอยู่บ่อยๆ จนที่สุดเพื่อให้การทำงานศาสนาคล่องตัว ลุ่ลวง
ดำเนินไปด้วยดี อย่างถูกต้องตรงธรรม จึงเป็นเหตุให้ท่านจำต้อง

นักบวชรุ่นแรกที่ฝึกหัดปฏิบัติกับพ่อท่าน
บ้างตาย-บางลาสิกขา-บ้างแยกไป-บ้างปาราชิก มีทุกรูปแบบ...
พรหมจรรย์นี้ ไม่ง่ายเลยหนอ

ตัดสินใจพาหมากลุ่มลาออกจาก ‘มหาเถรสมาคม’ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๘

แม้กระนั้นก็ยังมีความลองของท่านต่อต้านโจมตีกล่าวหาท่าน ผิดๆ อยู่บ่อยๆ และไม่ว่าจะเกิดวิกฤตการณ์หรือประโคมข่าวกัน เช่นใด ท่านก็ยังคงสงบ ดำรง สวรรค์เสมอ ด้วยใจเมตตา และ เห็นว่า ...

“เป็นธรรมดาของความจริง ที่จะต้องเป็นเช่นนี้ เมื่อ ‘ความจริง’ ที่มีความสำคัญยิ่ง มันไม่เป็น ‘ความจริง’ (สัจธรรม) แนวเดียว หรือจุดเดียวกัน มันก็ต้องมีความเห็นขัดแย้งกันเป็นธรรมดาตามจริง

จึงต่างมีสัจจानุรักษ์ หรือจึงต่าง ‘รักษาดูแลความจริง’ (สัจจानุรักษ์) กันคนละอย่าง เพราะต่างมี ‘การหยั่งรู้ความจริง’ (สัจจानุโพธิ์, สัจจานุพุจฉิต) กันคนละสภาพ

ซึ่งเราก็ ‘บรรลุดูความจริงตามความจริง’ (สัจจานุปาปณาติ) หรือ เราก็พบ ‘ความจริงของความไม่เกิด’ (สัจจานุปัตติ) กันอย่างของเรา

และมันก็ต้องต่างกันจริง มันจึงลงกันไม่ได้ เพราะ ‘ความจริง’ จริงๆ นั้น ต้องมีหนึ่งเดียวเท่านั้น (เอกัง หิ สัจจัง) ไม่เป็น สอง หรือไม่เป็นอื่น (น ทุตติยัตถิ) จึงต่างก็ยืนหยัด ‘ความจริง’ ที่ ต่างเชื่อถือกันอยู่ (สัจจาภินิเวส)

แต่ที่จริงส่วนมากยืนหยัด หรือ ‘ยึดได้แค่ความเห็นของตน’ (อัตตวาทุปาทาน) อยู่เท่านั้น ก็เป็นธรรมดาของความจริง ก็ต้องเห็น ใจคนที่ยังมีอุปาทาน ก็ค่อยๆ ช่วยกัน”

ชาวโศกเพื่อมวลมนุษยชาติ

ปัจจุบันมีหมู่พลของนักปฏิบัติธรรมชาวโศกเพิ่มมากขึ้นๆ ทั้งนักบวช และอุบาสก อุบาสิกา แต่ท่านก็มีได้ไยดีกับความมาก ความมีนัก ท่านกล่าวเสมอๆ ว่า “ต้องการคุณภาพที่ดี เน้นหนา เนียนสนิทด้วยเนื้อธรรมมากกว่าการมีแค่ปริมาณมากๆ แบบ ฟามๆ ขาดเนื้อธรรมที่เป็นจริง”

ปฏิบัติา รูปแบบของนักบวช “ชาวโศก” ที่เน้นเห็นได้ชัดทันที

๑. ละเว้นจากการบริโภคเนื้อสัตว์
๒. ละเว้นจากการบริโภคเกินกว่าวันละ ๑ ครั้ง
๓. ละเว้นสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น บุหรี่ หมากพลู ยาเสพติด ฯลฯ
๔. ละเว้นการนอนกลางวัน (ตั้งแต่ ๕.๐๐-๑๘.๐๐ น.)
ยกเว้นอาพาธ
๕. ละเว้นการสวมรองเท้า
๖. ละเว้นการใช้ยาม และร่มอย่างชาวบ้าน
๗. ละเว้นการมีเงินมีทอง หรือเครื่องตกแต่งประดับประดา
เกินฐานะสมณเพศ โดยเฉพาะเงินทอง หรือแม้สื่อ
แลกเปลี่ยนอื่นใดก็ตาม ก็จะต้องไม่มีเป็นกรรมสิทธิ์
อย่างแท้จริงเป็นจริง

๘. ไม่รดน้ำมนต์ทุกรูปแบบ
๙. ไม่เจิมและไม่เสกเป่า
๑๐. ไม่ทำพระเครื่อง-พระบูชา
๑๑. ไม่ทำของขลัง ของศักดิ์สิทธิ์
๑๒. ไม่บูชาด้วยไฟ ด้วยควันเป็นสื่อ ไม่บูชาด้วยน้ำเป็นสื่อ
๑๓. ไม่เทศน์หรือสวด รับเงินค่าเทศน์ ค่าสวด เป็นต้น

มูลนิธิ จำต้องถือกำเนิดขึ้นเพื่อรองรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่นับวันก็จะยิ่งเติบโตใหญ่มีมากขึ้นๆ เรื่อยๆ คือ ‘มูลนิธิธรรมสันติ’ และ ‘กองทัพนวัตกรรมมูลนิธิ’ มูลนิธิทั้งสองได้รับการเกื้อกูลหนุนเนื่องจากบรรดาญาติธรรมที่เห็นคุณค่าสารัตถะและนโยบาย ในรูปแบบของ ‘บุญนิยม’ ฉะนั้น จึงไม่มีการ ‘เรียไ้ร’ โดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะด้วยกรรมวิธีหรือรูปแบบใดๆ

พุทธสถาน อันเป็นที่พำนักศึกษาปฏิบัติธรรม และเป็นที่ทำงานศาสนาของหมู่กลุ่ม ‘ชาวอโศก’ มีอยู่ด้วยกัน ๔ แห่งคือ

๑. พุทธสถานสันติอโศก

อยู่ที่ แขวงคลองกุ่ม เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ

๒. พุทธสถานศีระอโศก

อยู่ที่ ต. กระแซงใหญ่ อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ

๓. พุทธสถานสาธิตอโศก

อยู่ที่ ต.โคกเดื่อ อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์

๔. พุทธสถานปฐมอโศก

อยู่ที่ ต.พระประโทน อ.เมือง จ.นครปฐม
พุทธสถานทั้ง ๔ แห่งนี้ (โดยการสนับสนุนช่วยเหลือของ
มูลนิธิทั้งสอง) มีพระภิกษุชาวอโศกอยู่ดูแลประจำ และจะหมุนเวียน
เปลี่ยนกันไปจำพรรษาอยู่

สัตกุสาสบัน

ท่านมีความพากเพียรพยายามยิ่งที่จะเผยแผ่ธรรม ให้เกิด
สัจจะมีจริงออกไปให้ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วยกรรมวิธีต่างๆ และ
ใช้สื่อสารนานา เพื่อหวังโปรดเหล่า ‘เวไนยสัตว์’ ผู้มีธุลีในดวงตา
ทั้งหลายให้ได้ระลึกถึง-ได้เห็น-เข้าใจ และได้เข้าถึงซึ่งธรรมตามควร
แก่ฐานะ

และสื่อสารที่พอจะเป็นไปได้ดีที่สุด ก็คือ ‘หนังสือธรรมะ’
ท่านจึงมีความมุ่งมั่นที่จะให้มีหนังสือธรรมะ ‘ท่วมโลก’ ให้ได้ โดย
ความหมายก็คือผลิตหนังสือธรรมะให้มีจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้
งานเขียนและงานผลิต “หนังสือธรรมะ” จึงเป็นงานหลัก
ที่ท่านอุทิศหาอย่างยิ่ง และละเอียดสุขุมรอบคอบประณีตอย่างมาก

ชีวิตไทยไท

ท่านคือ ‘ปิตมหาระ’ คือ ‘พ่อที่ยิ่งใหญ่’ คือ ‘พ่อที่พากเพียร’
พร่ำสอนก่อกำเนิดจิตวิญญาณพุทธะขึ้นในดวงใจคน ทำคนให้
เปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ดีสู่สูงยิ่งๆ ขึ้น

ศาลโต

(ต.คลองกุ่ม อ.บางกะปิ กทม. ๑๐๒๔๐)

ถืออุบัติเมื่อ ๗ ส.ค. ๒๕๑๙

พุทธสถาน 'ศีระโต' ▶
อุบัติเมื่อ ๒๓ ม.ค. ๒๕๑๙

▼ พุทธสถาน 'ศาลโต'
อุบัติเมื่อ ๖ มี.ย. ๒๕๑๙

พุทธสถาน 'ปฐมมอศอก' อุบัติเมื่อ ๑ ก.ค. ๒๕๒๓

๑๕๖ เจริญชีพด้วยการก้าว

ท่านจึงเป็น ‘พ่อท่าน’ ของชาวอโศกทุกๆ คน
และท่านยังคือ ‘ผู้นำ’ คือ ‘แกนหลัก’ ที่จะพยายามสร้างสรรค์
วรรณะ ๔ ให้เกิดขึ้นอย่างถูกต้องตรงหลักสังขธรรม เพื่อปลูกฝัง
รังสรรค์สังคมสู่สันติภาพ สู่ภราดรภาพที่แท้จริง เป็นจริงด้วยการ
สอน สนับสนุนส่งเสริม และเน้นการใช้ชีวิตอย่างไทยไทที่เรียบง่าย
ประหยัด ประโยชน์ สะอาด สว่าง สงบ สุภาพ สมรณะ
สามัคคี

“โครงการปฐมอโศก” หมู่บ้านของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามพุทธ-
ธรรม มวลแห่งมิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี จึงเป็นผลผลิต
จากคำสอนอีกชิ้นหนึ่งของท่าน ที่เสนอชีวิตสังคมตัวอย่างแบบ
วรรณะ ๔ ทำทนายชีวิตสังคม ‘คน’ ในปัจจุบัน เสนอการใช้ชีวิตความ
เป็นอยู่แบบไทยไท ของมนุษย์ผู้เกิดจิตวิญญาณเข้าถึงธรรม มีศีล

เจริญชีพด้วยการก้าว ๑๕๗

เป็นหลัก มีธรรมเป็นแกน และพร้อมที่จะมีชีวิตอย่าง ขยัน กล้าจน
ทนเสียดสี หนี้สะสม นิยมสร้างสรรค์ สวรรค์นิพพาน ไม่มีมิจา
วาระ ๔

ท่านกล่าวในที่สุดว่า

“จงเรียน

สำคัญยิ่ง คือ เรียนอย่างมีการปฏิบัติที่ได้ผลต่อเนื่อง

และเพิ่มรู้เสริมปฏิบัติให้ยิ่งๆ ให้เจริญสูงสุด

จงเห็นความจริง เป็นความรู้

อย่าเรียนเพียงหลงความรู้ เป็นความจริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนความจริง เป็นความรู้

พระองค์มิได้ทรงสอนเพียงความรู้ เป็นความจริง

และในความจริงนั้นแหละ

มันจะทำให้เราเป็นคนมีความรู้

ที่รู้แล้วจบจริงๆ (อเสชะ)”

๑ กลุ่มได้ร่วมโพธิ์

๕ สิงหาคม ๒๕๒๕

อาศิรวาทน์

อิติปิ โส ภควา
อรหัง สัมมาสัมพุทโธ
วิชา จรณะ สัมปันโน
สุกโต โลกวิทู
อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ
สัตถา เทวมนุสสานัง
พุทโธ ภควาติ

ขออนอบขอบ หมอบกราบการวะ ด้วยสุดเกล้าสุดเสียร
สุดกระหม่อม ของข้าน้อยนี้ แนบ เช็ด เกลือก ธุ รongรับ
อยู่ใต้ละอองผงคลีธุลีแห่งฝ่าพระบาทของสมเด็จพระเจ้า ผู้เป็น
พระอนุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า พระผู้มี ‘พุทธคุณ’ ดังกล่าว
ข้างต้นนั้น อย่างสุดเทิดสุดบูชา

ข้าน้อย ผู้เป็น.....

“สมณพราหมณา สัมมัคคตา สัมมาปฏิปันนา

เย อิมัญจ โลกัง ปรัญจ โลกัง

สยัง อภิญญา

สัจจิกัตวา ปเวเทนุสิดิ”

....ได้ทำกิจแล้ว อันคือ “ยอมประกาศให้ผู้อื่นได้รู้ทั่ว
ตามแล้ว” (ปเวเทนุสิดิ) ตามที่ข้าน้อยได้ “ทำให้รู้แจ้งแล้ว”
(สัจจิกัตวา) อย่างจริงๆ เป็นใจของตัวเองจริงๆ เป็นเจตนาแท้
ของข้าน้อยเอง (สยัง อภิญญา)

ด้วยสุดเกล้าสุดเสียรสุดกระหม่อมฯ

ข้าน้อย “สัมมาสัมพุทธสาวก”